

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Diplomová práce

Bc. Zuzana Burkertová, DiS

Zpracování periodik v ČR a v zahraničí, vývoj směrem k RDA pravidlům

Processing of periodicals in the Czech Republic and abroad,
a move towards RDA rules

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat za podporu a trpělivost své rodině, kolegům a kolegyním v mém zaměstnání v Národní technické knihovně a také svým přátelům, nejen během tvorby této diplomové práce, ale také během celého magisterského studia. Děkuji také za konzultace kolegyním v dalších knihovnách. V neposlední řadě děkuji za cenné rady, důvěru a trpělivost své vedoucí práce PhDr. Barboře Drobíkové, Ph.D. Bez této podpory by tato práce nemohla vzniknout.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 26. března 2018

.....

Zuzana Burkertová

Identifikační záznam:

BURKERTOVÁ, Zuzana. *Zpracování periodik v ČR a v zahraničí, vývoj směrem k RDA pravidlům [Processing of periodicals in the Czech Republic and abroad, a move towards RDA rules]*. Praha, 2018, 95 s., V s. příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce PhDr. Barbora Drobíková Ph.D.

Abstrakt

Cílem práce je na základě průzkumu a analýzy bibliografického zpracování seriálů ve vybraných českých a zahraničních knihovnách zhodnotit současné postupy a naznačit vývoj katalogizační praxe směrem k RDA pravidlům. Diplomová práce je rozdělena do několika kapitol. Po uvedení do problematiky seriálových dokumentů následuje kapitola věnující se standardům a zdrojům pro katalogizaci pokračujících zdrojů, které by katalogizátoři měli znát. Další kapitola se věnuje modelu FRBR a jeho aplikaci na seriály. Součástí kapitoly pojednávající o pravidlech RDA z pohledu seriálů je také analýza těchto pravidel podle struktury FRBR, dostupných v RDA Toolkitu. Vlastní analýze bibliografického zpracování jsou věnovány tři kapitoly, nejdříve v zahraničních knihovnách, poté v českých knihovnách a v poslední kapitole je porovnání zpracování vybraných titulů periodik v zahraničních i českých knihovnách. V závěru práce jsou uvedeny dopady aplikace modelu FRBR a pravidel RDA na katalogizaci seriálů.

Klíčová slova

seriály – periodika – pokračující zdroje – pravidla RDA – FRBR – FRBRoo – PRESSoo - katalogizace – bibliografický záznam – knihovna

Abstract

The aim of this work is to evaluate the current procedures and to indicate the development of the cataloging practice towards the RDA rules based on research and analysis of bibliographic production serials in selected Czech and foreign libraries. The diploma thesis is divided into several chapters. After introducing the issue of serial documents follows the chapter devoted to the standards and resources for cataloging the continuing resources that the catalogers should know. The next chapter deals with the FRBR and its application to the serials. Part of the chapter dealing with RDA rules from the serials perspective is also the analysis of these rules according to the FRBR structure available in the RDA Toolkit. Three chapters are devoted to the analysis of bibliographic processing, first in foreign libraries, then in Czech libraries, and in the last chapter there is a comparison of selected periodicals in foreign and Czech libraries. At the end of the thesis are presented the impacts of application of the FRBR model and RDA rules on serials cataloging.

Keywords

serials - periodicals - continuing resources - rules RDA - FRBR - FRBRoo - PRESSoo - cataloging – bibliographic record - library

Obsah

Předmluva.....	8
1 Úvod.....	9
2 Problematika seriálových dokumentů.....	11
2.1 Základní terminologie.....	11
2.2 Vymezení termínu periodikum.....	13
2.3 Typologie zdrojů.....	14
2.4 Problémy spojené s typologií zdrojů.....	16
3 Katalogizace pokračujících zdrojů.....	20
3.1 Standardy pro katalogizaci.....	20
3.2 Vybrané zdroje pro zpracování seriálů.....	22
3.3 Harmonizace ISBD(S) a ISSN.....	23
3.4 Porovnání zpracování seriálů podle AACR a RDA.....	25
3.4.1 Porovnání zpracování seriálů podle AACR i RDA v MARC 21.....	27
4 FRBR a seriály.....	30
4.1 FRBR - studie a model.....	30
4.2 Aplikace FRBR na seriály.....	35
4.2.1 FRBR a jeho aplikace v MARC 21.....	39
4.3 FRBRoo a model PRESSoo.....	40
5 Pravidla RDA a seriály.....	47
5.1 Pravidla RDA – vznik a vývoj.....	47
5.2 Zpracování seriálů v MARC 21 podle pravidel RDA.....	48
5.3 RDA mapování v MARC 21 do MODS.....	51
5.4 Analýza pravidel RDA pro seriály.....	52
5.4.1 Entita dílo.....	54
5.4.2 Entita vyjádření.....	55
5.4.3 Entita provedení.....	56
5.4.4 Vztahy mezi entitami.....	59
6 Zpracování periodik s ohledem na pravidla RDA ve vybraných zahraničních knihovnách.....	61
6.1 Příklady zahraničních titulů.....	61
6.2 Příklady českých titulů.....	66
7 Zpracování periodik s ohledem na pravidla RDA ve vybraných českých knihovnách.....	68
7.1 Příklady českých titulů.....	69
7.2 Příklady zahraničních titulů.....	76
8 Zpracování periodik s ohledem na pravidla RDA ve vybraných českých i zahraničních knihovnách.....	79
8.1 Hodnocení bibliografického zpracování titulů v ČR i v zahraničí.....	79
8.2 Dílčí závěr.....	84
9 Závěr.....	85
Seznam použité literatury.....	87
Seznam zkratk.....	92
Seznam obrázků.....	94
Seznam tabulek.....	94
Seznam záznamů.....	95
Příloha.....	I

Předmluva

Volbě tohoto tématu diplomové práce předcházela úvaha nad tím, co je mi nejbližší a o čem se chci dozvědět více. Dospěla jsem k tomu, že je mi velmi blízká činnost katalogizace. Již od své praxe, kterou jsem absolvovala před více jak deseti lety v Knihovně Národního muzea, se věnuji časopisům. Vím, že od doby této praxe se v katalogizaci událo mnoho změn, proto jsem se rozhodla na tyto změny zaměřit ve své diplomové práci nazvané Zpracování periodik v ČR a v zahraničí, vývoj směrem k RDA pravidlům. V diplomové práci se věnuji pouze tištěným periodikům, která jsou mi nejbližší.

Strukturu práce jsem v souladu se zadáním práce ve studijním informačním systému rozčlenila na několik kapitol a podkapitol.

V diplomové práci cituji několik českých i zahraničních zdrojů, které jsou uvedeny podle normy ISO 690 v seznamu použité literatury. K citování v textu využívám harvardský styl. V textu také používám poznámky pod čarou k vysvětlení zkratk a ostatním upřesněním k textu. Na konci práce uvádím i abecední seznam zkratk. Text práce je obohacen také o několik vyobrazení a tabulek. Některé jsem vytvořila sama a ostatní jsem převzala, jejich seznam je na konci práce.

Diplomová práce obsahuje 147 270 znaků (Úvod – Závěr), tj. 82 normostran. Celkem obsahuje 168 122 znaků (bez přílohy).

1 Úvod

Periodika jsou druhem dokumentů, které bývají na zpracování mnohdy velmi složité, protože během doby jejich vycházení může dojít k několika změnám. Titul může změnit název, sloučit se s jiným titulem, rozdělit se na několik samostatných titulů apod. Dobu vycházení mohou ovlivnit také vnější vlivy, jakými jsou finanční náklady na vydávání či politická situace. Může tak dojít k přerušení vydávání. V mnoha případech k titulům náleží i tištěné přílohy. Knihovny však mohou tyto přílohy vázat dohromady nebo samostatně, což také ovlivňuje bibliografický popis titulu. Jedna příloha však nemusí patřit vždy jen k jednomu titulu, ale může být součástí i jiných titulů. Jedná se však spíše o ojedinělý jev.

Bibliografický popis je vždy určitý strukturovaný zápis informací o nějakém dokumentu, v tomto případě periodiku. Pravidla pro bibliografický popis se vyvíjela a v průběhu času měnila. V dnešní době nastupují nová katalogizační pravidla RDA¹, s novým pohledem na zpracování dokumentů. Jejich odlišnost tkví v tom, že využívají strukturu FRBR².

Cílem práce je tedy nejen zorientovat se v měnícím se prostředí katalogizační praxe, ale také zhodnotit současné postupy v bibliografickém popisu a naznačit jejich vývoj. Součástí hodnocení současných postupů jsou příklady bibliografických záznamů periodik s ohledem na pravidla RDA. Aby mohly být tyto postupy hodnoceny, bylo třeba provést analýzu pravidel RDA pro oblast zpracování seriálů.

Diplomová práce se v prvních kapitolách zabývá terminologií, standardy i základními rozdíly mezi pravidly AACR³ a RDA. V dalších kapitolách se již podrobněji věnuje seriálům a s nimi souvisejícím velmi důležitým modelům FRBR, FRBRoo⁴, PRESSoo⁵ a samozřejmě pravidlům RDA.

Poslední tři kapitoly jsou věnovány příkladům periodik ve vybraných zahraničních i českých knihovnách. Do hodnocení jsem zahrnula velké knihovny, u nichž jsem i na základě svých zkušeností předpokládala, že budou mít vybrané tituly zkatalogizovány. Tituly, které jsem do této části zařadila, jsem volila tak, aby šlo o tituly, které budou dostupné ve více knihovnách a kde bude možné najít prvky zpracování podle pravidel RDA. Snažila jsem se,

---

1 RDA – Resource Description and Access

2 FRBR – Functional Requirements for Bibliographic Records (Funkční požadavky na bibliografické záznamy)

3 AACR – Anglo-American Cataloguing Rules (Anglo-americká katalogizační pravidla)

4 FRBRoo – Functional Requirements for Bibliographic Records (object oriented)

5 PRESSoo – Extension of the FRBRoo model for serials

aby titul byl vždy v knihovnách v ČR i v zahraničí. Důvodem bylo poukázat na rozdíly v jejich bibliografickém popisu. Všechny uvedené záznamy jsou staženy k datu 21.12.2017.

Součástí diplomové práce je také příloha, kde je instrukce Národní knihovny ČR (2018b, s. 1-6), jak by měl vypadat minimální záznam seriálů podle pravidel RDA, který by měl být zaslán do Souborného katalogu ČR.

2 Problematika seriálových dokumentů

2.1 Základní terminologie

V této diplomové práci budu používat několik termínů, které souvisí s problematikou periodik, proto je také na následujících řádcích blíže vysvětlím, popřípadě odkážu na zdroje, kde je možné se o nich dozvědět více. Tyto termíny jsou uvedeny především v databázi TDKIV⁶ (Národní knihovna ČR, 2018a).

Jednotlivé termíny se mohou částečně překrývat nebo jeden termín může být nadřazen pro jiné. Nejčastěji budu používat termíny seriál (popř. seriálová publikace či seriálový dokument), periodikum, časopis. **Seriálová publikace**, jejíž definici můžeme nalézt jak v databázi TDKIV, tak v normě ČSN 01 0187, je dokument, který vychází pod společným názvem ve více částech, kterými mohou být jednotlivá čísla časopisů, sešity či svazky. Vždy vychází v po sobě následujících částech bez předem stanovené doby ukončení a musí být opatřen číselným nebo chronologickým označením. Jedná se o nadřazený termín pro časopisy, noviny, ročenky, edice zpráv z institucí, edice sborníků z konferencí či edice monografických publikací.

Termín **periodikum** se dá považovat za téměř ekvivalentní k termínu seriálová publikace, protože se jedná o dokument vydávaný postupně v samostatných částech spojených pod jedním společným názvem. Má označení posloupnosti (např. průběžné číslování) se shodnou grafickou úpravou a obsahovým zaměřením, ale je vydáván v pravidelných intervalech. Pod tento termín patří např. noviny, časopisy či periodické sborníky. Periodika lze dělit na pravá a nepravá, jak uvádí Nová (2001) ve svém článku, který je věnován nákupu periodik. Za pravá periodika považujeme noviny a časopisy s periodicitou nejméně 2x ročně, nepravá jsou např. ročenky, sborníky, výroční zprávy, zprávy z konferencí aj., u kterých není periodicitu pevně stanovena.

Pokračující informační zdroj je nadřazeným termínem k termínu seriálová publikace. Jedná se totiž o druhové označení pro každý informační zdroj docházející do knihovny postupně po svazcích, číslech, sešitech nebo aktualizacích. Zahrnuje např. periodika, vícesvazková díla, edice, sešitově vydávané slovníky, aktualizace pro tištěné databáze i aktualizace pro databáze na CD-ROM.

S termínem seriálová publikace souvisí termín **seriálovost**, což je vlastnost

---

6 TDKIV – Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy

dokumentů, která je spojena s procesem vydávání. Některé dokumenty vycházejí již od počátku s předem daným termínem ukončení, jiné jsou vydávány postupně a další jako integrující. Já se ve své diplomové práci budu věnovat právě postupně vydávaným dokumentům, kterými jsou především časopisy a noviny, ale také ročenky. Termín seriálovost můžeme najít jak v databázi TDKIV, tak také v knize Pěnkavové (2002, s. 11-13), která se věnuje novému pojetí seriálových publikací.

S touto vlastností velmi úzce souvisí termín **periodicita**, která udává časový úsek a četnost vydávání jednotlivých čísel či svazků seriálových publikací, např. u časopisů to může být 6x ročně či 1x měsíčně, u novin je to denně či 1x týdně, ročenky vychází obvykle 1x ročně.

V mé práci se nejčastěji budu zabývat tištěnými časopisy, novinami a sborníky. Proto se nyní budu krátce věnovat jejich definicím. **Časopis** je druh dokumentu, který vychází pod jedním názvem v pravidelných intervalech a obsahuje příspěvky, tedy články více autorů. Výrazným znakem časopisu je jeho periodicita. Má zpravidla předem stanovené zaměření, kterému se dlouhodobě věnuje. Můžeme se také setkat s tím, že vyjde zvláštní číslo časopisu, což je číslo časopisu, které vyjde nad rámec stanovených čísel časopisu. Bývají to různé speciály, které jsou tematicky nebo i výtvarně odlišné od běžných čísel časopisu. Ročník časopisu je soubor všech čísel daného titulu vydaných během jednoho roku.

Noviny jsou taktéž periodické publikace, které jsou většinou tištěné na specifickém papíře pod stejným názvem a stejnou grafickou úpravou. Mívají častější periodicitu než časopisy, protože vycházejí denně či jen v některé dny v týdnu, nejméně však 1x týdně. Nalezneme v nich aktuální informace o dění kolem nás, o politických, ekonomických či kulturních událostech. Noviny bývají určeny pro co nejširší čtenářský okruh, je ale samozřejmě možné, že jsou zaměřeny i více na nějakou oblast, např. na sport nebo na ekonomiku. V knihovnách se můžeme setkávat s novinami v reformátované podobě (na mikrofiších nebo v digitalizované verzi), protože papír, na kterém jsou tištěny, není zcela odolný, časem se rozpadá.

Dalším druhem dokumentů, který patří mezi seriálové publikace, je **ročenka**. Ta je vydávána zpravidla 1x ročně a přináší přehledné informace různého druhu. Může obsahovat výsledky činnosti za uplynulý rok v dané zemi, regionu, instituci, oboru či předmětu. Z toho plyne také jejich dělení na statistické, bibliografické, institucionální, aj. V některých případech mohou být ročenky doplňkovými svazky encyklopedií.

Sborník je publikace, která obsahuje dva i více samostatných textů, většinou

tematicky příbuzných a majících společný název. Může být jednorázový nebo vycházet jako seriál. Nejčastěji se setkáváme se sborníky z konferencí.

Do skupiny pokračujících zdrojů patří také dokumenty označované jako **integrační zdroje**. Hájková (2005, s. 8) uvádí, že se jedná o bibliografické zdroje, které jsou doplňovány nebo pozměňovány aktualizacemi. Tyto aktualizace však nestojí samostatně, ale jsou integrovány do jednoho celku. Příkladem jsou především aktualizace webových stránek, dříve to byly nejčastěji aktualizace na volných listech.

2.2 Vymezení termínu periodikum

V této podkapitole vysvětlím, co si lze představit pod termínem periodikum, a jaké druhy dokumentů do této skupiny patří. Označení pro tyto druhy dokumentů se několikrát měnilo a hledal se pro ně správný výraz. Dnes se však stále častěji setkáváme s termínem pokračující informační zdroje, který je pojmu periodikum nadřazený, ale někdy je také interpretován jako jeho ekvivalent. Jejich charakteristika se skládá ze tří částí (Pěnkavová 2002, s. 9):

- 1) intelektuální nebo umělecký obsah
- 2) fyzický nosič
- 3) schopnost obsahu měnit se v průběhu času - publikační status

Obsah

Tuto charakteristiku můžeme vyjádřit třemi vlastnostmi – rámcem obsahu, způsobem vyjádření a dynamickou povahou. Podle rámce obsahu lze dělit zdroje na ukončené či rozšiřitelné a doplnitelné. Můžeme také tyto zdroje členit na determinované a nedeterminované. Determinované jsou kompletní po vydání určitého počtu částí nebo po uplynutí určitého času. Nedeterminované jsou takové zdroje, které nemají určený konec vydávání. Způsob vyjádření informačního zdroje je také různý – text, zvuk, obraz aj. Dynamická povaha určuje, o jaký zdroj se jedná – doplňovaný, aktualizovaný, nahrazený. Poslední dva jmenované v online prostředí nevykazují žádné výrazné rozdíly (Pěnkavová 2002, s. 9).

Nosič

Nosič může být papírový nebo elektronický a jeho povaha tak může být hmatatelná či nehmatatelná. Formy vydávání jsou postupně následující části nebo neustále aktualizované části. (Pěnkavová 2002, s. 10).

Publikační status

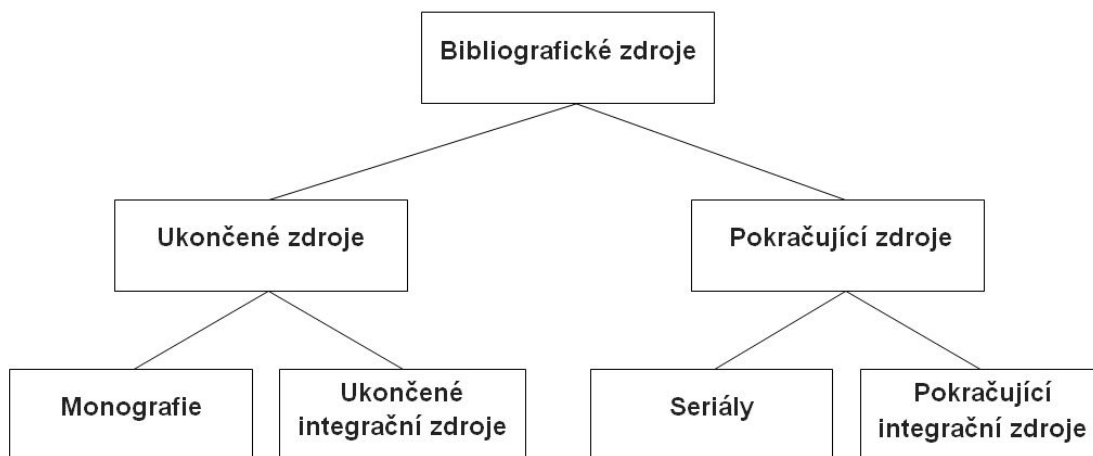
Schopnost obsahu měnit se v průběhu času se nazývá publikační status. Tato vlastnost velmi ovlivňuje, jaké publikace jsou, zda jsou statické nebo pokračující. Pokračující publikace se dělí na determinované a nedeterminované, jejichž vysvětlení je uvedeno výše (Pěnkavová 2002, s. 10).

Jak již bylo uvedeno v úvodu kapitoly, mezi periodika patří např. noviny, časopisy či sborníky. Mohou vycházet v tištěné i elektronické verzi. Každá z forem má své výhody a nevýhody. Papírová podoba umožňuje pouze zobrazit text a statický obraz, naproti tomu elektronická podoba nabízí i hypertext, videosekvence, 3D grafiku i prvky virtuální reality. Elektronická verze může být v některých případech snadněji dostupnější tím, že je možné si text zkopírovat, ale uživatel zde pak naráží na nutnost dodržování autorských práv. Oproti papírové podobě jsou zde informace rychleji vyhledatelné. Někteří lidé upřednostňují stále ještě tištěnou verzi, protože je šetrnější k očím. Jiní dávají přednost elektronické podobě pro její dynamičnost (Stříbrná 2001). Dá se očekávat, že v budoucnu bude stále přibývat elektronických dokumentů. Pro knihovny má elektronická verze výhodu v úspoře skladových prostor, ale je otázkou, zda knihovna bude mít k této verzi trvalý přístup. Někdy je totiž elektronická verze přístupná na základě předplatného na určité časové období, nikoliv trvale. Pak se nabízí otázka, zda by knihovna měla mít obě verze přístupné souběžně či zda když bude mít trvalý přístup, tak tištěnou verzi vyřadí. Myslím, že je to na posouzení titulu od titulu. Ve své diplomové práci se však budu zabývat pouze zpracováním tištěných periodik.

2.3 Typologie zdrojů

Od počátků používala katalogizační pravidla AACR rozdělení dokumentů na monografie a seriály. Monografie byly definovány jako tzv. ukončené dokumenty, oproti tomu seriály byly všechny dokumenty, vycházející na pokračování bez předem stanovené doby ukončení vydávání. Postupem času se však ukázalo toto dělení jako nevyhovující, protože se začaly objevovat nové typy dokumentů: elektronické zdroje, kam jsou řazena i webová sídla či online databáze. (Drobíková 2004, s. 1)

Brzy se zjistilo, že stávající typologie je již zastaralá a bude nutné vytvořit novou, kde budou již elektronické zdroje zahrnuty a bude tak možné tyto dokumenty lépe katalogizovat. S touto novou typologií přišel koncem 90. let 20. století tým vedený J. Hironsovou, který zdroje uspořádal do tzv. Modelu C (viz Obr. 1).

Obr. 1 Typologie bibliografických zdrojů – Model C

Tento model byl v roce 2002 implementován do katalogizačních pravidel AACR (Drobíková 2004, s. 1). V modelu je znázorněno rozdělení bibliografických zdrojů na dvě velké skupiny – *ukončené zdroje* a *pokračující zdroje*. Ukončené zdroje jsou dokumenty, které jsou vydávány s předem určeným ukončením a tvoří nějaký celek. Jak je vidět z uvedeného modelu, patří sem *monografie* a *ukončené integrační zdroje*. Monografie jsou zdroje, které jsou kompletní v jedné části (např. svazku) nebo v určitém zamýšleném počtu částí, tj. knihy, elektronické texty. Do skupiny ukončených integračních zdrojů můžeme počítat elektronické online zdroje (př. webové stránky vytvořené k nějaké akci, jako jsou Olympijské hry), ale také vícesvazkové knihy.

Naproti tomu pokračující zdroje vycházejí s předem neurčenou dobou ukončení, řadíme sem *seriály* a *pokračující integrační zdroje*. Seriály jsou pokračující zdroje, vycházející v řadě vzájemně nesouvisejících částí, obvykle s předem neurčenou dobou ukončení. Zahrnují časopisy, elektronické časopisy, magazíny, pokračující adresáře, výroční zprávy, noviny a monografické edice. Pokračující integrační zdroje jsou vydávány postupně, jsou to např. aktualizace na volných listech, aktualizované databáze, aktualizované webové stránky.

V dnešní době je model J. Hironsové stále platný, avšak je možné, že bude do budoucna taktéž poupraven, protože dnes je vlivem pravidel RDA vidět rozdělení informačních zdrojů v nově přidávaných polích 336 – 338 formátu MARC 21⁷, která určují typ obsahu, typ nosiče a typ média, a která vychází z modelu FRBR, jenž bude podrobněji

7 MARC 21 – formát pro výměnu dat

vysvětlen v samostatné kapitole (viz kap. 4, s. 30). Všechna tato tři pole, popisující daný informační zdroj, spolu velmi úzce souvisí, proto nestačí rozdělení jen podle jednoho z nich. Dříve se v bibliografických záznamech tyto údaje zapisovaly podle obecného označení druhu dokumentů. To se používalo především pro speciální druhy dokumentů (např. kartografické dokumenty, zvukové dokumenty, videozáznamy, grafika, elektronické zdroje apod.), avšak nové značení v nových polí se používá pro všechny druhy dokumentů. Pole, kde je zapsán typ obsahu, odkazuje na vyjádření díla podle FRBR (např. mapa, zvuk, text, 3D apod.). Rozdělení podle typu nosiče slouží k tomu, abychom věděli, na jakém nosiči je zaznamenán, tj. zda se jedná o knižní dokument nebo o zvukový apod. V poli typ média lze najít označení, které nám říká, jaké zprostředkovací zařízení budeme potřebovat k tomu, abychom získali informace z daného dokumentu.

2.4 Problémy spojené s typologií zdrojů

Jak již bylo zmíněno výše, v nové typologii se používá rozdělení na ukončené a pokračující zdroje. Pokračující zdroje jsou tedy novým termínem, a proto bylo nutné jim v katalogizačních pravidlech AACR2 věnovat zvýšenou pozornost. S ohledem na změnu typologie zdrojů byla stávající kapitola 12 – seriály přepracována. (Drobíková 2004, s. 5)

Pokračující zdroje se dělí na dvě velké skupiny – postupně vydávané (seriály) a integrační zdroje. Každá z nich má svá specifika popisu a s ním i spojené problémy.

Seriály jsou popisovány podle prvního čísla. U seriálů může docházet k tzv. velkým a malým změnám:

velké změny	• změna v prvních pěti slovech v hlavním názvu (pokud název obsahuje člen, pak v prvních šesti slovech) • pokud dojde ke změně v dalších slovech názvu a význam názvu se zcela změní • změna autorské odpovědnosti
malé změny	• změna vydavatele • změna podnázvu • změna formátu • změna periodicity • změna spojek nebo předložek v hlavním názvu (of x for) • apod.

Pokud nedojde během vydávání seriálu k tzv. *velké změně*, zůstává bibliografický záznam beze změny, v opačném případě je změna řešena vytvořením nového bibliografického

záznamu. Katalogizátor tak musí původní záznam propojit se záznamem novým, aby byla zajištěna jejich vyhledatelnost a uživatel byl ke všem souvisejícím záznamům doveden. Může se stát, že řetězec záznamů je velmi dlouhý a v tom spočívá také nutnost precizní katalogizace záznamů. V opačném případě, tedy při tzv. *malé změně*, jsou využívána pole pro poznámky, kde jsou změny zachyceny. (Drobíková 2004, s. 5-7)

Velmi důležitými údaji při popisu seriálů jsou údaje o číslování tj. roč. 1, č. 1 (1990-), periodicita, tj. 6x ročně, otevřené, popř. uzavřené datum vydávání, tj. 1990-, číslo ISSN⁸, př. 0862-7487 apod. Neméně důležitými údaji jsou odkazy na související tituly či odpovědné korporace. V řeči MARC 21 se jedná o pole (Drobíková 2004, s. 7-8):

- 022 – ISSN
- 210 – zkrácený název
- 222 – klíčový název
- 245 – současný název periodika
- 310 – současná periodicita
- 321 – předchozí periodicita
- 362 – údaje o číslování
- 5xx – poznámky
- 780 – propojovací pole na předchozí název
- 785 – propojovací pole na následující název
- 770 – propojovací pole pro přílohu
- 772 – propojovací pole pro mateřský časopis (pokud popisujeme přílohu)
- 110 – současná odpovědná korporace
- 710 – předcházející jméno odpovědné korporace

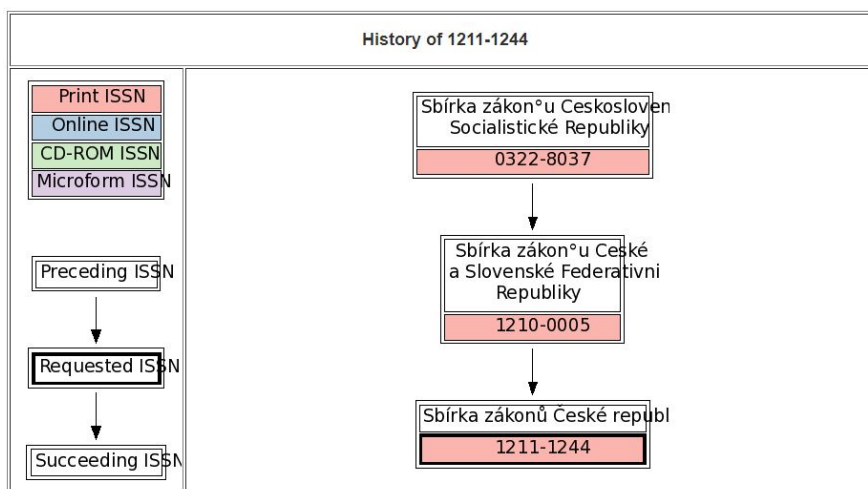
K tomu, aby katalogizátor vysledoval všechny související tituly s právě zpracovávaným titulem, je možné využít různých zdrojů, o kterých bude řeč v následující kapitole (viz kap 3, s. 20). Mnohdy jde o velmi komplikovanou strukturu souvisejících titulů a zaznamenání jednotlivých vazeb mezi nimi není zcela jednoduché. Při katalogizaci je možné si tuto strukturu namalovat, aby nedošlo k tomu, že při zpracování bibliografických záznamů na některý z nich katalogizátor zapomene. Je také možné si pomoci nástrojem OCLC⁹ Title

---

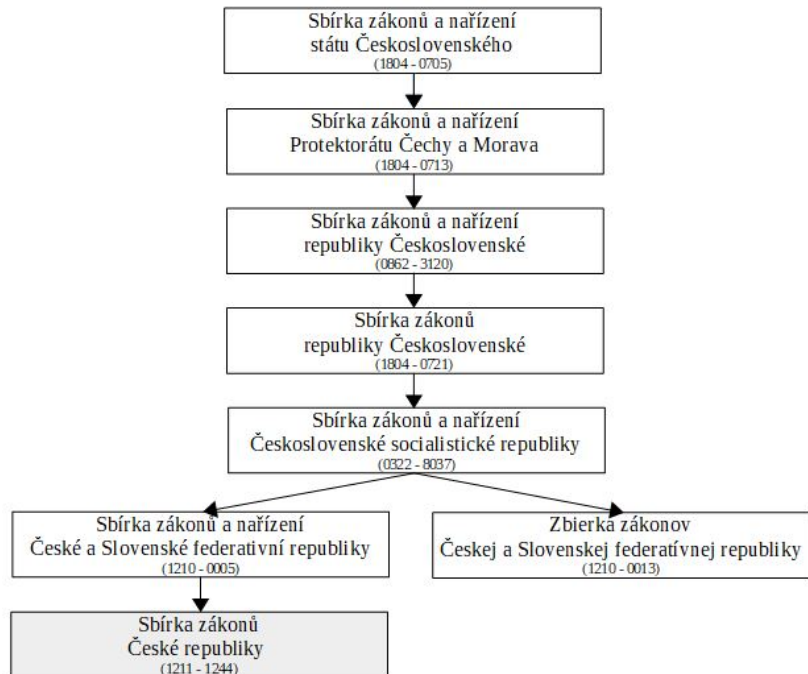
8 ISSN – International Standard Serial Number

9 OCLC – Online Computer Library Center

History Tool (OCLC 2010), který je dostupný v databázi WorldCat na adrese <http://worldcat.org/xissn/titlehistory>. Tento nástroj umí po zadání příslušného ISSN zobrazit související tituly, jak v tištěné podobě, tak i na jiném médiu. Nutno ale brát tento nástroj spíše jako pomocný, protože sama jsem zjistila, že některé změny nebyly ve výsledném schématu zaznamenány a to proto, že nebyly v databázi WorldCat zpracovány. Příkladem může být Sbírka zákonů ČR (viz Obr. 2¹⁰ a Obr. 3).

Obr. 2 Nástroj ve WorldCat k zobrazení historie titulu

Obr. 3 Kompletní historie titulu Sbírka zákonů ČR

¹⁰ posun textu v obrázku je dán nástrojem WorldCat

Při popisu integračních zdrojů se vytváří vždy jen jeden záznam, který se stále aktualizuje. Starší údaje jsou přesouvány do poznámek či jiných polí k tomuto účelu určených (např. 247 – předcházející název.), vždy však záleží na uvážení katalogizátora, jak záznam upravit. V katalogu knihovny se tak nalézá pouze jeden záznam s nejnovějšími údaji. Takovému způsobu katalogizace se říká katalogizace podle posledního vydání. Ve formátu MARC 21 jsou k tomuto způsobu aktualizace uzpůsobena některá pole. Například v návěští záznamu na pozici 07 se užívá hodnota „i“ - integrační zdroj, dále lze pomocí indikátoru vyjádřit status nakladatele – nový, původní apod. (Drobíková 2004, s. 9)

3 Katalogizace pokračujících zdrojů

3.1 Standardy pro katalogizaci

Každý katalogizátor by měl znát několik standardů a umět se pohybovat v různých zdrojích, které jsou velmi důležité a umožňují mu vyřešit problémy se zpracováním seriálů. Především by katalogizátoři měli vědět, jaké informační materiály vydala Národní knihovna ČR, protože je institucí, která určuje katalogizační politiku ČR. Tato knihovna vydala v edici *standardizace* několik materiálů, které vycházejí z mezinárodních standardů a věnují se nejen pokračujícím zdrojům, ale také například otázkám věcného popisu či podoby záznamů pro souborný katalog ČR. Dnes jsou však materiály této edice zastaralé a nahrazují je jiné schválené interpretace materiálů katalogizační politiky, které jsou pravidelně aktualizovány a zveřejňovány na webových stránkách Informace pro knihovny¹¹ v sekci odborné činnosti – procesy v knihovně – katalogizace, zpracování. Na těchto stránkách lze nalézt kromě již zmiňované katalogizační politiky a doporučených minimálních záznamů pro katalogizaci jednotlivých typů dokumentů včetně seriálů, další odkazy na dotazy ke katalogizaci, portál Národních autorit ČR, Českou národní bibliografii, Metodiku pro bibliografické citace apod. Pod odkazem Katalogizační politika, se dostaneme na stránky Národní knihovny ČR, kde jsou další odkazy na materiály. Zvláště důležitý je odkaz na Katalogizační pravidla RDA, kam jsou soustředěny veškeré schválené instrukce podle nových pravidel pro jednotlivé druhy dokumentů i materiály ze školení těchto pravidel. Je zde také odkaz na e-learningový kurz katalogizace podle pravidel RDA¹² pro tištěné pokračující zdroje.

Při vytváření bibliografických záznamů je v první řadě nezbytné ovládat katalogizační pravidla. Závažnými katalogizačními pravidly byla až donedávna pravidla AACR (Anglo-americká katalogizační pravidla), nyní je postupně nahrazují nová katalogizační pravidla RDA (Resource Description and Access). Pravidla AACR se používala od roku 1967, avšak postupně zastarala, až došlo k ukončení jejich vývoje v roce 2005. Poslední verzí jsou pravidla AACR2. Původně se uvažovalo o nahrazení pravidly AACR3, ale nakonec došlo k celkovému přepracování, a tak vznikla pravidla RDA, která již reflektují modely FRBR a FRAD¹³, částečně také vycházejí z ISBD¹⁴. Česká republika na pravidla RDA přešla v roce

---

11 <http://ipk.nkp.cz>

12 <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=151>

13 FRAD – Functional Requirements for Authority Data

14 ISBD – International Standard Bibliographic Description

2015. Podrobněji se těmito pravidly i modelem FRBR budu zabývat v samostatných kapitolách (viz kap. 4 a 5).

V souvislosti s katalogizačními pravidly RDA je také nutné znát standard ISBD, protože se oba standardy vzájemně doplňují při vytváření bibliografických záznamů. Pro seriály jsou to konkrétně standardy ISBD (S) a novější ISBD (CR)¹⁵. Tyto standardy ISBD jsou souborem mezinárodně dohodnutých pravidel pro bibliografický popis, který uvádí, jaké oblasti údajů popisu musí katalogizátor zapsat, v jakém pořadí, jakou má použít interpunkci a v jakém formátu se údaje zobrazí. Každá z oblastí údajů má zde stanoveny prameny popisu, ze kterých má katalogizátor přebírat data pro bibliografický popis. Nevýhodou ISBD je, že neurčuje selekční údaje, unifikované názvy a odkazy. Standard ISBD je však obecným rámcem a podkladem pro mezinárodní katalogizační pravidla AACR i nová pravidla RDA.

Pro přenos bibliografických záznamů mezi jednotlivými systémy bylo třeba vyvinout **výměnné formáty**. Tyto formáty jsou důležité, protože jsou strojově čitelné, lze užívat i termínu strojově čitelná katalogizace (Machine - Readable Cataloging). Výměnný formát byl vyvinut počátkem šedesátých let dvacátého století. Nejdříve byl používán formát LCMARC¹⁶, později UNIMARC¹⁷. Ten zároveň sloužil také jako převodník mezi národními formáty. V současné době se v České republice tento formát používá velmi málo, protože jej nahradil formát MARC 21, který je používán i v zahraničí. Formát UNIMARC již není od roku 2018 podporován pro dodávání záznamů pro Souborný katalog ČR, tím zůstal pouze formát MARC 21.

Současný formát **MARC 21** se v ČR používá od roku 2004. Lze ale očekávat, že v budoucnu dojde k jeho postupnému nahrazení formáty založenými na jazyku XML, protože nabízí větší flexibilitu a umožňuje také výměnu dat. V budoucnu je možné, že by XML mohl nahradit stávající protokol Z39.50. Zatím se ale bude i nadále používat MARC 21, který je nyní uzpůsoben pro katalogizační pravidla RDA. V dnešní době bude třeba, aby katalogizátoři ovládali také další formáty pro zápis dat v digitálním prostředí. Jsou jimi formáty MODS¹⁸ a MADS¹⁹, které mohou být integrovány do formátu METS²⁰. Tyto formáty pro digitální prostředí jsou kompatibilní s formátem MARC 21. V souvislosti s tím je vytvořen nový

---

15 http://www.nkp.cz/soubory/fond/isbd-cr2008.pdf/at_download/file

16 LCMARC – Library of Congress Machine Readable Cataloging

17 UNIMARC – Universal MARC Format

18 MODS – Metadata Object Description Schéma

19 MADS – Metadata Authority Description Schema

20 METS – Metadata Encoding and Transmission Standard

bibliografický rámec – **BIBFRAME** (Library of Congress 2016). Tento nový bibliografický rámec je i jakousi branou do sémantického webu. Jeho hlavním cílem je umožnit přechod od výměnného formátu MARC 21 k formátům použitelným na tomto webu. BIBFRAME využívá zápis v **RDF**²¹, což je obecný rámec pro popis a výměnu metadat, který umožňuje zobrazení vzájemných vztahů pomocí grafů (Drobíková 2013, s. 72-83). Do budoucna je třeba počítat také s tím, že budou kladeny stále větší nároky na katalogizátory.

S výměnou bibliografických záznamů souvisí rovněž **standard Z39.50**, který zajišťuje jejich směnitelnost a přenositelnost. Tento standard je komunikačním protokolem, bývá již zabudován v knihovních systémech, ve kterých se bibliografické záznamy zpracovávají a uchovávají. Katalogizátor by tak měl umět využívat jeho služeb k přebírání záznamů z jiných zdrojů, které jsou pro výměnu nadefinovány. (Šrajbrová 2005, s. 2-13)

3.2 Vybrané zdroje pro zpracování seriálů

S vytvářením bibliografických záznamů souvisí i nutnost ověřování údajů o zpracovávaných dokumentech, tedy seriálech. K tomu mohou katalogizátoři využít několika informačních zdrojů. Prvním z nich je **Mezinárodní registr ISSN** (International standard serial number). Tento registr ISSN spravuje Mezinárodní centrum ISSN a jeho národní střediska ISSN. Registr ISSN je možno prohledávat pomocí Portálu ISSN. Katalogizátoři v tomto registru mohou vyhledat seriálové tituly, kterým bylo přiděleno jedinečné identifikační číslo ISSN. Je tedy možné zjistit několik důležitých údajů, zejména jaké má příslušný titul přiděleno ISSN, jaký je jeho přesný název, klíčový název, v jakých letech vycházel, k jakým změnám v názvu titulu došlo a jaké přílohy jsou spojeny s daným titulem. (Mezinárodní centrum ISSN 2017)

Dalším zdrojem, kde je možné si ověřit údaje o seriálech, je souborný katalog **Zeitschriftendatenbank** (Staatsbibliothek zu Berlin 2017), který spravuje Státní knihovna v Berlíně za technické podpory Německé národní knihovny. Jedná se o jeden z největších a nejvýznamnějších souborných katalogů seriálových publikací na světě. Titul se zde může vyhledat např. podle názvu, nakladatelství či ISSN. Po zvolení hledaného titulu se o něm lze dozvědět, jak vycházel či vychází, jaké jsou související tituly, tedy předcházející či následující tituly, jaké má přílohy a jaké je mu přiděleno ISSN. Podrobněji se o tomto souborném katalogu seriálů zmiňuje ve své diplomové práci Linda Egemová (2009, s. 19-38).

---

21 RDF – Resource Description Framework

Neméně důležitým zdrojem pro ověření údajů o zpracovávaném seriálu je komerční databáze **Ulrichsweb**. Producentem této rozsáhlé databáze seriálů je ProQuest. V databázi jsou o časopisech údaje o názvu, vydavateli, zemi vydání, periodicitě, datu zahájení publikace, ISSN tištěné verze, popřípadě také ISSN elektronické verze, věcném zařazení, předcházejících a navazujících titulech, www adrese titulu apod. (ProQuest LCC 2018)

V případě, že knihovna přispívá zasíláním bibliografických záznamů do **Souborného katalogu ČR** (Národní knihovna ČR 2017), měl by katalogizátor znát materiály vydané tímto katalogem, kde je určeno, jak mají vypadat záznamy, které jsou přijímány do tohoto souborného katalogu. Dosud byly akceptovány záznamy pouze v kódování UTF-8, od roku 2018 budou přijímány pouze ve formátu MARC 21. Záznamy musí být zpracovány jako minimální záznamy podle pravidel RDA. Podoba současného minimálního záznamu pro tištěné seriálové zdroje je zobrazena v příloze této diplomové práce (Národní knihovna ČR 2018b).

Posledním zdrojem, který je třeba znát, je **CONSER** (Cooperative ONline SERials). Jedná se o kooperativní síť pro katalogizaci seriálů. Je zapojen do programu sdílené katalogizace PCC²², čímž udává směr v této oblasti. PCC je jedním z programů Library of Congress. Požadavky na bibliografický popis v MARC 21 byly v rámci tohoto programu definovány do tzv. CONSER Standard Record²³, tyto záznamy jsou viditelné v databázi Worldcat. Více informací je k nalezení webových stránkách²⁴. (Library of Congress 2018)

3.3 Harmonizace ISBD(S) a ISSN

Již na zasedání Pracovní skupiny ISBD(S), konané v roce 1998 v Amsterdamu, byl vytyčen cíl zrevidovat tuto normu tak, aby zachycovala nové trendy seriálových publikací a zároveň byla sladěna s ISSN a AACR. Revize však trvala více než tři roky. Pracovní skupiny ISBD(S), ISSN a AACR úzce spolupracovaly při revizích těchto tří standardů a byly doplněny o společné odsouhlasené prvky. Důvodem k těmto revizím byly velké změny, jakými byly tvorba elektronických zdrojů a způsob šíření seriálových publikací. Ve velké míře se harmonizace podařila. (Národní knihovna ČR 2008, s. 4)

V revizi normy ISBD(S) došlo k rozšíření na všechny typy pokračujících zdrojů, tedy nejen seriálové publikace, ale i integrační zdroje jako např. webové stránky apod. Tato změna

---

22 PCC – Program for Cooperative Cataloging

23 <http://www.loc.gov/aba/pcc/conser/documents/CONSER-RDA-CSR.pdf>

24 <http://www.loc.gov/aba/pcc/conser/index.html>

se odrazila v názvu normy, protože byla vydána jako ISBD(CR). V této revidované normě se objevil také soupis instrukcí, týkajících se označování změn názvu. S těmito instrukcemi souhlasily také pracovní skupiny ISSN a AACR. Nová norma ISBD(CR) je také sladěna s Funkčními požadavky na bibliografické záznamy (FRBR). Tím však proces harmonizace nekončí, naopak, předpokládá se jeho pokračování, protože vývoj v oblasti katalogizace i na poli různých typů dokumentů pokračuje. (Národní knihovna ČR 2008, s. 4)

Záznam ISSN se od záznamu ISBD(CR) liší tím, že slouží k tomu, aby pokračující zdroj identifikoval, nikoli popisoval. Nejdůležitějšími údaji ISSN záznamu jsou klíčový název a číslo ISSN. (Národní knihovna ČR 2008, s. 10)

	ISBD (CR) – nejdůležitější prvky	ISSN - bibliografické údaje
Oblast 1	Hlavní název Souběžný název/názvy Další názvová informace Údaje o odpovědnosti	Klíčový název nebo jeho část Souběžný název/názvy Jméno vydavatele
Oblast 2	Označení vydání	
Oblast 3	Číslování	
Oblast 4	Místo vydání, distribuce atd. Jméno nakladatele Datum vydání, distribuce	Místo vydání, distribuce atd. Jméno nakladatele Datum vydání, distribuce
Oblast 5	Rozměr	Rozměr
Oblast 6	Hlavní název edice Mezinárodní standardní číslo seriálu (ISSN) edice Hlavní název subedice Mezinárodní standardní číslo seriálu (ISSN) subedice	Klíčový název edice Mezinárodní standardní číslo seriálu (ISSN) edice Klíčový název subedice Mezinárodní standardní číslo seriálu (ISSN) edice
Oblast 7	Bibliografická historie	Bibliografická historie
Oblast 8	ISSN Klíčový název	ISSN Klíčový název

Obr. 4 Srovnání ISBD (CR) a ISSN (převzato z Národní knihovna ČR 2008, s. 20)

Na Obr. 4 je vidět hlavní rozdíl v oblasti 1, kde v ISBD je uváděn hlavní název, naproti tomu v ISSN je to klíčový název. Stejně je tomu v případě zápisu názvu edice v oblasti 6. Dále lze pozorovat, že v ISBD jsou popisy oblastí 1, 2 a 3 podrobnější.

Harmonizace katalogizačních pravidel ISSN s ISBD(CR) a AACR2 vyústila v roce 2000 ve vytvoření pracovní skupiny skládající se ze zástupců systému ISSN, Library

of Congress (MARC), IFLA²⁵ a dalších expertů. Hlavním úkolem této pracovní skupiny bylo sladění zásad nového Manuálu ISSN s názory pracovní skupiny pro revizi ISBD (CR). Tento Manuál ISSN byl výsledkem revize původního manuálu ISSN, který se používal před harmonizací ISSN s pravidly AACR2 a normou ISBD (Bayer 2002, s. 315-317). Výsledkem je tedy nový Manuál ISSN, který po této harmonizaci užívá stejnou terminologii, definice a pravidla. V současnosti platí verze Manuálu ISSN z roku 2012, která již reflektuje harmonizaci pravidel RDA, JSC²⁶ a revizní skupiny ISBD. (Mezinárodní centrum ISSN, 2015, s. 3)

3.4 Porovnání zpracování seriálů podle AACR a RDA

Rozdíly ve zpracování pokračujících zdrojů a seriálů podle pravidel AACR a RDA jsou dány hlavně pojetím celých pravidel a především tím, že nová pravidla RDA vycházejí z aplikace modelů FRBR a FRAD. Pravidla AACR totiž vycházela z jednotlivých druhů dokumentů, proto také instrukce pro zpracování seriálů lze najít pouze v kapitole 12, kde jsou vysvětlovány jednotlivé instrukce pro pokračující zdroje. V této kapitole jsou postupně rozebírány jednotlivé oblasti popisu seriálů, tj. oblast názvů a odpovědnosti, oblast údajů o vydání, oblast nakladatelských údajů, oblast fyzického popisu, oblasti o edici, oblast poznámek či oblast o standardním čísle a dostupnosti.

V případě pravidel RDA jsou instrukce společné pro více druhů dokumentů, proto zde není samostatná kapitola pro seriály. Je to dáno tím, že pravidla RDA vycházejí z potřeb uživatelů, tedy s cílem pomoci uživatelům dokument najít, identifikovat jej, vyhledat jeho bibliografický zdroj a zajistit k němu přístup, případně najít další zdroje, které s daným dokumentem souvisí, např. související tituly, přílohy časopisů, jednotlivé články daného časopisu, online verzi titulu apod.

Z výše uvedeného vyplývá, že porovnání instrukcí v jednotlivých katalogizačních pravidlech je téměř nemožné, přesto se ale o to pokusím. Katalogizační pravidla RDA jsou dostupná online v rámci nástroje RDA Toolkit (ALA et al. 2010). Součástí tohoto nástroje je také úplný text pravidel AACR2, katalogizační politiky některých velkých knihoven a mapování pravidel RDA vůči formátu MARC 21 včetně ukázkových záznamů v MARC 21. Přístup k RDA Toolkit je placený, ale k některým jeho částem se lze dostat i bezplatně. Pravidla RDA vyšla i v tištěné podobě, avšak obsahují mnoho online odkazů, proto se vyplatí

---

25 IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions

26 JSC – Joint Steering Committee

používat spíše online verze pravidel. V těchto pravidlech není samostatná kapitola pro seriály, tak jako tomu bylo u AACR pravidel, ale jsou zde řešeny všechny bibliografické údaje tak, aby byly aplikovatelné pro všechny typy zdrojů.

V nástroji RDA Toolkit (ALA et al. 2010) je možné najít přehledně vypracovanou kapitolu 12 podle pravidel AACR, kde se dá vždy prokliknout na příslušné vysvětlení dané oblasti v pravidlech RDA. Lze v nich také najít odkaz na příklady bibliografických záznamů pro jednotlivé druhy dokumentů – monografie, seriály, audio záznamy, videozáznamy, integrační zdroje aj²⁷. Jedním z těchto příkladů je i záznam seriálu, který lze vidět nejdříve jako popis jednotlivých instrukcí k příslušným polím bibliografického záznamu a poté také jako stejný záznam seriálu v MARC 21 podle pravidel RDA.

Pokud bychom se tedy podívali na některé instrukce pro určitá pole bibliografického záznamu seriálů, zjistíme, že např. instrukce pro oblast názvů se nachází v AACR pravidlech v pod označením 12.1B a 12.8C, kdežto v pravidlech RDA jej vidíme jako 2.3.2 a 2.3.9. V Tab. 1 je uveden přehled některých údajů bibliografického záznamu, kde jsou zapsány instrukce v obou katalogizačních pravidlech:

Údaj bibliografického záznamu	Český překlad bibliografického údaje	Instrukce AACR	Instrukce RDA
Title proper	Hlavní název	12.1B	2.3.2
Key title	Klíčový název	12.8C	2.3.9
Numeric and/or alphabetic designation of first issue or part of sequence	Číselné a/nebo abecední označení prvního čísla nebo části edice	12.3.B	2.6.2
Chronological designation of first issue or part of sequence	Chronologické označení prvního čísla nebo části edice	12.3.C	2.6.3
Place of publication	Místo vydání	12.4C	2.8.2
Publisher's name	Jméno vydavatele	12.4D	2.8.4
Date of publication	Datum vydání	12.4F	2.8.6
Dimensions	Rozměr	12.5D	3.5
Language of expression	Jazyk vyjádření	12.0E	6.11
Publisher	Nakladatel	12.4	21.3

Tab. 1 Přehled některých údajů bibliografického záznamu v pravidlech AACR a RDA

27 http://www.rdatoolkit.org.ezproxy.is.cuni.cz/sites/default/files/rsc_rda_complete_examples_bibliographic_april2016_0.pdf

3.4.1 Porovnání zpracování seriálů podle AACR i RDA v MARC 21

Ve zpracování bibliografických záznamů seriálů v MARC 21 došlo jen k některým změnám oproti zpracování monografií, kde změn lze nalézt více. U seriálů jsou změny v záznamu v poli 040, kde se přidáním podpole \$e rda označí záznamy, při jejichž zpracování katalogizátor využil pravidel RDA. Větší změna je vidět v oblasti nakladatelských údajů, kdy podle AACR pravidel se používalo pole 260, zatímco podle nových pravidel RDA jsou tyto údaje zapisovány do nového pole 264. Největší novinkou ve zpracování podle pravidel RDA v MARC 21 je zavedení nových polí 336, 337, 338, která popisují typ obsahu, typ média a typ nosiče. V záznamech Souborného katalogu ČR lze nalézt nové pole 591, ve kterém je zaznamenáno, že je záznam zkontrolován podle pravidel RDA. Výše uvedené je dobře vidět na následujících záznamech č. 1 a 2, ve kterých je zpracován časopis Lidé a země podle AACR a RDA v MARC 21.

Knihovny zasílají záznamy do Souborného katalogu na minimální úrovni. Instrukce Národní knihovny ČR (2018b, s. 1-6) podle pravidel RDA jsou v příloze této diplomové práce. Předchozí instrukce podle pravidel AACR jsou k nahlédnutí na webových stránkách Národní knihovny ČR²⁸.

---

28 http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/marc_tist_serial.htm

Záznam č. 1 Lidé a země podle AACR v Knihovně Akademie věd ČR

FMT	SE
LDR	-----nas--22-----a-4500
001	000592211
003	CZ-PrAS
005	20160420111308.0
008	931111c19529999xr-mx-p-----0-----cze-d
015	a cnb000356397
022	a 0024-2896 l 0024-2896
035	a 9382749
040	 a ABA007
0410	a cze
044	a xr
072 7	a 91 x Geografie jako věda. Výzkum. Cestování 2 Konspekt 9 7
080	a 910.4 2 MRF
080	a 91 2 MRF
080	a (100) 2 MRF
080	a (051) 2 MRF
222 0	a Lidé a země
24500	a Lidé a země : b populárně vědecký geografický a cestopisný měsíčník.
24613	i Od r. 1958 roč. 7. podnázev: b populárně vědecký zeměpisný a cestopisný měsíčník
24613	i Od r. 1962 roč. 11. podnázev: b zeměpisný a cestopisný měsíčník
24613	i Od r. 2014, roč. 63, č. 3 podnázev: b za obzorem česká svět
24633	a LaZ
260	 a Praha : b Přírodovědné vydavatelství, c [1952-].
2602	 3 [1953-1965] a Praha : b ČSAV.
2602	 3 [1966-1991] a Praha : b Academia.
2603	 3 [1992-] a Praha : b Mladá fronta.
310	a 1x měsíčně b 1970-
321	a 10x ročně
65007	a cestování 7 ph119114 2 czenas
65007	a geografie 7 ph114618 2 czenas
651 7	a země světa 7 ge131523 2 czenas
655 7	a časopisy 7 fd133947 2 czenas
8564	u http://www.lideazeme.cz/Modules/LideAZeme/Index.aspx
OWN	a KNAVC
CAT	a CAS b 50 c 931111 l KNA01 h 0000
CAT	c 20080730 l KNA01 h 1429
CAT	c 20080808 l KNA01 h 0856
CAT	c 20080808 l KNA01 h 0919
CAT	c 20080818 l KNA01 h 1522
CAT	c 20100909 l KNA01 h 1037
CAT	a batch b 00 c 20120331 l KNA01 h 2046
CAT	a batch b 00 c 20120406 l KNA01 h 2310
CAT	a CASMB b 50 c 20121010 l KNA01 h 1007
CAT	c 20130320 l KNA01 h 1507
CAT	a CASMB b 50 c 20140403 l KNA01 h 1545
CAT	a OIT b 50 c 20160217 l KNA01 h 1213
CAT	a CASRK b 50 c 20160420 l KNA01 h 1113
SIF	a st
SIF	a gr
SIF	a rt
SIF	a ba
910	a ABA007
SBL	a KNAV
SBL	a UPTA
LOC	b KNAV c HALAC h PE 48 o ISSUE
LOC	b UPTA c CASOP h D-737 o ISSUE
STS	a 60
SYS	000592211

Záznam č. 2 Lidé a země podle RDA v SK ČR seriály

LDR -----nas-a22-----i-4500
FMT SE
 001 cps19950356397
 003 CZ-PrSKC
 005 20180116104547.0
 007 ta
 008 900715c19529999xr-mr-p-----0---b0cze--
 015 |a cnb000356397
 022 |a 0024-2896
040 |a ABA001 |b cze |d ABA001 |d BOA001 |d OLA001 |e rda
 072 7 |a 91 |x Geografie jako věda. Výzkum. Cestování |2 Konspekt |9 7
 080 |a 910.4 |2 MRF
 080 |a 913:338.483.1 |2 MRF
 080 |a 908(100) |2 MRF
 080 |a (051.062) |2 MRF
 2100 |a Lidé země
 222 0 |a Lidé a země
 24500 |a Lidé a země : |b zeměpisný a cestopisný měsíčník
264 1 |a Praha : |b Přírodovědecké vydavatelství, |c 1952-
26421 |3 [1954?-1972?] |a Praha : |b Nakladatelství ČSAV
26421 |3 1973-1993 |a Praha : |b Academia
26421 |3 1993-2016 |a Praha : |b Mladá fronta a.s.
26421 |3 2016 |a Praha : |b Serafico investment s.r.o.
26431 |3 2016- |a Praha : |b CN Invest a.s.
 300 |c 23-25 cm
 310 |a 1x měsíčně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
 3620 |a Roč. 1, č. 1 (1952)-
 500 |a Podnázvy dříve: populárně vědecký geografický a cestopisný měsíčník, populárně vědecký zeměpisný a cestopisný měsíčník
 500 |a Podnázev od č. 3/2014: za obzorem čeká svět
 500 |a Rozsah a rozměry pro registraci: 64 s., 155/230
591 |a Zkontrolováno podle pravidel RDA
 65007 |a cestování |7 ph119114 |2 czenas
 65007 |a turistické zajímavosti |7 ph126800 |z země světa |2 czenas
 651 7 |a země světa |7 ge131523 |x reálie |2 czenas
 655 7 |a populárně-naučné časopisy |7 fd133086 |2 czenas
 7870 |t Ročenka Lidé a země |x 0457-7841
 85641 |3 Výběrově plné texty |u <http://www.lideazeme.cz> |4 N
 900 |a OLA001 |b 18
 910 |a ABA001 |o 2018 |x cps19950356397 |b 54 E 14827 |c 91-3 |r 1952- |w 1
 910 |a ABA004 |q v |x rpe20120511499 |r 1952-69,75,77-81,83-93,98 |w 1
 910 |a ABA006 |o 2017 |x 71214 |r 1997- |p uch. 5 |w 1
 911 |a ABA001 |d digitalizuje se |r 1952- |u <http://kramerius4.nkp.cz/search/handle/uuid:3e68f1f0-9d7f-11e4-a2db-005056825209>
 911 |a BOA001 |d digitalizuje se |r 1952- |u <http://krameriusndk.mzk.cz/search/handle/uuid:3e68f1f0-9d7f-11e4-a2db-005056825209>
 912 |a ABA001 |d v úplnosti |r 1990-2010 |u [http://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=ANL01&ccl_term=\(IS=0024-2896+and+WVD=ABA001\)](http://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=ANL01&ccl_term=(IS=0024-2896+and+WVD=ABA001))
 912 |a LIA001 |o 2015 |d částečně |r 2011- |p VISK 9/1 |u [http://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=ANL01&ccl_term=\(IS=0024-2896+and+WVD=LIA001\)](http://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=ANL01&ccl_term=(IS=0024-2896+and+WVD=LIA001))
 968 |a 8d
 969 |a a6
 970 |n CN Invest a.s. |a Komunardů 1584/42, 170 00 Praha 7
 979 |n Lidé a Země - redakce |i Klicperová |j Lenka |a Komunardů 1584/42, 170 00 Praha 7 |x lideazeme@cninvest.cz
SYS 000083692

4 FRBR a seriály

V této kapitole se budu věnovat studii a modelu FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records). V modelu FRBR jsou vyjádřeny funkční požadavky na bibliografické záznamy. Tento model zkoumá bibliografické záznamy z pohledu funkčnosti a použitelnosti tak, aby odrážely potřeby uživatelů. Součástí této kapitoly bude i aplikace FRBR pro seriály a s ním související model FRBRoo (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2016) i model PRESSoo (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2017).

4.1 FRBR - studie a model

Snahy o mezinárodní sjednocení katalogizačních pravidel i dramatické změny v oblasti knihovnictví vedly k požadavkům na úpravu katalogizační praxe. Mezi tyto změny patřil vznik automatizovaných systémů pro tvorbu a zpracování bibliografického záznamu i růst rozsáhlých databází s velkými počty záznamů, poskytovaných spolupracujícím knihovnám v rámci sdílené katalogizace, i nové informační technologie užívané v knihovnictví, zároveň také velký nárůst tištěné produkce. Proto se také v roce 1990 ve Stockholmu uskutečnil seminář o bibliografických záznamech, kde bylo rozhodnuto, že je třeba prověřit vztahy mezi jednotlivými datovými prvky v bibliografických záznamech a potřebami uživatelů. Z tohoto vznikla studie, jejímž cílem bylo vytvořit rámec, který by umožňoval jasné a přesně stanovené a jednotné pochopení toho, co je předmětem poskytované informace v bibliografickém záznamu a co se od záznamu očekává, aby vyhovoval uživatelským potřebám. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 1-2)

Byly sepsány směrnice ke zmiňované studii, které byly schváleny výborem IFLA v září 1992 na výroční konferenci v Dillí. Směrnice byly zadány pracovní skupině, která pracovala na studii sestavené z účastníků této konference ze sekce katalogizace (Section on Cataloguing) a sekce klasifikace a indexace (Section on Classification and Indexing). Pracovní skupina se měla zaměřit na úroveň funkčnosti a na požadavky na základní údaje pro záznamy vytvořené národními bibliografickými agenturami. Bylo třeba zajistit, aby všechny záznamy národních bibliografických agentur vyhovovaly základním potřebám uživatelů. V roce 1995 pracovní skupina ukončila diskuse o návrzích studijní zprávy a v květnu 1996 byla navrhovaná zpráva rozeslána členům IFLA. V únoru 1997 se tato pracovní skupina sešla k prodiskutování připomínek k rozeslané zprávě. Následně byly zpracovány poslední změny a na konferenci IFLA v Kodani v roce 1997 byla předložena závěrečná zpráva, která byla

schválena komisí IFLA pro sekci katalogizace (Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing) na svém zasedání 5. září 1997. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 2)

Studie se zabývala požadavky uživatelů a tím, jaké informace uživatelé očekávají, že v bibliografických záznamech naleznou. Měla definovat objekty, které jsou v bibliografických záznamech, vlastnosti těchto objektů a typy vztahů mezi nimi. Účelem tedy bylo vytvořit pojmový model pro definování charakteristických vlastností a vztahů k různým problémům, se kterými se uživatelé mohou setkat při prohlížení bibliografických záznamů. Studie měla přinést také analýzu entit, které jsou klíčové pro uživatele bibliografických záznamů. K entitám byly přiřazovány určité vlastnosti a atributy. Byly také definovány vztahy mezi jednotlivými entitami, které hrají zásadní roli při zadávání rešeršních požadavků uživatelů. Pro účely studie byli osloveni uživatelé z různých vědních oborů a různých profesí, kteří pracují s bibliografickými záznamy (zaměstnanci knihoven i jejich uživatelé, nakladatelé, distributoři a další poskytovatelé informačních i referenčních služeb). Výsledkem studie bylo zjištění, že atributy i vztahy určené ve studii mají širší využití, a že důležitý je i obsah a forma popisovaného dokumentu v bibliografickém záznamu. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 3)

Pro účely studie byly definovány funkční požadavky na bibliografický záznam pro obecné potřeby uživatelů při vyhledávání a využívání národních bibliografií a knihovních katalogů následovně (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 7):

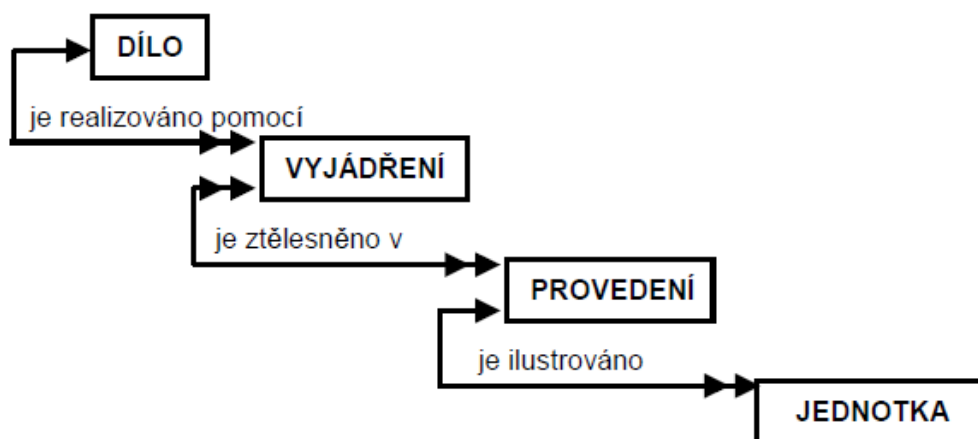
- 1) údaje pro vyhledávání dokumentů odpovídající kritériím hledání
- 2) údaje pro určení entity tak, aby bylo možné určit, že záznam dokumentu odpovídá tomu, co uživatel chtěl najít, nebo aby bylo možné rozlišit dva texty či nahrávky stejného názvu
- 3) údaje pro výběr entity, která odpovídá potřebám uživatele, tj. text v určitém jazyce, vhodná verze počítačového programu, se kterou je kompatibilní
- 4) údaje vedoucí k získání přístupu k popsané entitě, tj. k objednání dokumentu, zaslání požadavku na výpůjčku, online přístup k elektronickému dokumentu apod.

Vlastní studie obsahuje kapitoly, kde jsou definovány entity, analyzovány atributy spojené s jednotlivými entitami, znázorněny vztahy spojené s každou entitou a zmapovány atributy a vztahy spojené s každou entitou ve čtyřech uživatelských úlohách, které by měl bibliografický záznam podporovat. V jedné kapitole jsou také uvedeny požadavky na základní

údaje pro záznamy v národní bibliografii. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 7-9)

Entity byly rozděleny do tří skupin. V první skupině jsou entity, které souvisí s produkty intelektuální nebo umělecké činnosti. V bibliografických záznamech jsou popsány jako dílo, vyjádření, provedení a jednotka. V druhé skupině jsou entity odpovědné za intelektuální nebo umělecký obsah, fyzickou výrobu a rozšiřování či jejich správu. Patří sem osoba a korporace. Třetí skupina entit obsahuje entity, které jsou předměty intelektuální nebo umělecké činnosti, tzn. pojem, objekt, akce a místo. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 10)

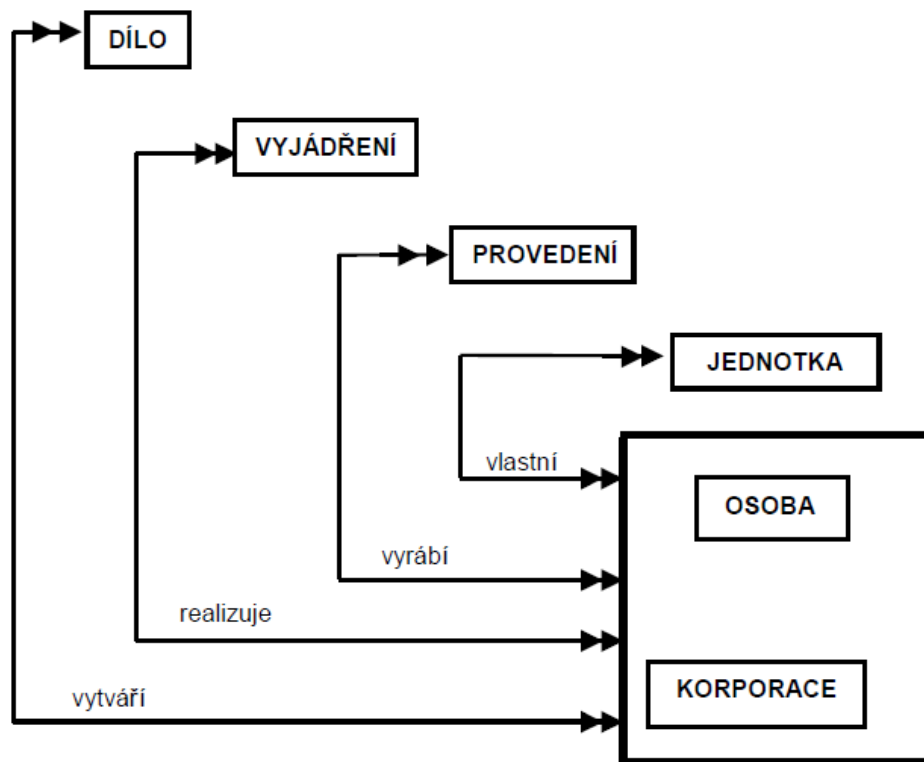
První skupina entit představuje různé aspekty zájmu uživatelů o produkty intelektuální nebo umělecké činnosti, které jsou definovány jako dílo a vyjádření (realizace díla), kde je popisován intelektuální nebo umělecký obsah. Naproti tomu entity provedení (fyzické ztělesnění vyjádření díla) a jednotka (určitý exemplář provedení) se vztahují k fyzické formě. Jejich grafické znázornění je na Obr. 5 (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 11):

Obr. 5 Grafické znázornění první skupiny entit FRBR

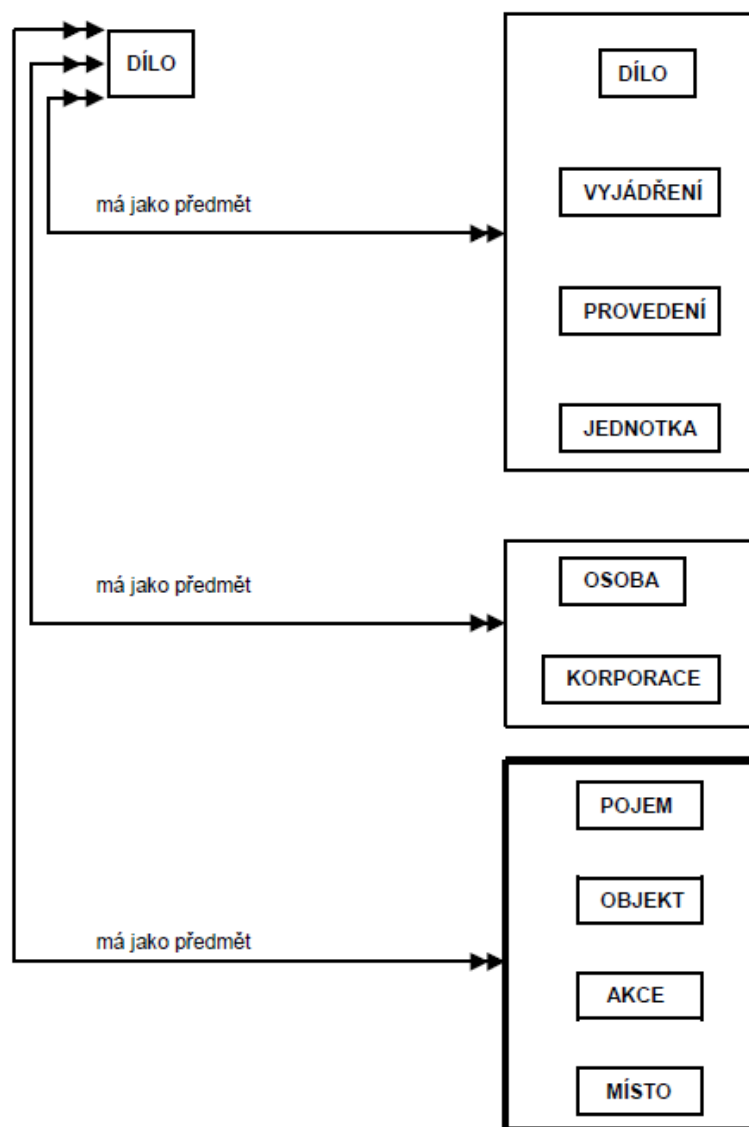

Druhá skupina entit vyjadřuje entity a vztahy k odpovědnosti za intelektuální nebo umělecký obsah, fyzickou výrobu a rozšiřování či správu entit v první skupině. Do této skupiny entit patří osoba a korporace. Jejich grafické znázornění je na Obr. 6 (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 11-12):

Obr. 6 Grafické znázornění entit FRBR ve vztahu k osobě a korporaci

Třetí skupina entit je doplňkovým souborem entit, které slouží jako předměty děl. Náleží sem: pojem (představa nebo myšlenka), objekt (hmotný předmět), akce (činnost nebo událost) a místo (lokace). Na Obr. 7 je grafické znázornění, které vyjadřuje vztahy předmětu mezi entitami třetí skupiny a entitou díla z první skupiny entit (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 13-14):

Obr. 7 Grafické znázornění vztahů entit třetí skupiny a dílem

Pro analýzu základních prvků studie (entit, atributů a vztahů) byly základními zdroji mezinárodní doporučení pro standardní bibliografický popis ISBD (International Standard

Bibliographic Descriptions), směrnice pro záznamy autorit a odkazů GSARE²⁹ (Guidelines for Subject Authority and Reference Entries) a manuál UNIMARC (UNIMARC Manual). (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 3)

Studie se podrobně zabývala jednotlivými entitami – dílo, vyjádření, provedení, jednotka, osoba, korporace, pojem, objekt, akce, místo, ale i soubornými a dílčími entitami, které se vztahují k základním entitám. Kromě základních entit jsou zde také charakteristiky jejich atributů, např. atributy díla jsou název díla, forma díla, datum díla, zamýšlené ukončení, obsazení (u hudebních děl) či souřadnice (u kartografických děl). V modelu FRBR jsou vyjádřeny také vztahy mezi jednotlivými entitami. Tyto vztahy znázorňují souvislosti mezi entitami, může se jednat o vztahy mezi díly (dílo-dílo), vztah dílo-provedení, vztah dílo jako celek-část díla, vztahy mezi vyjádřeními téhož díla či různých děl, vztahy mezi provedeními, provedením a jednotkou či několika jednotkami. Závěrečná zpráva obsahuje přílohu, kde jsou zmapovány jednotlivé datové prvky ISBD, GARE³⁰ a GSARE k logickým atributům. U atributů díla je to např. název díla jako unifikovaný název či hlavní název podle ISBD, formy díla – vyjmenovaná pole ve formátu UNIMARC, kam lze formu zapsat. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 14-117)

V závěrečné zprávě studie bylo konstatováno, že model vyvinutý pro tuto studii má být chápán jako logický rámec k pochopení a dalšímu vývoji pravidel bibliografického popisu. Má být tedy jakýmsi výchozím bodem pro následné studie v oblastech tvorby katalogizačních pravidel a systémech podporujících tvorbu, správu i využívání bibliografických záznamů. Doporučeno je, aby další studie byly zaměřeny na autoritní záznamy i věcné autority (tezaury a klasifikační schémata), měl by být také detailněji rozpracován pojem seriál. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2002, s. 4)

4.2 Aplikace FRBR na seriály

Seriály jsou samy o sobě druhem dokumentů, které nejsou ke zpracování zcela jednoduché, protože v průběhu vydávání titulu může nastat několik změn (viz str. 16). K některým titulům časopisů mohou patřit i přílohy, u kterých také mohly nastat tytéž změny. Při aplikaci modelu FRBR je proto nutné počítat s větší časovou náročností a případnými komplikacemi při popisování všech možných vztahů.

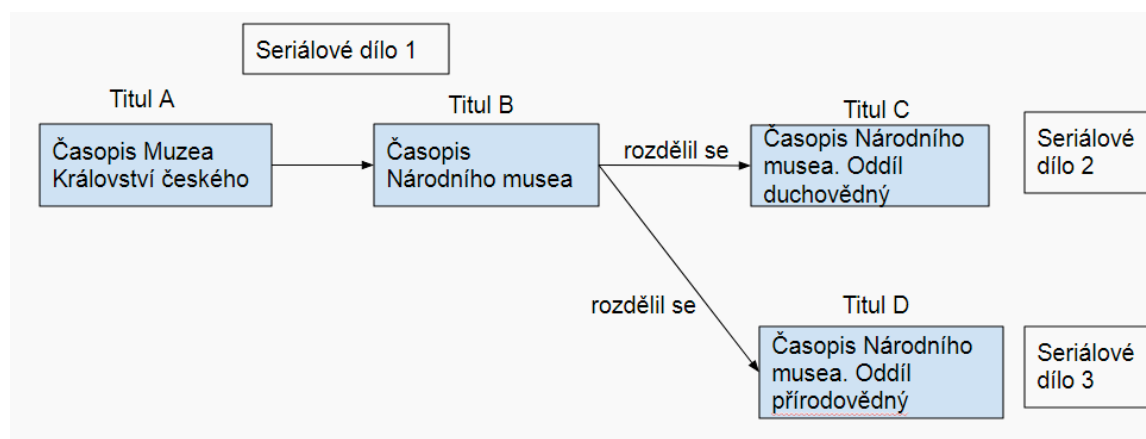
---

²⁹ GSARE – Guidelines for Authority and Reference Entries

³⁰ GARE – Guidelines for Authority and Reference Entries

Při pohledu na základní entity v modelu FRBR je velmi důležité definovat první entitu *dílo* (Shadle 2006, s. 98). Ve svém článku se autor zamýšlí nad otázkou, co je možné pokládat za dílo. Zda jím je seriál jako celek či není, nebo zda je dílem také číslo časopisu. Uvádí, že pro definici atributů je však snadnější prohlásit za dílo číslo časopisu než časopis jako celek. Při zkoumání entit díla je vidět, že tam můžeme řadit seriál, číslo časopisu i článek. Každý z nich může být spojen se svými vyjádřeními, provedeními i jednotkami. Znamená to, že seriál jako celek má své vyjádření, provedení a jednotky. Stejně tomu je i v případě čísla časopisu nebo článku.

V terminologii FRBR lze najít i termín *seriálové dílo*. Adolfo R. Tarango (2008, s. 5) ve své prezentaci vysvětluje, že se jedná o dílo, kterým je označována skupina titulů, které spolu souvisí. Jak již bylo uvedeno, titul časopisu může v průběhu vydávání změnit svůj název několikrát. Pokud půjde o přímou změnu názvu, budou se takové tituly řadit pod stejné seriálové dílo, pokud se ale titul rozdělí na několik řad nebo se sloučí s jiným a vznikne z nich úplně nový titul časopisu, potom už tyto změny nespádají do stejného seriálového díla, ale označíme je za jiné seriálové dílo.

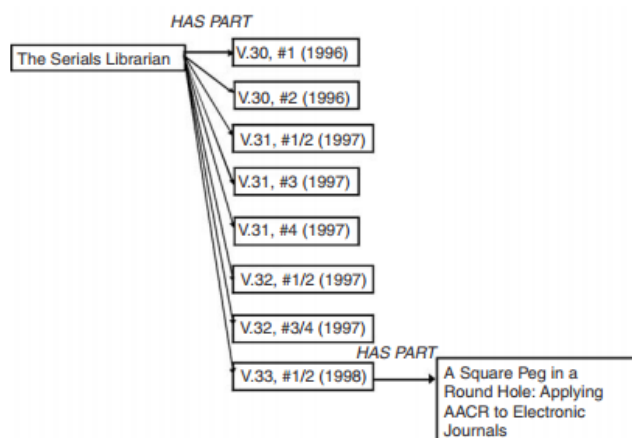

Obr. 8 *Seriálové dílo podle FRBR*

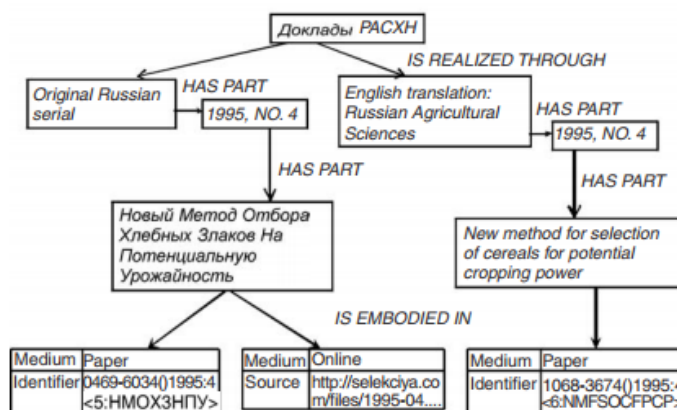
Na Obr. 8 je znázorněn titul *Časopis Muzea Království českého* od počátku svého vydávání. Titul A a titul B jsou dva nezávislé tituly časopisů, které spolu však úzce souvisí, protože první z nich zanikl tím, že se změnil název a začal vycházet pod novým názvem. Jedná se o přímou změnu názvu, proto oba tituly řadíme pod označení seriálové dílo 1. Další změna názvu již není přímá, protože titul se rozdělil na dvě řady. Každou z řad tak považujeme za samostatné seriálové dílo. Obě zmiňované řady, tj. titul C i titul D vycházely dále i pod jinými názvy, které jsem však již do obrázku nezahrnula.

Při sledování vztahů u seriálů je vidět, že nejčastějším vztahem je vztah celek-část, kdy za celek je považován titul časopisu, za realizaci (vyjádření) je možné brát různé jazykové verze časopisu a konečně za část celku je bráno konkrétní číslo časopisu, které má také své části, jimiž jsou jednotlivé články. Tyto celky i jejich části mohou mít různá provedení – mohou být tištěné nebo v online podobě, dříve mohly být také zaznamenány na mikrofiších či mikrofilmech.

Příklady vztahu celek-část jsou na Obr. 9, kde je na jeden titul vázáno několik samostatných čísel časopisu a na jedno číslo časopisu jeden konkrétní článek v něm. Na Obr. 10 je zobrazení vztahů s různými jazykovými verzemi jednoho titulu časopisu, včetně konkrétních článků z nich (Shadle 2006, s. 99-100).

Obr. 9 Příklad vztahů celek-část

Obr. 10 Zobrazení vztahů s různými jazykovými verzemi jednoho titulu časopisu

Dalšími vztahy mezi základními entitami jsou dílo-dílo (*work-to-work*), vyjádření-vyjádření (*expression-to-expression*), provedení-provedení (*manifestation-to-manifestation*) a jednotka-jednotka (*item-to-item*). Tyto vztahy jsou v bibliografických záznamech uváděny v různých polích v MARC 21. (Jones 2005, s. 237)

Ve vztahu mezi dvěma díly je vidět vztah mezi titulem časopisu a jeho přílohou. Dále se může jednat o vztah mezi dvěma tituly časopisů, kde došlo k přímé změně názvu titulu časopisu. Další vazby mezi dvěma díly lze najít díky stejnému autorovi či korporaci.

Ve vztahu mezi dvěma vyjádřeními lze vidět např. jaké originály či překlady s daným dílem souvisí nebo jaké jsou jeho další jazykové mutace (mezinárodní časopisy aj.).

Vazby mezi provedeními se samozřejmě týkají také informací o dalších fyzických provedeních (jiná fyzická forma, reprodukce, jiná edice či řada, DVD apod.). Samozřejmě, že vztahy mezi provedeními se týkají také autorů i korporací.

Vztahy mezi jednotkami nalezneme v bibliografickém záznamu v poli, které slouží k zaznamenání umístění dalších archivních materiálů.

Většinu propojovacích polí, které vyjadřují výše uvedené vztahy, je možné nalézt v bibliografickém záznamu v MARC 21 v polích 7XX. Některé vazby lze vysledovat i v poznámkových polích 5XX, která jsou však spíše brána jako doplňková, proto bych jim nepřikládala takový význam. Pokud by tyto poznámky byly důležité, myslím, že by měly být zaznamenány přímo u konkrétního propojovacího pole 7XX.

Ve všech těchto vztazích mezi základními entitami jsou různé úrovně (viz Obr. 11).

<i>Work-to-work</i>	<i>Expression-to-work</i>
Successor	All the <i>work-to-work</i> relationships
Supplement	
Complement	
Summarization	<i>Manifestation-to-manifestation</i>
Adaptation	Reproduction
Transformation	Alternate
Imitation	Whole/part <i>manifestation-to-manifestation</i>
Whole/part <i>work-to-work</i>	
	<i>Manifestation-to-item</i>
<i>Expression-to-expression</i>	Reproduction
Abridgement	
Revision	
Translation	<i>Item-to-item</i>
Arrangement (music)	Reconfiguration
... and all the <i>work-to-work</i> relationships	Reproduction
Whole/part <i>expression-to-expression</i>	Whole/part <i>item-to-item</i>

Obr. 11 Vztahy mezi základními entitami (převzato z Jones 2005, s.238)

V bibliografických záznamech seriálů je řada různých vztahů, na které se lze dívat třemi úhly pohledu. (Riva 2004, s. 131):

1. Chronologický – vztahy mezi záznamy, který je vyjadřován v MARC 21 v polích 777, 780, 785
2. Horizontální – vztahy mezi různými verzemi, ať už jde o jazyk, formát, médium apod. Tyto vztahy jsou uváděny v MARC 21 v polích 765, 767, 775, 776.
3. Vertikální – zde vidíme hierarchické vztahy mezi celkem a jeho částmi, např. článek časopisu vůči časopisu nebo řada časopisu vůči původnímu titulu časopisu apod. Tyto vztahy musíme hledat v MARC 21 v polích 760, 762, 770, 772, 773, 774.

Znázornění vazeb k jednomu článku, který je v průběhu revidován, je obtížné. Příkladem může být článek, který je na počátku zveřejněn v jednom titulu časopisu, kde je pak v rámci jiného čísla revidován, a současně je uveřejněn také v elektronické podobě ve formě preprintu v jedné digitální knihovně. Zároveň je článek také natolik významný, že je prezentován ve své revidované podobě ve sborníku a zároveň se objeví i v elektronické podobě časopisu. Vysledovat všechny změny u článku proto není jednoduché. Podobně komplikované situace nastanou i při popisu samotného titulu časopisu. V případě, že článek tohoto autora cituje jiný autor ve svém článku nebo jiné vědecké práci, bude znázornění vztahů ještě komplikovanější. (Drobíková 2009)

4.2.1 FRBR a jeho aplikace v MARC 21

V jednotlivých polích MARC 21 lze vidět různé entity FRBR (Library of Congress 2012, s. 4). Zde je jejich přehled:

- 1XX/240 = dílo, vyjádření
- 245-260, 264, 490 = provedení
- 300 = vyjádření, provedení
- jiná pole 3XX = dílo, vyjádření, provedení
- 5XX = dílo, vyjádření, provedení
- 700-730 = dílo, vyjádření
- 760-787 = dílo, vyjádření, provedení
- 8XX = dílo, vyjádření, v některých případech i provedení

Vztahy mezi dvěma díly lze nalézt v polích 770 a 772, kdy v poli 770 je zapsána příloha k danému titulu časopisu a v bibliografickém záznamu přílohy musí být v poli 772

zapsán titul, ke kterému příloha náleží. Dalšími poli, kde je možné vyčíst vztah mezi díly, jsou pole 760 – 786, která však nemusí vyjadřovat zcela jednoznačný vztah k popisovanému titulu časopisu. V tomto rozsahu polí se však nacházejí pole odkazující k předcházejícímu či následujícímu názvu titulu, tj. pole 780 a 785. Určité vazby mezi díly jsme schopni vysledovat i z poznámkových polí 510, 525, 555 či 556. Další pole, kde lze nalézt tento vztah (dílo-dílo), jsou pole 700 – 730, kde jsou uvedeny všeobecné informace o osobních jménech a korporacích. (Riva 2004, s. 133)

Vztahy mezi dvěma vyjádřeními lze vyčíst v polích 765, 767 a 775, ze kterých je patrné, jaký byl originál, zda existují nějaké překlady či jiná vydání díla. Některé vztahy jsou také v polích 700-730. (Riva 2004, s. 133)

Vztahy mezi provedeními se mohou vyskytovat v polích 490 či 800-830, která se týkají údajů o edici, mnohem častěji jsou ale v polích poznámek – 530 (jiná dostupná fyzická forma), 533 (reprodukce) a 534 (poznámka o originálu). Další pole, kde jsou uvedeny vazby k dalším provedením, jsou pole 760, 762, 773, 774 a 776 (Riva 2004, s. 133). Tato pole patří mezi propojovací pole, kdy v poli 760 je uváděna hlavní edice, v poli 762 podedice, v poli 773 zdrojový dokument, 774 slouží k zapsání fyzicky samostatné jednotky a v poli 776 je zapisována jiná fyzická forma. Samozřejmě, že i vztahy mezi provedeními je možné vidět i v polích 700-730, týkajících se osobních jmen, korporací a unifikovaného názvu. V bibliografickém záznamu jsou tyto vztahy reflektovány již v úvodních polích bibliografického záznamu, tj. v polích 006/008.

Pokud jde o vztahy mezi jednotkami, ty lze nalézt v poli 544, které slouží k zaznamenání umístění dalších archivních materiálů.

4.3 FRBRoo a model PRESSoo

Bylo zjištěno, že model FRBR není tak snadno aplikovatelný na seriály, jelikož nedokáže pojmut jejich dynamičnost. Proto bylo třeba nejdříve provést harmonizaci ISBD, ISSN a pravidel RDA. Ve stejné době, kdy se členové skupiny pracující na harmonizaci začali tímto problémem zabývat, v Mezinárodním centru ISSN odborníci přemýšleli o konceptech FRBR a vztazích k datovým prvkům registru ISSN. Nakonec se ukázalo, že možným řešením by mohl být objektově orientovaný model FRBR nazvaný FRBRoo (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2016).

Modelu FRBRoo však nejdříve předcházela rozvoj modelu ICOM's³¹ CIDOC³² CRM³³, který byl vypracován pro zapsání údajů o kulturním dědictví v muzeích. V roce 2006 byl tento model publikován jako standard ISO 21127. Od roku 2015 se pro něj již používá pouze označení CIDOC CRM (ICOM 2018). Harmonizací modelů FRBR a CIDOC CRM, jehož první myšlenky byly vzneseny na semináři ELAG³⁴ v roce 2000, vznikl model vyjadřující vztah entit – FRBRoo. Původní model FRBR tak musel být nazván FRBRer³⁵ (Kovářová, 2009, s. 61-62). První verze nového modelu byla schválena v červnu 2009 a vydána následujícího roku. Tato verze byla však postavena pouze na modelu FRBR. Ve verzi 2.0, která vyšla v roce 2012, jsou již zahrnuty i související modely FRAD (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2013) a FRSAD³⁶ (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2010). V současné době je platná verze 2.4 (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2016), která byla schválena v prosinci roku 2016.

Rozdíl mezi modelem FRBRer a FRBRoo je v tom, že první z nich je statický model, který nedokáže pracovat s entitou času. Naproti tomu model FRBRoo je dynamický, proto také umí zobrazit proces vzniku díla v čase. Model FRBRer (Library of Congress 2003) používá pro definici entit atributy a vztahy. Model FRBRoo využívá odlišnou terminologii, entitami jsou zde třídy, atributy jsou nahrazeny vlastnostmi. Pro třídy je používáno označení písmenem F + číslo + slovní vyjádření třídy. Vlastnosti jsou značeny písmenem R, CLP, CLR + číslo + obousměrná slovesná fráze. Označení R je využíváno pro vlastnosti díla, zatímco CLP a CLR jsou využívány pro provedení. Příkladem může být: F1 Dílo - R3 je realizováno (realizuje) apod. Také předchozí model CRM využíval třídy a vlastnosti. Třídy zde byly značeny písmenem E + číslo + slovní označení třídy. Vlastnosti byly zapisovány písmenem P + číslo + obousměrná slovesná fráze (Kovářová 2009, s. 63-75). Obr. 12 znázorňuje využití tříd.

---

31 ICOM – International Council of Museums

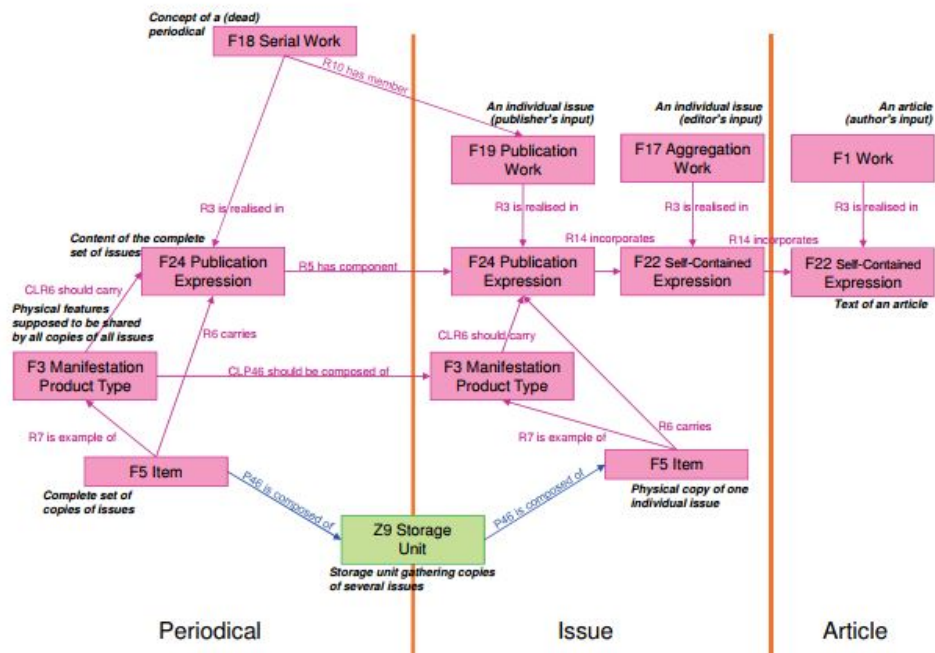
32 CIDOC – International Committee for Documentation

33 CRM – Conceptual Reference Model

34 ELAG – European Library Automation Group

35 FRBRer – Functional Requirements for Bibliographic Records (entity-relationship)

36 FRSAD – Functional Requirements for Subject Authority Data

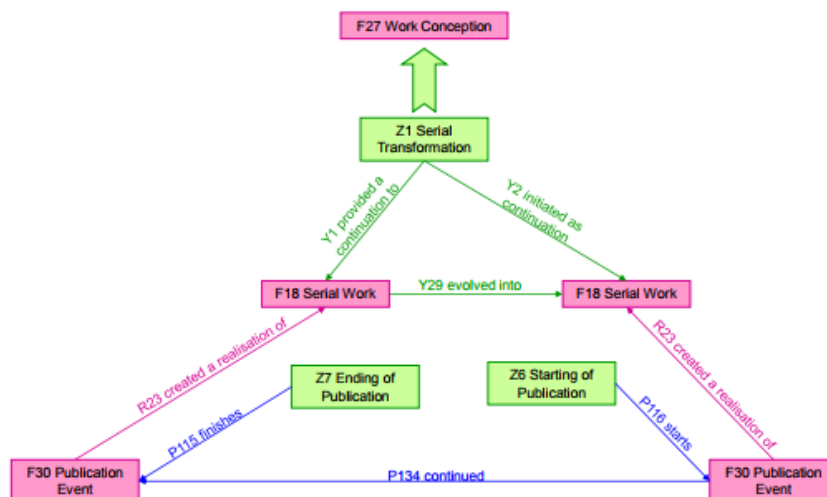
Obr. 12 Zobrazení vztahů mezi titulem, číslem časopisu a článkem s využitím tříd modelu FRBRoo
(zdroj: Mezinárodní Federace Knihovnických asociací 2017, s. 10)

FRBRoo je přeformulováním FRBR a rozšířením CIDOC CRM. Znamená to tedy, že jakákoliv třída ve FRBRoo je deklarována jako podtřída alespoň jedné třídy CIDOC CRM a jakákoliv vlastnost FRBRoo je charakteristikou z modelu vlastností CIDOC CRM. FRBR sdružuje specifické typy událostí s každým ze subjektů, které tvoří jednu z entit FRBR skupiny. Důležitými pojmy ve FRBRoo jsou F19 Vydavatelské dílo a F24 Vydavatelské vyjádření (viz Obr. 12). F24 je sadou znaků, která označuje realizace díla. F19 je podtřídou třídy F18 Seriálové dílo. Navzdory všem snahám zůstává model FRBRoo jen obecným modelem a nemůže tedy obsahovat detailní popis všech konkrétních typů zdrojů. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2014, s. 6-8)

Mezinárodní centrum ISSN hledalo řešení pro definování vhodného modelu pro seriály. Vyžádalo si proto dva specialisty na seriály z Národní knihovny Francie, kteří měli znalosti o modelu FRBRoo a třídě F18. Byla tak vytvořena pracovní skupina, která se zabývala rozšířením FRBRoo, které nazvala PRESSoo (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2017). Tato pracovní skupina si kladla za cíl pracovat na rozšíření a také zodpovídat za údržbu FRBRoo. Výsledkem práce této skupiny bylo modelování ISSN datových prvků a vztahů uvedených v manuálu ISSN v období leden-březen 2013. Model PRESSoo je tedy výsledkem intenzivního dialogu v odborných kruzích mezi katalogizátory

seriálů a odborníky na modelování. Návrh první verze PRESSoo s označením 1.0 byl dokončen v březnu 2013 a předložen revizní skupině IFLA FRBR, skupině CIDOC-CRM a pracovní skupině zabývající se harmonizací FRBR a CIDOC-CRM. Tato verze byla zveřejněna v červnu 2014. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2014, s. 5-6) Pracovní skupina se v roce 2015 rozhodla verzi přepracovat a vytvořila tak verzi 1.2. Na internetu je již nyní dostupná verze 1.3 (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2017), ze které budu uvádět příklady modelů změn u seriálů (Obr. 13 - 17).

PRESSoo je tedy rozšířením rozšíření, rozpracovává pojmy z modelu FRBRoo a zároveň také pojmy z CIDOC CRM. K pochopení PRESSoo je proto třeba nejdříve pochopit vlastnosti modelů CIDOC CRM a FRBRoo. Jádrem modelu CIDOC CRM je „event-centred“, znamená to tedy, že se zaměřuje na popis řetězu událostí, které prošly tímto objektem. Výsledkem jsou charakteristiky, které jsou zobrazeny v tomto modelu v daném okamžiku. PRESSoo specifikuje pojem E29 Návrh/Postup, který se objevil již v modelu CIDOC CRM. V modelu PRESSoo je rozpracován do tří různých instancí – Z12 Pravidla vydávání, tedy kdo publikoval, s jakou frekvencí a s jedním výrazem pro jednotlivé číslo. U seriálů se mohou tyto vlastnosti v průběhu času měnit, je zde proto třída Z5, která umožňuje zadání data, kdy určitá charakteristika byla změněna vydavatelem. Celý proces změn pokračujících zdrojů je modelován prostřednictvím třídy Z1 Transformace (viz Obr. 13), kde je možné vyjádřit pokračování, nahrazení, rozdělení i slučování. Toto jsou významné změny, které mají vliv na zpracování pokračujících zdrojů a celý jejich život. Modelovány jsou také další změny u pokračujících zdrojů. Ty jsou zapisovány do příslušných specifických tříd: Z2 Absorbce, Z3 Separace, Z4 Dočasné nahrazení, avšak tyto změny neznamenaají zánik nějakého seriálu a vznik jiných. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2017, s. 7-9)

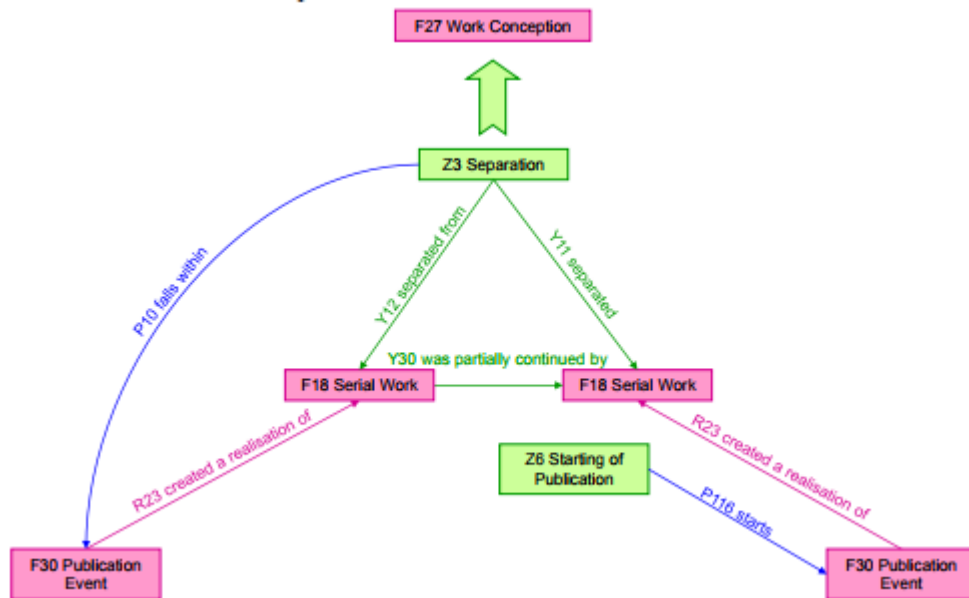
Obr. 13 Transformace seriálů v modelu Pressoo

Podobně je v PRESSoo modelováno nahrazení jednoho titulu jiným. Model má pouze jiné vlastnosti Y, označení P a třídy zůstávají stejné.

Obr. 14 Absorbce seriálů v modelu PRESSoo

Výše uvedený model (viz Obr. 14) znázorňuje absorpci seriálů, tedy zapojení jednoho titulu do jiného. Další změnou, ke které může v případě seriálů dojít, je separace seriálů (viz Obr. 15), kdy jeden titul se rozdělí na dva jiné tituly. Bývá tomu obvykle při rozdělování titulu na různé řady.

Obr. 15 Separace seriálů v modelu PRESSoo

Obr. 16 Sloučení seriálů v modelu PRESSoo

Mnohem častějšími změnami u seriálů bývá slučování (viz Obr. 16) či jejich rozdělení (viz Obr. 17). Slučovat nebo rozdělovat se může i více titulů než dva, v takových případech by bylo zobrazení modelu ještě složitější. U seriálů se při rozdělování titulu setkáme s tím, že vzniknou např. dvě řady daného titulu apod.

Obr. 17 Rozdělení seriálů v modelu PRESSoo

V PRESSoo existuje také třída Z9 Paměťová jednotka, která zahrnuje fyzické objekty, které se skládají z více než jedné položky, a třída Z14 Vytvoření paměťové jednotky, kde jsou zapisovány okolnosti vzniku sloučení jednotek dohromady. (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2017, s. 9-11)

Závěrem lze říci, že PRESSoo nelze považovat za normu IFLA, protože tento model byl vyvinut mimo IFLA a neprošel ověřením sekcí IFLA. Byl ale schválen skupinou FRBR, která je připojená k sekci katalogizace organizace IFLA. Je ale možné říci, že vývoj PRESSoo je v souladu se strategickým plánem sekce katalogizace IFLA v bodě 2.3.5. Tento model by měl být testován v projektu ROAD³⁷, který se zabývá zdroji s otevřeným přístupem (Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí 2014, s. 11).

37 ROAD – Directory of Open Access Scholarly Resources (<http://road.issn.org>)

5 Pravidla RDA a seriály

5.1 Pravidla RDA – vznik a vývoj

RDA (Resource Description Access) je nový bibliografický standard, který nahrazuje pravidla AACR, jejichž vývoj byl ukončen v roce 2005. Tato pravidla RDA jsou postavena na modelech FRBR a FRAD (model funkčních požadavků na autoritní data). Některé změny zapracované do pravidel RDA vycházejí také z ISBD. (Svobodová 2014, s. 100-105)

Původní návrh pravidel RDA obsahoval část A (bibliografický popis zdrojů) a část B (selekční údaje), v roce 2007 se však rozhodlo o přepracování podle konceptuálního modelu FRBR. I nová struktura pravidel RDA obsahovala dvě části. První část pravidel je věnována popisu atributů každé z entit FRBR, druhá část zahrnuje popis vztahů mezi entitami FRBR. V nových pravidlech RDA tak lze najít celkově 10 sekcí, z nichž první 4 se zabývají entitami z modelů FRBR a FRAD. (Příbylová 2014, s. 94-99)

Na vývoji pravidel RDA se podílel výbor Joint Steering Committee for development of RDA (JSC), který byl na počátku tvořen šesti členy. V roce 2015 se výbor přejmenoval na RDA Steering Committee (RSC), jehož hlavními členy³⁸ jsou American Library Association, Australian Committee on Cataloguing, Canadian Committee on Cataloguing, Interim Europe Region a Library of Congress. Pravidla RDA byla publikována v roce 2010 a ještě v tomtéž roce byla testována. Vyhodnocení testu proběhlo na počátku roku 2011. Většině institucí pravidla vyhovovala, ale doporučovaly v nich provést ještě nějaké změny a hlavně se zaměřit na jejich srozumitelnost. V řadě institucí, účastnících se testování, se již nevrátili k pravidlům AACR, ale pokračovali v popisu podle pravidel RDA. (Příbylová 2014, s. 94-99)

Pravidla RDA jsou dostupná online v rámci sady nástrojů označovaných jako RDA Toolkit (ALA et al. 2010). Součástí této sady je kromě kompletních aktualizovaných pravidel RDA také úplný text původních pravidel AACR, katalogizační politiky některých velkých knihoven – v USA, Velké Británii, Německu či Austrálii, mapování pravidel RDA vůči formátu MARC 21 i ukázkové záznamy ve formátu MARC 21. Přístup k této sadě nástrojů je placený, ale některé části jsou přístupné i bezplatně. Pravidla RDA jsou vydávána i v tištěné podobě, avšak její využívání v praxi může být obtížnější, neboť obsahuje řadu online odkazů. (Příbylová 2014, s. 94-99)

---

38 <http://www.rda-rsc.org/rsc-members>

V roce 2011 bylo v Evropě založeno sdružení EURIG³⁹, jehož hlavním úkolem je koordinace společného postupu při zavádění pravidel RDA. První jednání o společném postupu proběhla již v roce 2009 na konferenci IFLA. Sdružení spojuje velké evropské knihovny se zájmem o pravidla RDA. EURIG však není členem RSC, ale může podávat návrhy na jejich úpravy. Velmi aktivním přispěvatelem v oblasti pravidel RDA je DNB⁴⁰, což velmi prospělo jejich úpravám, protože na ně přináší jiný úhel pohledu než je pohled zástupců z anglicky mluvících zemí. A právě zástupci z Německa spolu s dalšími zástupci německy mluvících zemí začali pracovat na vytvoření podrobného plánu přechodu na pravidla RDA. Přechod byl plánován na rok 2015. V srpnu 2014 proběhlo v Německu zasedání IFLA, které bylo věnováno této problematice. Zatím jediné rozhodnutí nepřijetí pravidel RDA padlo v Itálii, kde platí vlastní katalogizační pravidla REICAT. Všechny země, které dnes využívají již nedoplňovaná pravidla AACR, jsou nuceny řešit otázku budoucnosti a způsobu katalogizace. Tedy zda přijmout pravidla RDA a jak na ně přejít, či zda zvolit jinou cestu. Pravidla RDA se také promítají do formátu MARC 21, kde jsou již po aktualizacích připravena pole pro RDA i pole spojená s terminologií FRBR. Česká republika se rozhodla pro přechod na pravidla RDA k 1. 5. 2015. (Příbylová 2014, s. 94-99)

5.2 Zpracování seriálů v MARC 21 podle pravidel RDA

Zpracování seriálů se v některých polích MARC 21 podle pravidel RDA liší od popisu podle pravidel AACR. V následujících řádcích představím některé změny podle doporučení zpracovaného v rámci Knihovny AV ČR. (2015, s. 1-16)

První změnou je přidání informace v návěští bibliografického záznamu na pozici 18, kde je třeba zapsat „i“, čímž je označeno, že je v záznamu přítomna interpunkce ISBD a záznam je tedy zpracován podle pravidel RDA. Kdyby byl záznam podle pravidel AACR muselo by zde být zapsáno „a“. V poli 040 (Zdroj katalogizace) je třeba zapsat text „rda“ do podpole „e“, tedy použitá katalogizační pravidla, při popisu podle AACR2 se toto podpole nepoužívá. Pravidla RDA také nově umožňují vyjádření jazyka překladu, které se zapisuje do podpole „k“ v poli 041 (kód jazyka). (Knihovna AV ČR 2015, s. 1-3)

Největší změnou oproti pravidlům AACR2 jsou pokyny pro zpracování údajů v poli 245 (Údaje o názvu). Název titulu je třeba psát přesně tak, jak se vyskytuje v popisovaném provedení, tzn. včetně chyb a překlepů, správný název se zapisuje jako variantní název nebo

---

39 EURIG – European RDA Interest Group

40 DNB – Deutsche Nationalbibliothek

poznámka. V žádném případě se již nepoužívá vyjádření v hranatých závorkách, tj. [sic] nebo [i.e. ...] ani vložená písmena v []. Slova se již nezkracují, pokud nejsou v prameni popisu již zapsány zkráceně. Číslovky se píší přesně, nepřepisují se na arabské číslice. V případě psaní velkých písmen je třeba se řídit gramatickými pravidly daného jazyka, velké písmeno píšeme u prvního slova hlavního názvu i prvního slova alternativního názvu, jmen osob, korporací, akcí apod. Přesně je třeba zapisovat interpunkce i symboly a značky, pouze typografické značky lze vynechávat, protože nemají vliv na smysl a obsah údaje. Jednopísmenné iniciály a akronymy se píší bez mezer. (Knihovna AV ČR 2015, s. 5)

Další změna je u nakladatelských údajů, které se podle AACR2 zapisovaly do pole 260, kde bylo pomocí indikátorů vyjádřeno, zda šlo o prvního, dalšího či posledního nakladatele. Podle pravidel RDA se využívá spíše pole 264, které umožňuje odlišení role. Na pozici druhého indikátoru se zde zapisuje: 0 (vytvoření či vznik u dokumentu s nezveřejněnou podobou nebo nepublikovaného zdroje), 1 (nakladatel), 2 (distributor), 3 (výrobce), 4 (copyright). Povinně se uvádí pole 264 s druhým indikátorem 1. Pokud se vyskytne v prameni více míst vydání nebo více jmen nakladatelů, stačí v minimální úrovni záznamu uvést v poli 264 jen první místo a první jméno nakladatele, avšak při úplném popisu je nutné zapsat všechna místa i jména. Vždy je snaha údaje převzít z pramene, popřípadě je dohledat či logicky odvodit, výjimečně je povoleno zapsat fráze do hranatých závorek⁴¹. Pole 264 podpole „c“ je propojeno s polem 008 pozicemi 7-10, 11-14, proto je třeba údaje co nejvíce dohledávat. V případě, že jsou tyto údaje v hranatých závorkách, musíme do pole 008 rok vypsát ručně. (Knihovna AV ČR 2015, s. 6-7)

Jak již bylo zmíněno, pravidla RDA nepovolují zkratky, platí to tedy nejen v případě pole 245, ale také při zápisu v poli 300 při vyjádření fyzického popisu, kdy je nutné vše vypsát celými slovy. (Knihovna AV ČR 2015, s. 8, 13)

Kvůli novým pravidlům RDA, která vycházejí z FRBR, bylo nutné v MARC 21 vytvořit nová pole 336 (Typ obsahu), 337 (Typ média), 338 (Typ nosiče). Pro minimální záznam jsou povinná jen pole 336 a 338, pole 337 není součástí minimálního záznamu. V poli 336 je specifikován typ obsahu, v podpoli „a“ je uváděn termín (v případě tištěných seriálů „text“), v podpoli „b“ kód typu obsahu a v podpoli „2“ zdroj použitého termínu nebo kódu. Termíny i kódy typu obsahu jsou přebírány z řízeného slovníku Library of Congress.

---

41 např. [Místo vydání není známé]; [nakladatel není známý]; [datum vydání není známé]

V Alephu⁴² je možné je vyvolat stisknutím kombinací kláves Ctrl+F8. Závisí samozřejmě na nastavení daného knihovního systému, tato kombinace je využívána v praxi v Knihovně Akademie věd. Termíny v tomto řízeném slovníku jsou přeloženy do češtiny. Pokud se použije uvedený řízený slovník, potom v podpoli „2“ se zapíše kód „rdacontent“, v opačném případě je třeba uvést kód MARC. Pole 337 slouží k označení typu média. V podpolích lze uvést termínem typ média, jeho kód a zdroj typu média. I zde je možné využít řízeného slovníku Library of Congress, kde jsou výrazy uváděny v češtině. Zdroj je v případě použití tohoto slovníku vyjádřen kódem „rdamedia“, v opačném případě se uvádí MARC kód. Pole 338 je určeno k vyjádření typu nosiče. V podpolích se zapisuje slovní vyjádření typu nosiče, kód reprezentující typ nosiče a zdroj použitého termínu. Stejně jako v předešlých polích, i zde je připraven řízený slovník Library of Congress s lokací do češtiny. Při použití připraveného řízeného slovníku se napíše do podpole zdroje typu nosiče kód „rdacarrier“. (Knihovna AV ČR 2015, s. 8-10)

Pokud v bibliografickém záznamu titulu je uveden název korporace v poli 710 (Vedlejší záhlaví pro korporaci) jako selekční údaj, je třeba, aby byl také ještě uveden buď v poli 245 nebo v poznámkách pole 5XX. (Knihovna AV ČR 2015, s. 14)

Poslední změna podle praxe v Knihovně Akademie věd se týká pole 902, kde v podpoli „a“ je uváděno ISBN monografie v seriálu, zde se musí zapisovat pouze 13-timístné ISBN číslo. Pokud je ISBN číslo pouze 10-timístné, zapisuje se do podpole „z“. (Knihovna AV ČR 2015, s. 15)

V doporučeních popisu v MARC 21 podle pravidel RDA se také objevují instrukce nutné pro bibliografický popis titulu zasílaného do připravovaného portálu CPK⁴³. Tyto změny se týkají především věcného popisu, tedy konkrétně pozic 24-29 v poli 008, pole 043 kód geografické oblasti, pole 045 chronologického kódu. Tato zmiňovaná pole budou sloužit fulltextové indexaci. Zároveň se také zvýší využití pole 072 Skupina konspektu. (Knihovna AV ČR 2015, s. 1-16)

Národní knihovna také vydala doporučení pro minimální záznam v MARC 21 podle pravidel RDA pro textové seriálové zdroje. Ten by měl být v této podobě zaslán do Souborného katalogu ČR. Požadavky na minimální záznam pro seriály v MARC 21 podle pravidel RDA (Národní knihovna 2018b, s. 1-6) přikládám v příloze své diplomové práce.

---

42 Aleph – Automatizovaný knihovnický systém

43 CPK – Centrální portál knihoven

5.3 RDA mapování v MARC 21 do MODS

V rámci RDA Toolkit je také uvedeno mapování MARC 21 do struktury MODS. Tento formát zápisu je používán především pro digitalizované dokumenty. Pokud se digitalizuje nějaký časopis, lze se řídit podrobným manuálem pro zápis jednotlivých údajů, který vydala Národní knihovna ČR pod názvem Definice metadatových formátů⁴⁴. V současné době se již využívají metadatová schémata MODS verze 3.7, v RDA Toolkit (ALA et al. 2010) jsou v záložce Tools dostupné údaje pro MODS ve verzi 3.3.

Popis v MODS je možný rozdělit do několika částí podle jednotlivých elementů. Jsou jimi oblasti bibliografických údajů – např. názvové údaje (titleInfo), údaje o odpovědnosti (name), typ zdroje (typeOfResource), žánr (genre), nakladatelské údaje (originInfo), údaje o jazyku dokumentu (language), údaje o dostupnosti (physicalDescription), identifikační údaje (identifier) či odkazy na jednotlivé exempláře popisovaného dokumentu (holdingSimple). Přehled nejdůležitějších polí pravidel RDA pro seriály a jejich syntax v MODS⁴⁵ (verze 3.6) uvádím v Tab. 2. (Library of Congress 2017)

Bibliografický údaj	Pole MARC 21	MODS syntax
Identifikátor ISSN	022 \$a	<identifier>type="ISSN"
Kód jazyka	041 \$a	<languageTerm>type="code"
Hlavní název	245 \$a	<title>
Podnázev	245 \$b	<sub Title>
Variantní název	246 _1\$a	<title><titleInfo>type="translated"
Číslo části	246 \$n	<partNumber>
Název části	246 \$p	<partName>
Korporace	110, 710	<name>type="corporate"
Místo vydání	264 _0\$a 264 _1\$a 264 _2\$a	Type="producer"<place><placeTerm>type="text" Type="publisher"<place><placeTerm>type="text" Type="distributor"<place><placeTerm>type="text"
Jméno nakladatele	264\$b	<publisher>
Datum vydání	264\$c	<dateOther type="production">
Fyzický popis	300 \$a	<extent>
Současná periodičita	310 \$a	<frequency>
Typ obsahu	336 \$	<genre>attribute authority="content of \$2"

44 http://www.ndk.cz/standardy-digitalizace/DMFperiodika_16.pdf

45 <http://www.loc.gov/standards/mods/mods-mapping-3-6.html>

Bibliografický údaj	Pole MARC 21	MODS syntax
Typ média	337 \$a	<form>attribute authority="content of \$2" type="media"
Typ nosiče	338 \$a	<form>attribute authority="content of \$2" type="carrier"
Předcházející název	780 \$t	type="preceding"
Následující název	785 \$t	type="succeeding"
Originál	786 \$t	type="original"
Jiná forma	776 \$t	type="otherFormat"
Příloha/Mateřský titul	770 \$t / 772 \$t	<partNumber>

Tab. 2 Přehled nejdůležitějších polí pravidel RDA pro seriály a jejich syntax v MODS (verze 3.6)

5.4 Analýza pravidel RDA pro seriály

Některé změny, které přinesla pravidla RDA, jsem již představila výše. Nyní se pokusím provést podrobnější analýzu těchto pravidel pro seriály tak, jak jsou v současnosti dostupná v RDA Toolkitu (ALA et al. 2010). Při analýze jsem však využila i dalších zdrojů, které se na ně odkazovaly. Nejvíce jsem využívala knihu Ed. Jonese (2013) *RDA and serials cataloguing*, kde je vše kolem seriálů velmi podrobně zpracováno. Číselné označení jednotlivých částí uvedené v této knize se však již může lišit z důvodů dalších aktualizací pravidel. V této kapitole uvádím označení částí z RDA Toolkit ve tvaru např. RDA 1.6.2.

Jak již bylo uvedeno, pravidla RDA jsou vypracována z jiného úhlu pohledu než byla pravidla AACR. Vzhledem k tomu, že využívají strukturu FRBR, jsou i jednotlivé kapitoly (sekce), podle ní rozčleněny. Znamená to tedy, že v nich najdeme definice jak zpracovat dílo, vyjádření, provedení i vztahy mezi nimi. Jedná se tedy o zcela nový úhel pohledu na katalogizaci dokumentů. Postupně se tedy podívám na jednotlivé entity FRBR a vyhledám v nich části, týkající se seriálů.

Pravidla RDA uvádějí definici pro seriály v souvislosti s provedením. Chápu seriál jako dokument vydávaný po částech s číslováním, u kterého není předem stanoveno ukončení. Seriály zahrnují periodika, monografické edice, noviny apod. Zahrnují ale také reprodukce seriálů a dalších zdrojů, které vykazují charakteristiky seriálů – po sobě jdoucí jednotlivá čísla, číslování, určitá frekvence vydávání a omezená doba trvání, která je typická pro bulletiny z nějakých událostí.

I když se budu v analýze pravidel RDA věnovat entitě provedení až později, je nutné na tomto místě zmínit důležitou věc, která souvisí s rozhodnutím, kdy má katalogizátor vytvořit nový záznam. Toto rozhodování ovlivňuje několik situací, které u seriálů mohou nastat (RDA 1.6.2):

- změna způsobu vydávání seriálu (změna z monografie na seriál nebo z integračního zdroje na seriál)
- změna v nosiči seriálu
- velká změna v hlavním názvu seriálu
- změna odpovědnosti za seriál jako díla
- změna ve vydávání (významná změna rozsahu nebo zprostředkování)

V pravidlech RDA jsou také specifikovány případy, které jsou brány jako velké či malé změny v názvu titulu (RDA 2.3.2.13). Při velkých změnách (RDA 2.3.2.13.1) v názvu titulu záleží také na tom, zda je název rozdělen do několika slov či nikoliv. Vždy však závisí na tom, zda změna názvu mění význam názvu nebo označuje jiný předmět. Změnu názvu může ovlivnit i změna jména právnické osoby, která je obsažena v názvu. V případě názvu rozděleného do několika slov je důležité, zda ke změně názvu došlo přidáním, vymazáním, odstraněním či přeskupením v prvních pěti slovech názvu (RDA 2.3.2.13.2).

Za malé změny názvu (RDA 2.3.2.13.2) jsou považovány např.:

- rozdíly ve znázornění slova, slov či jiných komponent názvu (např. změna formy znaku, zkrácené slovo, změna číslice z arabské na římskou či naopak, slovo s pomlčkou či bez ní, změna gramatické formy – jednotné číslo se změní na množné číslo)
- změny ve stejném právnickém subjektu (např. přidání, vymazání nebo přeskupení jména stejného právního subjektu, nahrazení variantní formy)
- přidání, odstranění nebo změna interpunkce, včetně iniciál a písmen s oddělovači interpunkce oproti těm bez oddělování interpunkce, kdekoli v názvu
- jiné pořadí titulů uváděné v paralelním názvu u vícejazyčných titulů
- přidání, odstranění nebo změna pořadí slova, slov nebo jiné složky (tj. znaku nebo skupiny znaků) kdekoli v názvu, pokud nedošlo k žádné podstatné změně v předmětu
- přidání, vymazání nebo přeskupení slova, slov nebo jiné složky (tj. znak nebo skupina znaků) kdekoli v názvu a které označují typ zdroje, jako je magazín, časopis nebo informační bulletin či jejich ekvivalent v jiných jazycích

V případě pochybnosti, zda jde o velkou či malou změnu, je třeba považovat změnu za nepatrnou změnu.

5.4.1 Entita dílo

Nyní se podívám na jednotlivé entity dílo, vyjádření, provedení z pohledu seriálů tak, jak jsou definovány v pravidlech RDA.

Pravidla RDA se věnují entitám díla a vyjádření ve společné sekci 2 v RDA Toolkitu, kde jsou definovány jejich atributy. V sekci 1 najdeme atributy provedení a jednotky. Vztahy mezi díly, vyjádřeními i provedeními se zabývá sekce 5. Praktické aplikaci těchto vztahů u seriálů jsem se věnovala v diplomové práci již v rámci kapitoly 4.2. Některé vztahy popisují také ve schématech titulů v kapitole 8.

V sekci 2 RDA Toolkitu jsou na začátku kapitoly 5 uvedeny základní termíny a definice. Kromě díla a vyjádření je zde uveden také termín vstupní prvek. Tímto prvkem může být jméno, termín, kód apod., který reprezentuje specifickou entitu. U autorizovaného vstupního prvku pro dílo je jím preferovaný název díla. V Národní knihovně ČR lze najít prezentaci k autorizovaným vstupním prvkům⁴⁶. K tomu abychom mohli správně identifikovat dílo, je nutné si zodpovědět následující otázky (Jones 2013, s. 136):

- Má dílo nějakého tvůrce?
- Existují pro různá provedení díla různé názvy?
- Je hlavní název nebo preferovaný název v kombinaci s autorizovaným vstupním prvkem pro tvůrce (pokud existuje) jedinečný v katalogu?

Zároveň také existují určité změny u děl, které je třeba mít na paměti. Jsou jimi změny identifikace díla a změny zodpovědnosti za dílo. Změny ovlivňující identifikaci díla u seriálů (RDA 6.1.3.2) jsou:

- změna odpovědnosti (RDA 6.1.3.2.1)
- velká změna názvu (RDA 6.1.3.2.2)

Pokud dojde k jedné z těchto změn, je třeba vytvořit autorizovaný vstupní prvek k novému dílu.

Změny odpovědnosti za dílo (RDA 19.2.1.1.3) zapsané v kapitole 19 v sekci 6 se týkají osob nebo rodin, označujících se za tvůrce seriálů, přičemž jsou jimi rozuměny osoba nebo rodiny zodpovědné za seriál jako celek, nikoliv za jednotlivé číslo nebo několik čísel. Může nastat několik možností:

- jméno nebo část jména osoby je v hlavním názvu

---

46 <http://www.nkp.cz/o-knihovně/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/rda>

- osoba nebo rodina je vydavatelem seriálu
- obsah se skládá z osobních názorů
- nedostatek jiných aktérů (tj. osob, rodin, či korporací), kteří jsou zapojeni do seriálu

Pokud jsou různá čísla seriálu vytvořena různými osobami nebo rodinami, nepovažují se za tvůrce. V případě, že seriál bude vycházet bez odpovědnosti osob nebo rodin za seriál, nepovažují se také za tvůrce. Pokud existují nějaké pochybnosti o jejich odpovědnosti, nelze je považovat za tvůrce.

S entitou díla jsou spojeny následující atributy (RDA 6.2 – RDA 6.8):

- Název díla
- Forma díla
- Datum vzniku díla
- Místo původu díla
- Jiná rozlišovací charakteristika díla
- Historie díla
- Identifikátor díla

U seriálů jsou nejdůležitějšími atributy název díla a forma díla. Preferovaný název díla (RDA 6.2.2) je nutné zapsat, pokud je odlišný od hlavního názvu. V případě preferovaného názvu části nebo částí u díla je v pravidlech RDA uvedeno, jakým způsobem se zapisuje a jaká interpunkce se má použít. (RDA 6.2.2.9.1) Uvedením formy díla (RDA 6.3) je možné odlišit stejný název časopisu u stejného vydavatele. Podobné je to u atributů datum vzniku díla a místo původu díla, které pomohou odlišit, o jaké dílo se jedná. Jako datum díla (RDA 6.4) se uvádí počáteční rok vydávání časopisu. Uvedením místa původu (RDA 6.5) lze rozlišit dva tituly časopisu se stejným názvem, ale vydané na jiném místě. Historie díla (RDA 6.7) v případě seriálového díla znamená, že je zde zaznamenána informace o tom, že nějaké číslo časopisu nebylo vydáno. Identifikátor díla (RDA 6.8) je určitý jedinečný řetězec znaků spojený s dílem, který je zaznamenán do autoritního záznamu. Většina bibliografických záznamů seriálových děl však nemá odpovídající autoritní záznamy.

5.4.2 Entita vyjádření

Pravidla RDA definují entitu vyjádření (RDA 5.1.2) jako intelektuální nebo uměleckou realizaci díla, která může být v různé formě, např. alfanumerická, zvuková, obrazová apod. Může jít také o kombinaci různých forem.

Autorizovaný vstupní prvek k vyjádření se skládá z autorizovaného vstupního prvku pro dílo rozšířený o identifikaci vyjádření. U seriálů se velmi často vyskytují překlady do více jazyků (viz Obr. 10, str. 37), proto určením jazyka vyjádření zajistíme přesnou identifikaci díla. (Jones 2013, s. 136)

S entitou vyjádření jsou spojeny následující atributy (RDA 6.9 – 6.13):

- Typ obsahu
- Datum vyjádření
- Jazyk vyjádření
- Jiná rozlišující charakteristika vyjádření
- Identifikátor vyjádření

V typu obsahu (RDA 6.9) se určuje, o jakou formu vyjádření se jedná, u seriálů se většinou uvádí forma text, což značí tištěný časopis. Datum vyjádření (RDA 6.10), označující počátek vydávání, se u seriálů vyskytuje jen někdy, důležitější je však jazyk vyjádření (RDA 6.11), kde záleží na jazykové verzi daného vyjádření. Jiná rozlišující charakteristika vyjádření (RDA 6.12) se uvádí pouze v případě potřeby bližšího určení vyjádření, u seriálů se vyskytuje minimálně. Identifikátor vyjádření (RDA 6.13) je řetězec znaků jedinečný pro konkrétní vyjádření, který je uváděn v autoritních záznamech. U seriálů však často nejsou odpovídající autoritní záznamy.

Při popisu vyjádření je také třeba myslet na to, zda dané vyjádření má tvůrce nebo nemá. Postup je obdobný jako u entity díla. Znamená to tedy také to, zda tvůrce je uveden jako autorizovaný vstupní prvek nebo není. Je třeba mít také na paměti, že u vyjádření popisujeme různé jazykové verze titulu nebo regionální vydání.

5.4.3 Entita provedení

Při popisu seriálů (entita provedení) je častý úplný popis. Nejdříve si však musíme zodpovědět dvě důležité otázky. První otázkou je, kde hledat prvky (elementy) pro popis seriálu. Druhou otázkou je, jak je zaznamenat (Jones 2013, s. 64). Odpověď na první otázku lze najít v pravidlech RDA hned v úvodní kapitole 2 v sekci 1, která se věnuje identifikaci provedení a jednotky. Je zde podkapitola, kde je uveden základ pro identifikaci zdroje (RDA 2.1) a zdroje informací (RDA 2.2). Jak již bylo několikrát zmíněno, seriály jsou druhem dokumentů, které vycházejí v několika částech, proto také při popisu provedení se zpracovatelé řídí částí pravidel RDA, kde jsou zaznamenány rady, jak tento popis vytvořit (RDA 2.1.2.3). Záleží přitom na tom, zda jsou čísla nebo části číslovány postupně, podle toho

volíme číslo či část, podle které se bude provedení popisovat. V případě postupného číslování se vybírá nejmenší číslo či část, pokud chybí číslování, lze se řídit datem vydání. Pravidla RDA také doporučují zapsat poznámku o tom, podle čeho se provádí popis. Zdrojem informací o číslování je poslední číslo nebo část seriálu (konkrétněji v RDA 2.6.1.2). Specifikaci zdroje informací pro datum vydání je uvedeno v RDA 2.8.6.2, pokud není uvedeno, je nutné využít jiné údaje, např. datum produkce (RDA 2.7.6.2), datum distribuce (RDA 2.9.6.2) či datum výroby (RDA 2.10.6.2).

V kapitole RDA 2.2.2.2 je uvedeno pořadí zdrojů informací pro popis o provedení bez titulní stránky:

- Obálka (nebo její obraz)
- Hlavička (nebo její obraz)
- Rub titulní stránky (nebo její obraz)
- Tiráž (nebo její obraz)

Ovšem preferovaným pramenem popisu je celý zdroj, v případě seriálů celé číslo časopisu (RDA 2.2.2).

V pravidlech RDA jsou také definovány atributy entity provedení (RDA 2.3 – 2.17):

- Údaj o názvu (2.3)
- Údaj o odpovědnosti (2.4)
- Údaj o vydání (2.5)
- Číslování seriálů (2.6)
- Údaj o výrobě (2.7)
- Údaj o publikování (2.8)
- Údaj o distribuci (2.9)
- Údaj o zhotoviteli (2.10)
- Datum copyrightu (2.11)
- Údaj o edici (2.12)
- Způsob vydání (2.13)
- Četnost vydávání (2.14)
- Identifikátor provedení (2.15)
- Preferovaná citace (2.16)
- Poznámka o provedení (2.17)

Pro seriály jsou z těchto atributů nejdůležitější Údaj o názvu (RDA 2.3), Číslování seriálů (RDA 2.6), Údaj o publikování (RDA 2.8), Způsob vydání (RDA 2.13), Četnost vydávání (RDA 2.14) a Identifikátor provedení (RDA 2.15).

V atributu Údaj o názvu (RDA 2.3) je specifikováno, co může být hlavní název, paralelní název hlavního názvu, variantní název či jiná názvová informace. U seriálu lze zjistit také jeho dřívější název a následující název, které mají vztah k entitě dílo. Jak již bylo uvedeno, u seriálů dochází ke změnám názvů. V kapitole RDA 2.3.2.13 je upraveno, které změny se považují za významné, a které za méně významné. Jak změny hlavního názvu zaznamenávat je uvedeno v kapitole RDA 2.3.2.12.2. V pravidlech RDA je také stanoveno, jak postupovat v případě, že je název ve více jazycích (RDA 2.3.2.4) nebo ve více formách (RDA 2.3.2.5). Ve vztahu k hlavnímu názvu seriálu nebo názvu edice či označení edice lze najít vyjádření zodpovědnosti (RDA 2.4.1.10.2), které se však uvádí do poznámky. Seriály také mohou mít různé edice či přílohy, jejich zápis je upraven v kapitole RDA 2.3.1.7.

U seriálů hraje velmi důležitou roli Číslování seriálů (RDA 2.6). V této kapitole je tedy definováno, odkud brát informace o číslování (RDA 2.6.1.2). Jsou zde uvedeny také konkrétní příklady, jak zaznamenat číslování (RDA 2.6.1.4). V úvodu k tomuto atributu o číslování (RDA 2.6.1.1) je konstatováno, že seriály mohou mít číslování obsahující číslice, písmena či jakýkoliv jiný znak i jejich kombinace. Seriály také mohou mít více než jen jednu řadu číslování, kdy nová řada začíná s novým číslováním. Mohou mít také dvě souběžné řady číslování. Číslování edicí (RDA 2.12.9) a číslování dílčích edicí (RDA 2.12.17) je v pravidlech RDA podrobněji vysvětleno. Stejně tak je zde věnována část tomu odkud informace o číslování získat (RDA 2.6.2) i podle jakého čísla časopisu se provádí popis, zda je jím první či poslední číslo. Uvedeny jsou také některé příklady alternativního číslování (RDA 2.6.6 – RDA 2.6.9).

V kapitole RDA 2.7 je definován Údaj o výrobě. Pro seriály však není tak významné, protože se jedná většinou o zaznamenání poznámky. Mnohem důležitějším atributem je Údaj o publikování (RDA 2.8), kde najdeme např. místo vydání (RDA 2.8.2), jméno vydavatele (RDA 2.8.4) či datum publikování (RDA 2.8.6). Jsou zde vysvětleny možnosti, jak tyto informace zaznamenat, včetně uvedení konkrétních příkladů. Obsahuje i výklad, jak postupovat při změně místa vydání či změně vydavatele.

V kapitole RDA 2.12 je vysvětlen atribut Údaj o edici, kde jsou definovány zdroje informací pro získání údaje tohoto atributu, dále zde jsou příklady toho, jak zaznamenávat

názvy edicí, ISSN edice i číslování edicí. Ovšem ne každý seriál obsahuje edice, proto nemusí být tento atribut vůbec zmiňován.

V atributu Způsob vydávání (RDA 2.13) je právě definováno, že se jedná o seriál nebo jiný druh dokumentu, protože závisí na tom, zda vychází v jedné nebo více částech a jaký je způsob aktualizací. Dalším atributem je Četnost vydávání (RDA 2.14). V pravidlech RDA v části RDA 2.14.1.3 je vypsán seznam termínů, vyjadřující frekvenci vydávání seriálů i integračních zdrojů. Posledním a velmi důležitým atributem je Identifikátor provedení (RDA 2.15). Jedná se o identifikátor, který je jednoznačně spojen s daným provedením, a je tak možné na jeho základě rozlišit, o jaké provedení jde. U seriálů je jím především číslo ISSN.

Samozřejmě, že v bibliografických záznamech se mohou objevit také Poznámky o provedení (RDA 2.17), které se mohou vztahovat k různým výše uvedeným atributům, např. k frekvenci vydávání, zodpovědnosti za provedení, edicím či identifikátoru apod.

Pravidla RDA přinášejí nové údaje, které v předchozích pravidlech AACR nebyly obsaženy. V souvislosti s provedením jsou to Typ média (RDA 3.2) a Typ nosiče (RDA 3.3). V případě tištěných seriálů se v typu média uvádí termín „unmediated“. Typ nosiče úzce souvisí s typem média, proto potřebný termín nalezneme mezi skupinou „unmediated carrier“, pro seriály se vybírá termín „volume“.

5.4.4 Vztahy mezi entitami

Některým vztahům mezi entitami jsem se věnovala v diplomové práci již v kapitole 4.2, kde jsou znázorněny na obrázcích. Stejně tak lze najít některé tyto vztahy vyobrazené i ve schématech titulů v kapitole 8.

V pravidlech RDA lze najít tyto základní vztahy (RDA 17.4):

- Vztah dílo-vyjádření díla
- Vztah vyjádření díla-provedení díla
- Vztah provedení díla-jednotka díla

Tyto základní vztahy jsou realizovány na základě následujících metod (RDA 17.4.2):

- Pomocí identifikátorů díla, vyjádření, provedení, jednotek
- Pomocí autorizovaného přístupového bodu reprezentujícího dílo nebo vyjádření
- Pomocí kombinací výše uvedených metod

Pro zjištění, jak jsou v pravidlech RDA definovány vztahy, které souvisí s entitou díla, je nutné si otevřít kapitolu RDA 25. V ní jsou vypsány způsoby zápisu vztahů k dílu. Pravidla uvádějí příklady zápisu na základě identifikátorů, autorizovaného vstupního prvku, strukturovaného i nestruturovaného popisu děl. U seriálů je možné vidět propojení na přílohy k dílu, dodatky děl a především předcházející a následující díla. V rámci autorizovaného vstupního prvku lze vidět příklady na díla, která s popisovaným dílem souvisí jen částečně nebo byla rozdělena na několik samostatných titulů či částí (viz Obr. 8, str. 36). U nestruturovaného popisu lze nalézt příklady zapsaných poznámek k dílům, které s popisovaným nějak souvisí, např. informace o tom, že se časopis rozdělil na dva různé časopisy, z nichž každý je považován za samostatné dílo, apod.

Další konkrétní příklady zápisu vztahů k dílům u seriálů lze najít v příloze J. Konkrétně v RDA J.2.4 jsou uvedeny termíny pro vztah celek-část díla, v RDA J.2.6 lze vidět výrazy pro následná díla a v RDA J.2.5 pro doprovodná díla. Některé vztahy celek-část jsem již vysvětlovala v kapitole 4.2.

Obdobným způsobem jsou zpracovány vztahy související s popisovaným vyjádřením, kterým se věnuje kapitola RDA 26. V ní jsou příklady vztahů s využitím identifikátorů, autorizovaného vstupního prvku, strukturovaného i nestruturovaného popisu vyjádření. Kromě toho, že tu jsou příklady vztahů vyjádření k jejich přílohám či následným vyjádřením, jsou zde uvedeny i překlady vyjádření. I pro tyto vztahy lze využít přílohu J, kde v RDA J.3.2 je termín pro překlad, v RDA J.3.5 pro doprovodná vyjádření, tedy přílohy, a také pro následná vyjádření v RDA J.3.6.

Stejnou strukturu zpracování vztahů lze nalézt v pravidlech RDA i v případě provedení, kterým je věnována kapitola RDA 27. Pro provedení jsou zde příklady, které souvisí se speciálními čísly daného titulu časopisu (obdobně jako na Obr. 9, str. 37). Další možné vztahy lze také nalézt v příloze J, kde jsou v části RDA J.4.2 výrazy pro ekvivalentní provedení, kterými mohou být digitální podoba titulu, elektronická forma titulu či reprint titulu. V další části RDA J.4.4 je vztah celek-část provedení, který odkazuje na speciální čísla či vydání daného provedení. Za zmínku stojí také část pro doprovodné provedení v RDA J.4.5, kterým je např. CD-ROM k příslušnému provedení.

6 Zpracování periodik s ohledem na pravidla RDA ve vybraných zahraničních knihovnách

V následující kapitole budu porovnávat záznamy vybraných titulů periodik v různých knihovnách. Do srovnání jsem zahrnula velké knihovny, u kterých jsem předpokládala, že v nich budou dané tituly k nalezení a jejichž záznamy budou vykazovat znaky zpracování podle pravidel RDA (obsahují alespoň pole 336 – 338). Ze zahraničních knihoven jsem proto vybrala knihovny Library of Congress, British Library a The National Library of Finland.

Kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly, v první z nich jsou zahraniční tituly, v druhé jsou české tituly. Všechny záznamy jsou kráceny o pole obsahující věcný popis a lokační údaje. Kompletní zhodnocení zpracování jednotlivých titulů v porovnání se s českými knihovnami lze nalézt v poslední kapitole.

6.1 Příklady zahraničních titulů

Záznam č. 3 Science – British Library

```
FMT      SE
LDR      nas a2200241 a 4500
001      009868514
003      Uk
005      20111121113629.0
007      ta
008      040410c18809999xxuwr p 0 a0eng
0220     |a 0036-8075
040     |a Uk |c Uk |d Uk
222 0    |a Science |b (Washington, D.C.)
24500    |a Science.
260     |a Cambridge, Mass. : |b Moses King, |c 1880-
2603     |3 1991- |a Washington, DC : |b American Association for the Advancement of Science
300      |a v. : |b ill. ; |c 26-32 cm.
310      |a Weekly (except last week in Dec.)
310      |a Weekly
336     |a text |2 rdacontent
337     |a unmediated |2 rdamedia
338     |a volume |2 rdacarrier
3620     |a [Vol. 1, no. 1] (July 3, 1880)-v. 3, no. 83 (Mar. 4, 1882) ; [new ser.], [Vol. 1], no. 1 (Feb. 9, 1883)-v. 23,
no. 581 (Mar. 23, 1894); new ser., Vol. 1, no. 1 (Jan. 4, 1895)-
650 0    |a Science |v Periodicals.
78005  |t Scientific monthly |g Jan. 1958 |x 0096-3771
SYS      009868514
```

Záznam č. 4 Science – Library of Congress

- 000 11501cas a2201921 a 4500
 001 11137029
 005 20171128083839.0
 008 750921c18809999dcuwn p 0 a0eng c
 0220_ |a 0036-8075 |l 0036-8075 |y 003-8076 |z 1
 040_ |a MUL |b eng |c MUL |d COO
 051_ |a <http://www.jstor.org/journals/00368075.html> |c ELECTRONIC COPY
 1300_ |a Science (New York, N.Y.)
 2100_ |a Sci. |b (N.Y., N.Y.)
 222_0 |a Science |b (New York, N.Y.)
 24510 |a Science.
 2490_ |i ACQUIRE Title: |a Science
 260_ |a New York, N.Y. : |b [publisher not identified], |c 1880-
 26431 |3 <1991- > : |a Washington, D.C. : |b American Association for the Advancement of Science
 300_ |a volumes : |b illustrations ; |c 26-32 cm
 310_ |a Weekly (except last week in Dec.)
 336_ |a text |b txt |2 rdacontent
 337_ |a unmediated |b n |2 rdamedia
 338_ |a volume |b nc |2 rdacarrier
 3620_ |a Vol. 1, no. 1 (July 3, 1880)-v. 3, no. 82 (Mar. 4, 1882); [New ser.] vol. 1, no. 1 (Feb. 9, 1883)-v. 23, no. 581 (Mar. 23, 1894); [2nd ser.] v. 1, no. 1 (Jan. 4, 1895)-
 500_ |a "A weekly record of scientific progress."
 500_ |a Edited by J. Michels.
 500_ |a Published: Cambridge, Mass. : Science Company, Moses King, 1883- ; Lancaster, Pa. : Science Press, -1944; Lancaster, Pa. : American Association for the Advancement of Science, 1945- ; Washington, DC : American Association for the Advancement of Science, <Oct. 4, 1991->
 500_ |a Since Jan. 1901 the official proceedings and most of the papers of the American Association for the Advancement of Science have been included in Science.
 500_ |a Some issues accompanied by CD-ROM.
 5102_ |a Chemical abstracts |x 0009-2258
 515_ |a None issued for Jan. 7, Jan. 28-Feb. 1882.
 525_ |a Has occasional supplements.
 530_ |a Also issued online.
 555_ |a Index in last issue of v., -1996; index only available in online version, 1997-
 588_ |a Latest issue consulted: Vol. 338, issue 6113 (Dec. 14, 2012).
 655_2 |a Periodicals.
 655_4 |a Online resources.
 7001_ |a Michels, John |c (Journalist) |4 edt
 7102_ |a American Association for the Advancement of Science.
 7700_ |t AAAS observer |x 1043-6936 |w (DLC)sn 88019924 |w (OCoLC)18455932
 7700_ |t Guide to biotechnology products and instruments, guide to scientific instruments |g 1986-1991 |w (DLC)sn 88012944 |w (OCoLC)15272570
 7700_ |t Guide to scientific instruments |g 1964-1985 |x 0533-5426 |w (DLC) 83646900 |w (OCoLC)1779025
 7760_ |c **Microfilm** |d Maxwell Scientific International |t Science |x 0036-8075 |w (OCoLC)70737295
 77608 |i **Online version**: |t Science (New York, N.Y. : Online) |x 1095-9203 |w (DLC)sn 96036234 |w (OCoLC)34298537
 77708 |i Vols. for 1911-1913 contain: |a Helminthological Society of Washington. |t Proceedings of the Helminthological Society of Washington |g 1st-15th |x 0018-0130 |w (DLC) 65032051 |w (OCoLC)1604661
 78005 |t Scientific monthly |g Jan. 1958 |x 0096-3771 |w (DLC) 16010072 |w (OCoLC)1765233
 7870_ |a American Association for the Advancement of Science. |t Summarized proceedings of the ... meeting ... together with the constitution and by-laws and rules of procedure adopted at the St. Louis meeting and also the list of fellows and other members corrected to June 15, 1921 |w (DLC) 98642021 |w (OCoLC)14153243
 7870_ |a American Association for the Advancement of Science. |t Summarized proceedings of the American Association for the Advancement of Science for the period from ... |w (DLC) 98642022 |w (OCoLC)6724869
 7870_ |a American Association for the Advancement of Science. |t Summarized proceedings ... including a chapter on the background and origin of the association and a directory of fellows and other members |w (DLC) 98642023 |w (OCoLC)14154019
 7870_ |a American Association for the Advancement of Science. |t Summarized proceedings for the period from ... and a directory of members as of ... |w (DLC) 12030236 |w (OCoLC)6926793
 85941 |u <http://www.jstor.org/journals/00368075.html>
 85941 |u <http://www.sciencemag.org/archive/>
 890_ |a Science (Weekly) Cambridge, Mass. 1883-. |i 17-24346//r862

Záznam č. 5 Science – The National Library of Finland

LEADER 01755cas a22004694i 4500
001 307113
005 20171009095652.0
008 730313c18839999xxuw||p| |||||0eng||
0220 |a 0036-8075
035 |a 307113
0410 |a eng
24500 |a Science.
260 |a Washington, DC : |b American Association for the Advancement of Science, |c 1883-
300 |a v.
336 |a tekstí |b txt |2 rdacontent
337 |a käytettävissä ilman laitetta |b n |2 rdamedia
338 |a nide |b nc |2 rdacarrier
3620 |a [Vol.] 1, 1883 - 23, 1894 = no. 1-581; N.S. vol. 1, 1895 = N.S. no. 1 -
530 |a Julkaistu myös verkkoaineistona.
6552 |a Periodicals
6557 |a kausijulkaisut |2 ysa
7102 |a American Association for the Advancement of Science.
77608 |i Verkkoaineisto: |t Science

Komentář ke zpracování titulu Science v zahraničních knihovnách:

- Zpracování v zahraničních knihovnách je různé, všechny tři knihovny ale uvádí pole 336 – 338, která odkazují na zpracování podle RDA pravidel
- V záznamu č. 5 chybí pole 040
- Nejlépe zpracovaný se mi zdá záznam č. 4 knihovny Library of Congress. Důvodem je, že uvádí v polích 7XX odkazy na související tituly, tedy na přílohy i jiná provedení. Katalogizátor zde ponechal nakladatelské údaje v polích 260 i 264.
- Nakladatelské údaje v záznamech č. 3 a 5 jsou uvedeny v poli 260, vhodnější by bylo použít pole 264. Týká se to především záznamu č. 5, kde v návěští zapsali, že je záznam popsán podle pravidel RDA s využitím interpunkce ISBD
- U všech tří knihoven není kompletní zpracování souvisejících titulů v polích 7XX, protože dle portálu ISSN by záznam tohoto titulu měl obsahovat tři přílohy zapsané v polích 770, jeden odkaz na on-line verzi v poli 776, případně také odkaz na provedení na mikrofilmu, jeden předcházející titul v poli 780 a pět dalších souvisejících titulů v polích 787
- Odkazy na jinou formu titulu (online, mikrofilm) v polích 776 jsou uvedeny pouze v záznamu č. 4. Internetové odkazy jsou ve zmiňovaném záznamu č. 4 v poli 859, nikoli v poli 856
- Osobně se domnívám, že u záznamů č. 3 a 5 bylo využito systémového doplnění polí 336 – 338 a nedošlo ještě k jejich přepracování dle pravidel RDA

Záznam č. 6 Nature – Library of Congress

000 04892cas a2201045 i 4500
001 11136238
005 20171128083742.0
008 750901c18699999enkwn p 0 a0eng c
0220_ |a 0028-0836 |l 0028-0836 |z 0302-2889 |2 2
040__ |a MUL |b eng |c MUL |d COO
2100__ |a Nature |b (Lond.)
222_0 |a Nature |b (London)
24500 |a Nature.
2463__ |a International weekly journal of science
260__ |a [London, etc.] : |b [Macmillan Journals Ltd., etc.]
300__ |a volumes : |b illustrations (some color) portraits, |c 26-28 cm
310__ |a Weekly, except last week in Dec., |b 1981-
336__ |a text |b txt |2 rdacontent
337__ |a unmediated |b n |2 rdamedia
338__ |a volume |b nc |2 rdacarrier
3620__ |a v. 1- Nov. 4, 1869-
500__ |a "International weekly journal of science"--Cover.
500__ |a Founded and for many years edited by Sir J.N. Lockyer.
5102__ |a Chemical abstracts |x 0009-2258
525__ |a CD-ROM and print supplements accompany many numbers.
530__ |a Also issued online.
580__ |a Vol. 229-246, Jan. 1971-Dec. 1973, issued in three parts. The two new parts, Nature: new biology, and Nature: physical sciences, continued the volume numbering of Nature in addition to carrying their own issue numbering. With vol. 246, Dec. 1973, Nature: new biology, and Nature: physical sciences, ceased publication and were absorbed by Nature.
580__ |a Beginning in 1994 complemented by Nature structural biology, which consists of articles on structural biology for a more specialist audience.
580__ |a Editorially independent from the journal Nature cell biology, but shares with that journal referees' comments on submitted articles, May 1999-
588__ |a Latest issue consulted: Vol. 359, no. 6393 (24 Sept. 1992).
655_0 |a Electronic journals.
655_2 |a Periodicals.
7001__ |a Lockyer, Norman, |c Sir, |d 1836-1920, |e editor. |4 edt
770__ |t Nature. Directory of biologicals |g 1982-1983 |w (DLC) 82647157 |w (OCoLC)8042438
77608 |i Online version: |t Nature (Online) |x 1476-4687 |w (DLC) 2005233250 |w (OCoLC)47076528
7871__ |t Nature: physical science |x 0300-8746 |w (DLC)sn 86020237 |w (OCoLC)1759491
7871__ |t Nature: New biology |x **0369-4887** |w (DLC) 72026185 |w (OCoLC)1759490
7871__ |t Nature structural biology |g 1994-2003 |x 1072-8368 |w (DLC) 95660668 |w (OCoLC)29209845
7871__ |t Nature cell biology |g May 1999- |x 1465-7392 |w (DLC)sn 99031593 |w (OCoLC)41423161
85941 |u <http://www.nature.com/nature/>
890__ |a Nature.

Záznam č. 7 Nature – The National Library of Finland

LEADER 02085cas a22006134i 4500
001 305987
005 20171009095618.0
008 890731c18699999xxkw||p| |||||0eng||
0220 |a 0028-0836
035 |a 305987
0410 |a eng
24500 |a Nature.
260 |a London : |b Macmillan, |c 1869-
336 |a teksti |b txt |2 rdacontent
337 |a käytettävissä ilman laitetta |b n |2 rdamedia
338 |a nide |b nc |2 rdacarrier
530 |a Julkaistu myös verkkoaineistona.
6552 |a Periodicals
770 |t European product review

Záznam č. 8 Nature – British Library

FMT SE
LDR nas a2200241 a 4500
001 014374374
003 Uk
005 20150803132837.0
007 ta
008 771001c18699999enkwr p 0 a0eng
0220 |a 0028-0836 |z 0302-2889 |2 02
040 |a Uk |c Uk |d Uk
1300 |a Nature (London, England)
2100 |a Nature |b (Lond.)
222 0 |a Nature |b (London)
24510 |a Nature.
260 |a London : |b Macmillan, |c 1869-
300 |a v. ; |c 28 cm.
310 |a Weekly
336 |a text |2 rdacontent
337 |a unmediated |2 rdamedia
338 |a volume |2 rdacarrier
580 |a Vol. 229-246, Jan. 1971-Dec. 1973, issued in three parts. The two new parts, Nature: new biology, and Nature: physical sciences, continued the volume numbering of Nature in addition to carrying their own issue numbering. With vol. 246, Dec. 1973, Nature: new biology, and Nature: physical sciences, ceased publication and were absorbed by Nature.
7700 |t Nature. Directory of biologicals |x 0266-6561
7700 |t Nurture |x 1746-4366
77608 |i Also issued online as: |t Nature (London, England : Online) |x 1476-4687
78015 |t Nature. New biology (London) |x 0090-0028
78015 |t Nature. Physical science (London) |x 0300-8746
7870 |t Nature collections
SYS 014374374

Komentář ke zpracování titulu Nature v zahraničních knihovnách:

- Ve všech třech knihovnách jsem našla záznam tohoto titulu s prvky zpracování podle pravidel RDA, ale pouze záznam č. 7 tuto informaci potvrzuje uvedením písmene „i“ v návěští záznamu. Avšak zároveň lze nalézt ve všech záznamech nakladatelské údaje zapsané v poli 260, vhodnější by bylo uvedení v poli 264.
- V záznamu č. 6 jsou odkazy na předcházející díla chybně zapsány v polích 787, protože měly být uvedeny v polích 780, navíc je zde uvedeno i chybné ISSN
- I přes nedostatky se mi jeví nejpodrobněji zpracován záznam č. 8 i když je zřejmé, že je podle pravidel AACR, jsou zde totiž všechny důležité odkazy na související tituly v polích 7XX. Je škoda, že zpracovatel zde nedoplnil i odkaz na internetovou verzi do pole 856
- Tato zjištění mne trochu zklamala, neboť vím, že titul Nature patří ve své oblasti k vysoce hodnoceným titulům

6.2 Příklady českých titulů

Záznam č. 9 Sběrka zákonů České republiky – British Library

FMT SE
LDR nas a2200169 a 4500
001 009865928
003 Uk
005 20150610140904.0
008 040410c19929999xr a| p| | 0 |cze
022 |a 1211-1244
040 |a Uk |c Uk
1101 |a Czech Republic.
24510 |a Sběrka zákonů České republiky.
2461 |i Issues for <2000-> have title: |a Sběrka zákonů
260 |a Praha : |b Vyd. a nakl. MV ČR, |c 1992-
300 |a v. ; |c 30 cm.
310 |a Irregular
336 |a text |2 rdacontent
337 |a unmediated |2 rdamedia
338 |a volume |2 rdacarrier
3620 |a Roč. 1993, částka 1 (28. pros. 1992)-
515 |a Volume numbering varies--2012 is vol. 49; 2013 is called vol. 93 to include earlier 3 titles published since 1920.
500 |a Title from caption.
500 |a At head of title, 2000-: Česká Republika.
500 |a Free online access, <http://www.sbcz.cz/>
515 |a No. 1-12 of roč. 1993 cover sessions for Dec. 28-31, 1992.
555 |a Has annual volume containing chronological and subject indexes.
588 |a Latest issue consulted: Roč. 2003, částka 89 (21. srp. 2003).
7101 |a Czech Republic. |b Ministerstvo vnitra.
SYS 009865928

Komentář ke zpracování Sběrky zákonů České republiky v zahraničí:

- Tento titul jsem v zahraničních knihovnách našla zpracovaný podle pravidel AACR, pouze v knihovně British Library je záznam, který má znaky zpracování podle pravidel RDA (tj. pole 336 – 338)
- Záznam č. 9 má nakladatelské údaje zapsané v poli 260 podle pravidel AACR, navíc zde chybí odkaz na předcházející dílo v poli 780

Záznam č. 10 Vesmír – British Library

FMT SE
LDR as a2200409 a 4500
001 011771219
003 Uk
005 20121018121626.0
007 ta
008 040410c18719999cs mr p 0 b0cze
0220 |a 0042-4544
040 |a Uk |c Uk |d Uk
222 0 |a Vesmír |b (Praha, Print)
24500 |a Vesmír.
260 |a V Praze : |b [Ant. Frič]
300 |a v. : |b ill. ; |c 28 cm.
310 |a Monthly
336 |a text |2 rdacontent
337 |a unmediated |2 rdamedia
338 |a volume |2 rdacarrier
595 |a No Longer required DSC
515 |a Publication suspended 1901-22.
595 |a SEE ALSO CARD INDEX.
SYS 011771219

Komentář k titulu Vesmír v zahraničí:

- Titul jsem hledala ve třech zahraničních knihovnách, které jsem si zvolila hned v úvodu pro vyhledávání záznamů časopisů (British Library, Library of Congress a The National Library of Finland), pouze v první z nich jsem našla záznam s prvky zpracování podle pravidel RDA, i když celkově je uvedený záznam č. 10 vypracován ještě podle pravidel AACR. V The National Library of Finland záznam nebyl, v Library of Congress je ještě podle AACR pravidel
- Záznam č. 10, není zcela správně popsán, protože je dle starších katalogizačních pravidel, ale co mi zde hlavně chybí, jsou odkazy v polích 7XX, na související tituly (odkazy na přílohu titulu a jiná provedení) a internetové odkazy v poli 856.

7 Zpracování periodik s ohledem na pravidla RDA ve vybraných českých knihovnách

V České republice je Národní knihovna institucí, která určuje národní katalogizační politiku. Pro jednání o jednotné katalogizační politice byly vytvořeny pracovní skupiny, kde se řeší katalogizace jednotlivých druhů dokumentů. K jednání v oblasti periodik byla založena pracovní skupina pro seriály. Národní knihovna ČR má v této pracovní skupině šestinásobné zastoupení, z dalších knihoven je po jednom členu. Celkem je v této pracovní skupině 27 osob (údaj k 11. 1. 2018). Je tedy pravděpodobné, že v mnoha případech budou knihovny v ČR přebírat záznamy periodik vypracované Národní knihovnou ČR.

K průzkumu bibliografických záznamů periodik jsem si zvolila několik velkých knihoven v ČR, u kterých jsem předpokládala, že vybrané tituly budou mít ve svých fondech a mohly by je mít zpracované podle nových katalogizačních pravidel – pravidel RDA. Jsou jimi: Národní Knihovna ČR, Národní technická knihovna, Vědecká knihovna v Kladně, Vědecká knihovna v Olomouci, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Moravská zemská knihovna, Studijní a vědecká knihovna v Plzni a Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice. Snažila jsem se zvolit takové tituly, které by byly alespoň ve třech českých knihovnách zpracované podle RDA pravidel (obsahující také pole 336 – 338). V případě zahraničních titulů uvádím pouze dva příklady, protože více se mi jich nepodařilo nalézt. Tituly jsem vybírala tak, aby byly různorodé a u kterých jsem předpokládala, že budou také často žádané.

Kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly, v první z nich jsou české tituly, v druhé jsou zahraniční tituly. Všechny záznamy jsou kráceny o pole obsahující věcný popis a lokační údaje. Kompletní zhodnocení zpracování jednotlivých titulů v porovnání se zahraničím lze nalézt v následující kapitole.

7.1 Příklady českých titulů

Záznam č. 11 Sbírka zákonů České republiky – Národní knihovna ČR

LDR -----nas-a22-----i-4500
FMT SE
BAS |a 01
001 cps19950359432
003 CZ-PrNK
005 20170220150710.0
008 950427c19939999xr--x-p-----u|----0cze--
015 |a cnb000359432
022 |a 1211-1244
040 |a ABA001 |b cze |d ABA001 |d BOA001 |e rda
2100 |a Sb. zák. Čes. repub.
222 0 |a Sbírka zákonů České republiky
24500 |a Sbírka zákonů České republiky
24633 |a Sbírka zákonů Česká republika
264 1 |a Praha : |b Ministerstvo vnitra - tiskárna, |c 1993-
300 |c 30 cm
310 |a Vychází nepravdělně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
3620 |a Částka 1 (1993)-
500 |a Rozsah a rozměry pro registraci: 32 s., 210/300. -
500 |a Vychází nepravdělně dle potřeby
655 7 |a časopisy orgánů státní správy |7 fd201764 |2 czenas
78000 |t Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky |x 1210-0005
SYS 000359432

Záznam č. 12 Sbírka zákonů České republiky – Národní technická knihovna

LEADER 01333nas a2200421 i 4500
001 000628553
003 CZ PrSTK
005 20170411141050.0
007 ta
008 060331c19939999xr kr p 0 |cze|
015 |a cnb000359432
022 |a 1211-1244 |l 1211-1244
040 |a ABA001 |b cze |d ABA001 |e rda |d ABA013
2100 |a Sb. zák. Čes. repub.
2220 |a Sbírka zákonů České republiky
24500 |a Sbírka zákonů České republiky
2463 |a Sbírka zákonů. Česká republika
2463 |a Sbírka zákonů - Česká republika
2463 |a Sbírka zákonů Česká republika
2641 |a Praha : |b Ministerstvo vnitra České republiky, |c 1993-
310 |a Průběžně aktualizován
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
362 |a Částka 1 (1993)-
588 |a Popsáno podle: částka 65 (2016)
6554 |a časopisy
78000 |t Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky |x 1210-0005

Záznam č. 13 Sbírka zákonů České republiky – Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové

FMT SE
LDR ----nas-a22-----i-4500
001 000161066
003 CZ-HkSVK
005 20170626145918.0
008 980218c19939999xr-zx-p---z---0----0cze--
015 |a cnb000359432
022 |a 1211-1244
040 |a HKA001 |b cze |e rda
1101 |a Česko
222 0 |a Sbírka zákonů České republiky
24000 |a Zákony, atd. (1993). |l Česky
24510 |a Sbírka zákonů České republiky
24633 |a Sbírka zákonů - Česká republika
24633 |a Sbírka zákonů Česká republika
264 1 |a Praha : |b Ministerstvo vnitra ČR - tiskárna, |c 1993-
26431 |3 1993- |a Praha : |a Vydavatelství a nakladatelství MV ČR
300 |c 30 cm
310 |a Vychází nepravidelně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
3620 |a Částka 1 (1993)-
500 |a Některá čísla obsahují CD
500 |a Některé svazky obsahují rejstříky a přílohy
530 |a Dostupné též online
550 |a Vydavatel: Ministerstvo vnitra České republiky ve Vydavatelství a nakladatelství MV ČR
655 7 |a právní předpisy |7 fd133151 |2 czenas
655 7 |a zákony |7 fd133886 |2 czenas
655 7 |a vyhlášky |7 fd185965 |2 czenas
7101 |a Česko. |b Ministerstvo vnitra |7 kn20020321251 |4 pbl
78000 |t Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky |x 1210-0005
85641 |3 Online verze |u <http://www.sbirkyzakonu.cz> |4 N
CNB |a cnb000359432
SYS 000161066

Komentář k titulu Sbírka zákonů České republiky v českých knihovnách:

- Všechny tři výše uvedené knihovny mají záznam zpracovaný podle pravidel RDA
- Ve všech uvedených záznamech se nacházejí, jak různé varianty názvu, tak také odkaz na předcházející dílo
- Jako nejlepší se mi zdá záznam č. 12, a to z toho důvodu, že je zde uvedeno podle kterého čísla byl záznam vytvořen, což mi přijde jako velmi důležitá informace. Chybí mi zde odkaz na online verzi titulu (odkaz je uveden v záznamu č. 13)

Záznam č. 14 Vesmír – Národní knihovna ČR

LDR -----cas-a22-----i-4500
 FMT SE
 BAS |a 01
 001 cps19950356666
 003 CZ-PrNK
 005 20171124104500.0
 007 ta
 008 900715c18719999xr-mr-p-----0---b0cze--
 015 |a cnb000356666 |z cnb001764174
 022 |a 0042-4544
040 |a ABA001 |b cze |d ABA001 |d BOA001 |d OLA001 |e rda
 2100 |a Vesmír |b (Praha Print)
 222 0 |a Vesmír |b (Praha, Print)
 24500 |a Vesmír : |b časopis pro šíření vědy přírodní, země- a národopisné
264 1 |a Praha : |b Václav F. Kumpošt, |c 1871-
26421 |3 1873-1906 |a Praha : |b Ant. Frič
26421 |3 1906 |a Praha : |b F. Šimáček
26421 |3 1923-1945 |a Praha : |b Vesmír
26421 |3 1945-1950 |a Praha : |b Mladá generace čs. přírodovědců
26421 |3 1950-1951 |a Praha : |b Státní nakladatelství učebnic
26421 |3 1952 |a Praha : |b Přírodovědecké nakladatelství
26421 |3 1953-1965 |a Praha : |b Nakladatelství ČSAV
26421 |3 1966-1993 |a Praha : |b Academia
26431 |3 1994- |a Praha : |b Vesmír
 300 |c 30 cm
 310 |a 1x měsíčně
 321 |a 2x měsíčně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
 3620 |a Roč. 1, č. 1 (1871)-roč. 36 (1907); roč. 1, č. 1 (1923)-
 500 |a Další podnázvy: obrázkový časopis pro šíření věd přírodních (do r. 1906), časopis pro šíření přírodních věd a jejich užití (1923-1944), časopis československých přírodovědců (1945-1948), přírodovědecký časopis (1949-1953), přírodovědecký časopis Československé akademie věd (1954-1983), přírodovědecký časopis Československé a Slovenské akademie věd (1984-1992), přírodovědecký časopis (1993-2006), v poznání je síla (od 2007), podnázev v tiráži: časopis akademické obce
 500 |a Články z let 1994-2003 dostupné též v elektronické podobě na CD-ROM
 520 |a Populárně přírodovědecký časopis seznamující se současným stavem přírodovědy. Je určen především přírodovědeckým pracovníkům a pedagogům
 655 7 |a populárně-naučné časopisy |7 fd133086 |2 czenas
 7102 |a Akademie věd České republiky |7 kn20010709016 |4 pbl
7700 |t Informace z AV ČR a SAV
7760 |t Vesmír (CD-ROM) |x 1214-7087
7760 |t Přírodovědecký časopis Vesmír (On-line) |x 1214-4029
85641 |u <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/31843716> |y Digitalizovaný dokument |z 1873-1907,27-28,47-48,50-51
85641 |u <http://kramerius4.nkp.cz/search/handle/uuid:aa626200-6c4f-11e7-89ee-5ef3fc9ae867> |y Digitalizovaný dokument
85641 |3 Výběrově plné texty |u <http://www.vesmir.cz> |z 1871,1994- |4 N
 SYS 000356666

Záznam č. 15 Vesmír – Vědecká knihovna Kladno

SYS s001684
 LBL 06252cas-a2200661-a-4500
 003 CZ-KISVK
 005 20171205151934.0
 008 900715c19239999xr-mr-p---b---|-----cze--
 022 \$a 0042-4544
040 \$a ABA 001 \$b cze \$d KLG001 \$e rda
 0410- \$a cze \$a slo
 222-0 \$a Vesmír
 24500 \$a Vesmír : \$b časopis pro šíření přírodních věd a jejich užití
264-1 \$a Praha : \$b Vzdělávací spolek Vesmír, \$c 1923 [1871]-
26431 \$3 1994- \$a Praha : \$b Vesmír
 300 \$c 34 cm
 310 \$a 12x ročně (1x měsíčně)
336 \$a text \$b txt \$2 rdacontent
337 \$a bez média \$b n \$2 rdamedia
338 \$a svazek \$b nc \$2 rdacarrier
 3620- \$a Roč. 1, č. 1 (1923)-
 500 \$a Časopis založen: 3.5.1871
 500 \$a Sponzoruje Nadace OF a Nadace Vesmíru
 500 \$a Podnázev od r. 1947
 500 \$a Podnázev od r. 1952: Přírodovědecký časopis
 500 \$a Podnázev do 31.12.1992: Přírodovědecký časopis Československé a Slovenské akademie věd
 500 \$a Podnázev v tiráži od r. 1993: Přírodovědecký časopis AV ČR
 500 \$a Vydavatel od r. 1952: Přírodovědecké vydavatelství Praha
 500 \$a Nakladatel od r. 1952: Nakladatelství Čs. akademie věd
 500 \$a Vydavatel od r. 1992: Česká a Slovenská akademie věd za podpory Čs. nadace OF a nadace Vesmír
 500 \$a Nakladatel od r. 1993: Academia
 500 \$a Vydavatel od r. 1998: Nakladatelství Vesmír
 500 \$a www.vesmír.cts.cuni.cz
 500 \$a Doc. Ing. Ivan M. Havel, Ph.D.
 500 \$a Mgr. Ivana Boháček: vedoucí redakce
 520 \$a Populárně přírodovědecký časopis seznamující se současným stavem přírodovědy
 521 \$a Časopis určen především přírodovědeckým pracovníkům a pedagogům
 541 \$a Dar STK v Brně r. 1923-30,37-38, 44-46, 49-50
 655-7 \$7 kl_us_auth*0260567 \$a populárně-naučné časopisy \$2 czenas
85640 \$u www.vesmír.cz
 910 \$a KLG001 \$b IV/98 \$r 1874-75, 77-84, 87-89, 1902-07, 23-39, 41-68, 70-

Záznam č. 16 Vesmír – Vědecká knihovna Olomouc

LDR -----cas-a22-----i-4500
 FMT SE
 BAS |a 04
 001 cps19950356666
 003 CZ-PrNK
 005 20171124104500.0
 007 ta
 008 900715c18719999xr-mr-p-----0---b0cze--
 015 |a cnb000356666 |z cnb001764174
 022 |a 0042-4544
040 |a ABA001 |b cze |d ABA001 |d BOA001 |d OLA001 |e rda
 2100 |a Vesmír |b (Praha Print)
 222 0 |a Vesmír |b (Praha, Print)
 24500 |a Vesmír : |b časopis pro šíření vědy přírodní, země- a národopisné
264 1 |a Praha : |b Václav F. Kumpošt, |c 1871-
26421 |3 1873-1906 |a Praha : |b Ant. Frič
26421 |3 1906 |a Praha : |b F. Šimáček
26421 |3 1923-1945 |a Praha : |b Vesmír
26421 |3 1945-1950 |a Praha : |b Mladá generace čs. přírodovědců
26421 |3 1950-1951 |a Praha : |b Státní nakladatelství učebnic
26421 |3 1952 |a Praha : |b Přírodovědecké nakladatelství
26421 |3 1953-1965 |a Praha : |b Nakladatelství ČSAV
26421 |3 1966-1993 |a Praha : |b Academia
26431 |3 1994- |a Praha : |b Vesmír
 300 |c 30 cm
 310 |a 1x měsíčně
 321 |a 2x měsíčně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
 3620 |a Roč. 1, č. 1 (1871)-roč. 36 (1907); roč. 1, č. 1 (1923)-
 500 |a Další podnázvy: obrázkový časopis pro šíření věd přírodních (do r. 1906), časopis pro šíření přírodních věd a jejich užití (1923-1944), časopis československých přírodovědců (1945-1948), přírodovědecký časopis (1949-1953), přírodovědecký časopis Československé akademie věd (1954-1983), přírodovědecký časopis Československé a Slovenské akademie věd (1984-1992), přírodovědecký časopis (1993-2006), v poznání je síla (od 2007), podnázev v tiráži: časopis akademické obce
 500 |a Články z let 1994-2003 dostupné též v elektronické podobě na CD-ROM
 520 |a Populárně přírodovědecký časopis seznamující se současným stavem přírodovědy. Je určen především přírodovědeckým pracovníkům a pedagogům
591 |a **Zkontrolováno podle pravidel RDA**
 655 7 |a populárně-naučné časopisy |7 fd133086 |2 czenas
 7102 |a Akademie věd České republiky |7 kn20010709016 |4 pbl
7700 |t Informace z AV ČR a SAV
7760 |t Vesmír (CD-ROM) |x 1214-7087
7760 |t Přírodovědecký časopis Vesmír (On-line) |x 1214-4029
85641 |u <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/31843716> |y Digitalizovaný dokument |z 1873-1907,27-28,47-48,50-51 |4 N
85641 |u <http://kramerius4.nkp.cz/search/handle/uuid:aa626200-6c4f-11e7-89ee-5ef3fc9ae867> |y Digitalizovaný dokument
85641 |3 Výběrově plné texty |u <http://www.vesmír.cz> |z 1871,1994- |4 N
 SYS 000491343

Záznam č. 17 Vesmír – Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové

FMT SE
 LDR -----nas--22-----i-4500
 001 000159908
 003 CZ-HkSVK
 005 20170228122536.0
 008 980403c18719999xr-mr-p-----0----0cze--
 015 |a cnb000356666
 022 |a 0042-4544
 040 |a ABA001 |b cze |d BOA001 |d OLA001 |d HKA001 |e rda
 222 0 |a Vesmír |b (Praha, Print)
 24500 |a Vesmír : |b časopis pro šíření vědy přírodní, země- a národopisné
 264 1 |a Praha : |b Václav F. Kumpošt, |c 1871-
 26421 |3 1874-1906 |a Praha : |b Ant. Frič
 26421 |3 1907 |a Praha : |b F. Šimáček
 26421 |3 1923-1945 |a Praha : |b Vesmír
 26421 |3 1945-1950 |a Praha : |b Mladá generace čs. přírodovědců
 26421 |3 1950-1951 |a Praha : |b Státní nakladatelství učebnic
 26421 |3 1952 |a Praha : |b Přírodovědecké nakladatelství
 26421 |3 1953-1965 |a Praha : |b Nakladatelství ČSAV
 26421 |3 1966-1993 |a Praha : |b Academia
 26431 |3 1994- |a Praha : |b Vesmír
 300 |c 30 cm
 310 |a 1x měsíčně, |b 1923-
 321 |a 2x měsíčně, |b 1871-1907
 336 |a text |b txt |2 rdacontent
 337 |a bez média |b n |2 rdamedia
 338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
 3620 |a Ročník 1 (1871)-ročník 36 (1906-1907); ročník 1 (1923)-
 500 |a Podnázev od roku 1874: obrázkový časopis pro šíření věd přírodních
 500 |a Další podnázy: časopis pro šíření přírodních věd a jejich užití (1923-1944), časopis československých přírodovědců
 (1945-1948), přírodovědecký časopis (1949-1953), přírodovědecký časopis Československé akademie věd (1954-1983),
 přírodovědecký časopis Československé a Slovenské akademie věd (1984-1992), přírodovědecký časopis (1993-2006), v poznání
 je síla (2007-2009)
 500 |a Podnázev od roku 2010: časopis akademické obce : v poznání je síla
 500 |a Od roku 1998 uváděno dvojí ročníkování
 500 |a Některá čísla obsahují CD
 500 |a Články z let 1994-2003 dostupné též v elektronické podobě na CD-ROM
 500 |a Vydávání přerušeno v letech 1908-1922
 530 |a Dostupné též online
 655 7 |a odborné časopisy |7 fd132951 |2 czenas
 7102 |a Akademie věd České republiky |7 kn20010709016 |4 pbl
 7760 |t Vesmír (Praha, CD-ROM) |x 1214-7087
 7760 |t Přírodovědecký časopis Vesmír (On-line) |x 1214-4029
 85641 |3 Online verze |u <http://www.vesmír.cz> |4 N
 85641 |u <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/31843716> |y Digitalizovaný dokument |z 1873-1907,27-28,47-48,50-51
 CNB |a cnb000356666
 SYS 000159908

Záznam č. 18 Vesmír – Národní technická knihovna

LEADER 02180nas a2200625 i 4500
001 000627201
003 CZ PrSTK
005 20170411152134.0
007 ta
008 060331c18719999xr mr p 0 |cze||
015 |a cnb000356666 |z cnb001764174
022 |a 0042-4544 |l 0042-4544
040 |a ABA013 |b cze |e rda
2101 |a Vesmír |b (Praha Print)
2220 |a Vesmír |b (Praha, Print)
24500 |a Vesmír : |b časopis nejen akademické obce
2641 |a Praha : |b Václav F. Kumpošt, |c [1871]-
26421 |3 1923-1945 |a Praha : |b Vzdělávací spolek Vesmír
26421 |3 1945-1950 |a Praha : |b Mladá generace čs. přírodovědců
26421 |3 1950-1951 |a Praha : |b Státní nakladatelství učebnic
26421 |3 1952-1952 |a Praha : |b Přírodovědecké vydavatelství
26421 |3 1953-1965 |a Praha : |b ČSAV
26421 |3 1966-1993 |a Praha : |b Academia
26431 |3 1994- |a Praha : |b Vesmír
300 |a svazky
310 |a 1x měsíčně |b 1975-
321 |a 10x ročně |b 1923-1974
321 |a 24x ročně |b 1871-1907
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
3621 |a Vydávání zahájeno: 1871. |z Citováno z: Katalog ISSN
588 |a Popsáno podle: roč. 96, č. 1 (2017)
515 |a Vydávání přerušeno 1908-1922
500 |a Od r. 1923 nové číslování
6554 |a časopisy
7102 |a Akademie věd České republiky |7 kn20010709016
7700 |t Informace z AV ČR a SAV
7760 |t Vesmír |x 1214-7087 |c (CD-ROM)
7760 |t Přírodovědecký časopis Vesmír |x 1214-4029 |c (on-line)

Komentář ke zpracování titulu Vesmír v českých knihovnách:

- Tento titul jsem našla zpracovaný podle pravidel RDA v pěti větších knihovnách (záznam č. 14 – 17)
- Zpracování se mnoho neliší, někde chybí odkaz na přílohu (záznam č. 15, 17), jinde odkaz na online verzi (záznam č. 15). V mnoha případech šlo o převzatý a doplněný záznam z Národní knihovny ČR
- Ve většině záznamů jsou velmi podrobně zpracované nakladatelské údaje, kde byly zachyceny změny v názvu vydavatele (pouze v záznamu č. 15 je uveden jen první a poslední vydavatel)
- Nejvíce podrobný záznam a tudíž za nejlépe zpracovaný, považuji záznam č. 16, i když Národní knihovna ČR jej má samozřejmě ve srovnatelné kvalitě. Tento záznam navíc obsahuje pole 591 s informací, že je zkontrolován podle pravidel RDA
- Velmi se mi líbilo, že se v záznamech často objevovaly odkazy v poli 856 na online verzi titulu a digitalizovanou formu dostupnou v databázi Kramerius

7.2 Příklady zahraničních titulů

Záznam č. 19 Science – Moravská zemská knihovna

FMT SE
LDR -----nas-a22-----2i-4500
001 000116255
003 CZ-BrMZK
005 20170123174404.0
007 ta
008 010907c18949999xxuwr-p-----0----0eng-d
022 |a 0036-8075
040 |a BOA001 |b cze |e rda
24500 |a Science
264 1 |a Washington : |b American Association for the Advancement of Science, |c 1894-
300 |c 27 cm
310 |a 52× ročně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
541 |c kup
7102 |a American Association for the Advancement of Science |7 ko2002150463
85641 |u <http://www.sciencemag.org/contents-by-date.0.shtml> |3 Current Contents |y Science
SYS 000116255

Záznam č. 20 Science – Studijní a vědecká knihovna Plzeň

LDR -----nas-a22-----i-4500
FMT SE
BAS ZP
001 000003404
003 CZ-PIERL
005 20160718075244.0
008 920214c18809999xxuwr-p-----eng--
022 |a 0036-8075
040 |a PNA001 |b cze |e rda
24500 |a Science
264 1 |a Washington : |b American Association for the Advancement of Science, |c [1880]-
310 |a 1x týdně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
3621 |a Vol. 1, no. 1 (July 3, 1880)-vol. 3, no. 82 (Mar. 4, 1882) ; [New ser.] Vol. 1, no. 1 (Feb. 9, 1883)-vol. 23, no. 581
(Mar. 23, 1894) ; [2nd ser.] vol. 1, no. 1 (Jan. 4, 1895)-
|a Popsáno podle: Volume 129, number 3340 (1959)
588 |a seznamy |2 czenas |7 fd133378
655 7 |a časopisy |2 czenas |7 fd133947
7102 |a American Association for the Advancement of Science |7 ko2002150463
7760 |t Science (New York, N.Y. : Online) |x 1095-9203
78005 |t Scientific monthly |x 0096-3771
85641 |3 Online verze |u <http://www.sciencemag.org/archive/> |4 N
SYS 000003404

Komentář ke zpracování titulu Science v českých knihovnách:

- Při hledání tohoto titulu v českých knihovnách jsem našla zpracování podle pravidel RDA pouze ve dvou knihovnách (záznam č. 19, 20). V Národní knihovně ČR i Národní technické knihovně je tento titul zpracován podle pravidel AACR
- Oba uvedené záznamy jsou zpracovány podle pravidel RDA, ale hlavní nedostatek vidím v neúplném zpracování souvisejících titulů v polích 7XX (titul má mít jedno předcházející dílo, tři přílohy a dva odkazy na jinou formu díla)

- Nakladatelské údaje jsou správně v obou záznamech v polích 264, jsou zde také pole 336 – 338 typická pro zpracování dle pravidel RDA
- Jako lepší záznam hodnotím záznam č. 20 Studijní a vědecké knihovny v Plzni, protože zde jsou alespoň některé odkazy na související tituly

Záznam č. 21 Nature – Moravská zemská knihovna Brno

LEADER 99999nas a22095532i 4500
001 000116688
003 CZ BrMZK
005 20170213161735.0
007 ta
008 010907c18699999xxkwr p 0 a0eng d
022 |a 0028-0836
040 |a BOA001 |b cze |e rda
24500 |a Nature : |b a weekly illustrated journal of science
2641 |a London : |b Macmillan, |c [1869]-
26431 |3 [1999?]- |a London : |b Macmillan Publishers Limited
300 |c 27 cm
310 |a 1x týdně
336 |a text |b txt |2 rdacontent
337 |a bez média |b n |2 rdamedia
338 |a svazek |b nc |2 rdacarrier
500 |a Podnáz. od vol. 301 (1983): International weekly journal of science
500 |a V r. 1971-1973 se dělí do 3 řad: Základní (bez označení), New biology a Physical science
500 |a Vydav. od r. 2006: Nature Publishing Group
541 |c kup
7700 |t Nature
7760 |t Nature
85641 |u http://www.nature.com/nature |3 Current Contents |y Nature

Záznam č. 22 Nature – Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice

SYS s0004063
LBL 00000nas-a22^^^^^3i-4500
003 CZ-CbJVK
005 20170616095242.6
007 ta
008 990202c18699999xxkwr-pe-----0---b0eng--
022 \$a 0028-0836 \$z 0302-2889
040 \$a CBA001 \$b cze \$e rda
24500 \$a Nature : \$b international weekly journal of science
264-1 \$a London : \$b Macmillan Magazine, \$c 1869-
300 \$a svazků
310 \$a jiná periodicitá
336 \$a text \$b txt \$2 rdacontent
337 \$a bez média \$b n \$2 rdamedia
338 \$a svazek \$b nc \$2 rdacarrier
3620- \$a Vol. 1, no. 1 (Nov. 4, 1869)-
500 \$a Následující nakladatel: Nature Publishing Group, London. Elektronická verze vychází pod ISSN: 1476-4687. Následující nakladatel: Macmillan Magazines, London
500 \$a Signatura: ČB 1.632: do r. 1977
500 \$a Příl.: Autor index
500 \$a V r. 1971 a 1973 2 sekce: Nature Friday a Nature New Biology
500 \$a Změna signatury: ČB 3.282: od r. 1988
500 \$a Následující nakladatel: Macmillan Building, London
588 \$a Popsáno podle: Vol. 209, No. 5018-5030 (1966)
655-7 \$a odborné časopisy \$7 fd132951 \$2 czenas
910 \$a CBA001 \$r 1966-68,71,73-77,88- \$o 2016
FMT SE

Komentář ke zpracování titulu Nature v českých knihovnách:

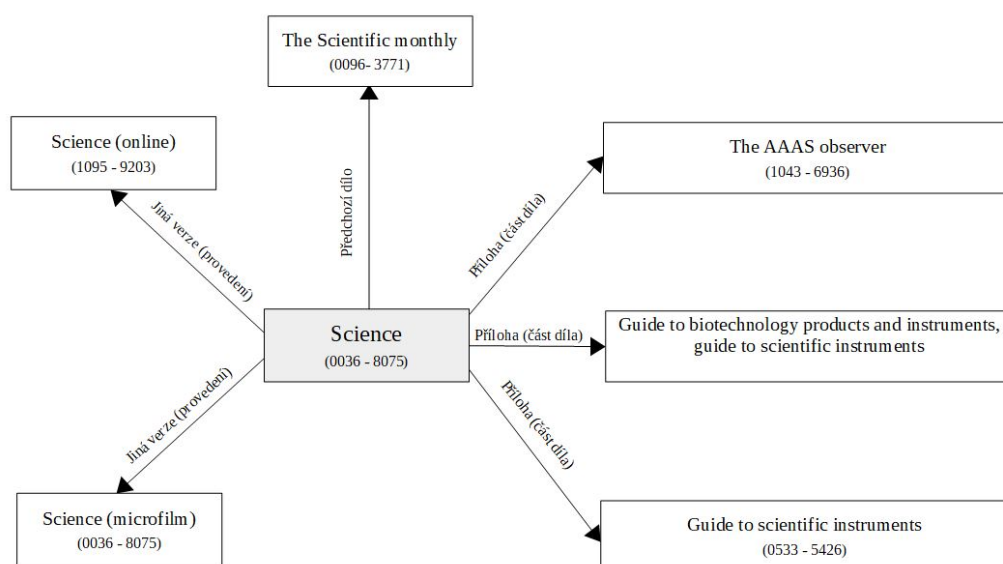
- Tento titul jsem našla pouze ve dvou českých knihovnách zpracovaný podle pravidel RDA (záznam č. 21, 22), avšak v obou zpracováních jsou vidět značné nedostatky, především v chybějících odkazech na související tituly v polích 7XX (měly zde být uvedeny odkazy na dvě předchozí díla, tři přílohy a jedno jiné provedení titulu)
- Jako lepší záznam, i když s chybami, hodnotím bibliografický popis v Moravské zemské knihovně (záznam č. 21), zvláště proto, že se zde nachází i odkaz na internetovou verzi v poli 856. Chyby vidím také v neúplném zapsání souvisejících titulů, chybí zde čísla ISSN, dokonce je zde chyba v názvu přílohy, správný název je Nurture

8 Zpracování periodik s ohledem na pravidla RDA ve vybraných českých i zahraničních knihovnách

Následující kapitola je shrnutím mých zjištění. Uvádím zde kompletní zhodnocení zpracování jednotlivých titulů, tak jak jsou uvedeny v příkladech předchozích dvou kapitol, jak v českých knihovnách, tak i v zahraničních knihovnách. U každého titulu lze vidět schéma z pohledu struktury FRBR a základní vazby na popisovaný titul. V závěru hodnocení titulů uvádím vždy odkaz na, podle mého názoru, nejlépe zpracovaný záznam.

8.1 Hodnocení bibliografického zpracování titulů v ČR i v zahraničí

Science

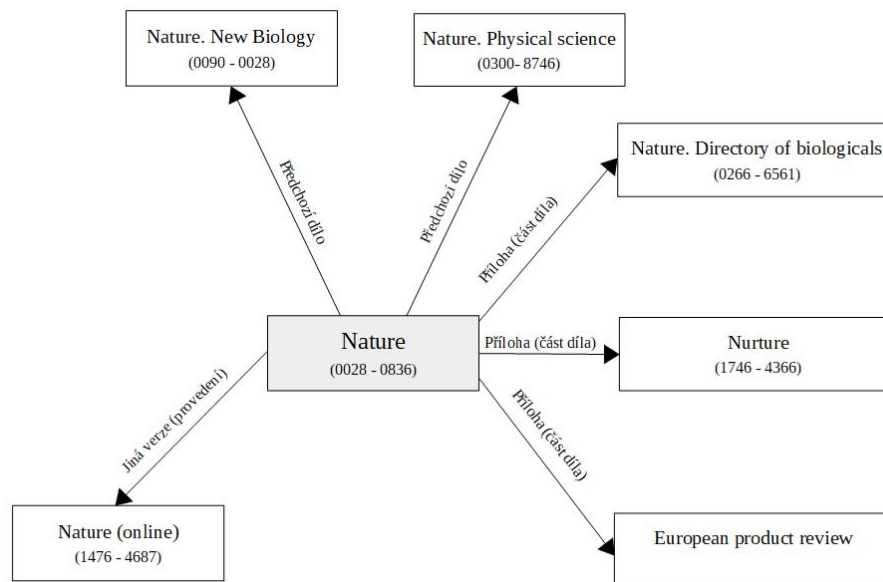
Obr. 18 Schéma titulu Science

- Bibliografické zpracování titulu Science (0036-8075) je v zahraničních knihovnách různé, pouze v záznamu č. 5 je v návěští záznamu uvedeno využití interpunkce ISBD, tedy lze předpokládat, že záznam je podle pravidel RDA. Stejně tak v českých knihovnách lze nalézt tento titul zpracován podle pravidel AACR i RDA. V příkladech z českých knihoven (záznam č. 19, 20) uvádím ty, které jsou podle pravidel RDA
- Ve všech uvedených příkladech lze nalézt nějaké chyby, avšak ve všech jsou obsažena pole 336 – 338, odkazující na pravidla RDA. V případě zahraničních knihoven šlo pravděpodobně o jejich systémové doplnění

- Pro zapsání nakladatelských údajů je v zahraničních příkladech (záznam č. 3, 4, 5) použito pole 260, které se používalo při popisu podle pravidel AACR, v českých záznamech (č. 19, 20) lze vidět pole 264, které je správnější podle pravidel RDA
- Pokud mám hodnotit zápis souvisejících titulů v polích 7XX, ve většině uvedených příkladů v zahraničí i v ČR chybí některé odkazy. Nejlépe je z tohoto pohledu zpracován záznam č. 4, kde jsou uvedeny všechny důležité odkazy
- Schéma titulu Science (0036-8075) na Obr. 18, zobrazuje v jeho středu popisovaný titul, což je dílo z pohledu struktury FRBR. Předcházející titul je předchozím dílem. K dílu Science (0036-8075) patří tři přílohy, na které lze nahlížet, z pohledu vazeb na popisované dílo, jako na části díla, zároveň je lze považovat také za samostatná díla. Podobné je to i s jinými formami díla, kdy je lze brát jako jiná provedení díla, ale i jako samostatná díla. V tomto schématu tedy lze vidět vztahy jak celek-část, tak také dílo-dílo. Dalším vztahem celek-část by byly vazby na jednotlivá čísla tohoto titulu či na jednotlivé články v jednom čísle časopisu. Tyto další vztahy jsem ve schématu již nezaznamenávala. Při bibliografickém popisu by měly být v částech díla uvedeny vždy odkazy na díla, ke kterým patří, aby je bylo možné vyhledat. V záznamech by měly být vždy zapsány všechny odkazy na související díla včetně jiných provedení děl (jednotlivá čísla děl bývají zapsána v jednotkové části záznamu)
- Internetové odkazy v uvedených příkladech jsou jen v některých záznamech, v záznamu č. 4 jsou navíc zapsány chybně v polích 859 a nikoliv v polích 856
- Celkově hodnotím jako nejlepší a nejpodrobnější záznam č. 4, avšak ten je vypracován podle pravidel AACR (obsahuje pole 336 – 338, ale je v něm pole 260 i 264). Vybírám jej proto, že zde jsou všechna důležitá propojení na související tituly i odkazy na elektronickou formu, které bych ale zapsala raději do pole 856 nikoliv do pole 859, jak to je v tomto záznamu

Nature

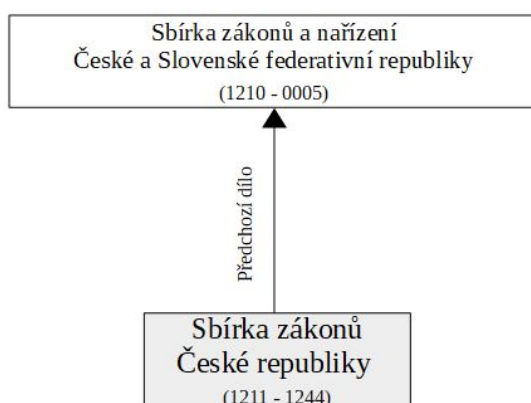

Obr. 19 Schéma titulu *Nature*

- Uvedené příklady záznamů v zahraničí i v ČR mají znaky zpracování podle pravidel RDA, ale pouze záznamy č. 7, 21, 22 jsou celé podle pravidel RDA, v návěští je zapsáno písmeno „i“ (využití interpunkce ISBD a bibliografický popis podle pravidel RDA)
- Nakladatelské údaje jsou ve všech zahraničních knihovnách uváděny v polích 260, ale to je logické, když jsou stále ještě podle pravidel AACR, pouze u záznamu č. 7 by bylo vhodnější použít pole 264 (v návěští záznamu je písmeno „i“). V českých knihovnách je správně použito pole 264
- Ve všech příkladech (záznamy č. 6, 7, 8, 21, 22) lze vidět pole 336-338, která jsou důležitá z hlediska pravidel RDA, v zahraničních knihovnách však byla pravděpodobně doplněna systémově
- Pokud mám zhodnotit odkazy na související tituly v polích 7XX, vidím v uvedených příkladech v zahraničí i v ČR značné nedostatky. V případě záznamu č. 6 jsou odkazy na předcházející tituly zapsány chybně v polích 787, měly být v polích 780. V záznamu č. 21 chybí v polích 7XX čísla ISSN. Nejlépe jsou tyto odkazy uvedeny v záznamu č. 8 v British Library (chybí zde pouze jedna příloha). Vše co by zde mělo být zapsáno je vidět na schématu titulu na Obr. 19 (tedy odkazy na 2 předcházející tituly, 3 přílohy a jednu online formu)

- Na schématu titulu (viz Obr. 19), je v jeho středu vidět popisovaný titul Nature (0028-0836), který je z pohledu struktury FRBR brán jako dílo. Předcházející tituly jsou předchozí díla, přílohy lze brát jako části díla, ale i jako samostatná díla. Podobně lze nahlížet na online verzi, která je jiným provedením díla, ale může být také samostatným dílem
- Internetové odkazy v uvedených příkladech většinou chybí, v záznamu č. 6 je odkaz navíc zapsán chybně v poli 859 a nikoliv v poli 856
- Jako nejlepší hodnotím záznam č. 8, i když je podle pravidel AACR, jsou zde ale nejlépe zapsány související tituly v polích 7XX

Sbírka zákonů České republiky

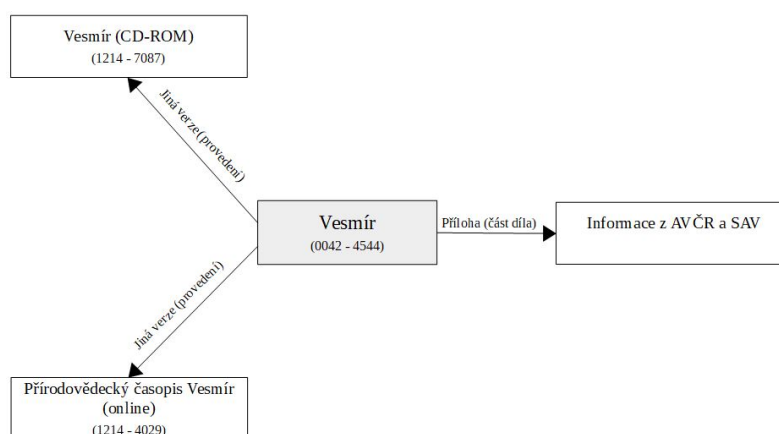

Obr. 20 Schéma titulu *Sbírka zákonů České republiky*

- Titul *Sbírka zákonů České republiky* (1211-1244) jsem v zahraničí nalezla zpracován podle pravidel AACR, pouze uváděný příklad (záznam č. 9) má znaky zpracování podle pravidel RDA. V českých knihovnách uvádím příklady (záznam č. 11 – 13) se zpracováním podle pravidel RDA. Všechny uváděné příklady mají znaky zpracování podle pravidel RDA (obsahují pole 336 – 338)
- Všechny varianty názvu tohoto titulu jsou vpsány v záznamech českých knihoven (záznam č. 11 – 13)
- Nakladatelské údaje jsou v záznamech českých knihoven zapsány podle pravidel RDA v polích 264, v British Library (záznam č. 9) v poli 260, což vzhledem k tomu, že záznam je popsán podle pravidel AACR není chyba

- Předcházející titul v poli 780 lze nalézt pouze v záznamech českých knihoven (záznam č. 11 – 13), v British Library (záznam č. 9) tento odkaz chybí
- Na přiloženém schématu titulu na Obr. 20 lze vidět v jeho středu popisovaný titul, který je z pohledu struktury FRBR brán jako dílo, předcházející titul je předchozím dílem (je zde tedy vztah dílo-dílo). Další vztah celek-část by bylo možné najít mezi dílem a jednotlivými sbírkami vydanými v jednotlivých letech, stejně tak by tento vztah byl mezi sbírkou a jednotlivými zákony v ní obsaženými. Vztahy celek-část jsem do schématu nezaznamenala, protože jsem zde chtěla demonstrovat pouze základní vztah, který je vidět také v popisovaných záznamech. Tento titul vychází dlouho, kompletní historii titulu, včetně všech změn názvu, lze nalézt na Obr. 3 (kap. 2.4, str. 18).
- Jako nejlepší hodnotím záznam č. 12, i když v něm není uveden odkaz na online verzi v poli 856. Důvodem je, že je zde více variantních názvů a údaj v poli 588 s informací, podle čeho byl záznam vytvořen

Vesmír

Obr. 21 Schéma titulu Vesmír

- Titul Vesmír (0042-4544) je jednoznačně lépe zpracován v českých knihovnách, všechny uvedené záznamy (č. 14 – 17) jsou vypracovány podle pravidel RDA. V zahraničí jsem našla záznam tohoto titulu s prvky zpracování podle pravidel RDA (obsahuje pole 336-338) v British Library (záznam č. 10)
- Nakladatelské údaje jsou v záznamech českých knihoven v polích 264, kde ve většině uvedených příkladů jsou vypsány všechny změny nakladatele.

V British Library (záznam č. 10) jsou uvedeny v poli 260, což ale vzhledem k tomu, že je záznam popsán podle pravidel AACR není chyba. Avšak bibliografický popis tohoto záznamu je neúplný (změny nakladatele nejsou zachyceny, chybí i údaj o počátku vydávání)

- Pokud mám hodnotit zápis souvisejících titulů v polích 7XX, měly by se zde nacházet odkazy na přílohu titulu a dvě jiné verze. V českých knihovnách jsou ve třech záznamech všechny tyto odkazy uvedeny (záznam č. 14, 16 a 18), v ostatních dvou některé z nich chybí. V uvedeném příkladu zahraniční knihovny (záznam č. 10) nejsou uvedeny vůbec a to je velká chyba
- Z přiloženého schématu (Obr. 21) lze vidět, které související tituly (díla) by měla být v polích 7XX zaznamenány. Příloha zde může být z pohledu struktury FRBR brána jako část díla, ale také jako samostatné dílo. Jiné verze titulu Vesmír jsou jeho jiným provedením, mohou být ale také samostatnými díly. Ve schématu tak můžeme vidět vztahy dílo-dílo i celek-část. Další vztahy celek-část jsem již nezaznamenávala, ale mohly by jimi být vazby na jednotlivá čísla titulu Vesmír
- Jako nejlepší hodnotím záznam č. 16, který vychází ze zpracování Národní knihovny ČR, je velmi podrobný. Obsahuje také odkazy na plné texty a digitalizovanou formu dostupnou v databázi Kramerius. Navíc je zde pole 591 s informací o tom, že záznam byl zkontrolován podle pravidel RDA

8.2 Dílčí závěr

Z uváděných příkladů záznamů v předchozích dvou kapitolách je jasné, že žádný záznam není bez chyb. V mnoha knihovnách přetrvává zpracování záznamů podle pravidel AACR, pouze byla doplněna pole 336-338, která jsou důležitá pro pravidla RDA. V záznamech jsou ale i další chyby např. neuvedení všech souvisejících titulů či chybějící odkazy na existující elektronickou verzi na internetu. Z pohledu struktury FRBR bych doporučila knihovnám více dbát na zapisování souvisejících titulů i z toho důvodu, aby byly lépe vyhledatelné. Analýza potvrdila, že české tituly jsou lépe zpracovány českými knihovnami, zahraniční tituly zahraničními knihovnami.

9 Závěr

Tato diplomová práce měla za cíl provést průzkum bibliografického zpracování seriálů ve vybraných českých i zahraničních knihovnách a zhodnotit současné postupy. Naznačit i možný budoucí vývoj katalogizační praxe směrem k pravidlům RDA. Součástí diplomové práce měla být také analýza pravidel RDA pro oblast zpracování seriálů, kterou je možné nalézt v podkapitole 5.4.

Problematika periodik vyžaduje znalosti o různých změnách, které mohou během jejich vydávání nastat. Stejně tak je potřeba znát i mnoho standardů a dalších zdrojů, které umožňují vyřešit specifické problémy bibliografického popisu periodik. V době, kdy vznikala tato diplomová práce, se v katalogizační praxi udála zatím největší změna, a to změna katalogizačních pravidel, kdy se ustupovalo od pravidel AACR a postupně se přecházelo na nová pravidla RDA. V České republice se na tato nová pravidla přešlo od května roku 2015.

Pravidla RDA přinesla především nový pohled na zpracování dokumentů, protože využívají model FRBR. Bylo tak třeba zohlednit to, že se titul v průběhu své existence může velmi měnit. Dochází ke změnám v názvu, ale také k rozdělení, či slučování titulů. Titulům se mění i přílohy, u kterých také dochází k obdobným změnám. Dokonce přílohy mohou mít i své přílohy. Proto bylo třeba definovat základní entity a vztahy mezi nimi, určit co je seriálové dílo a co je dílo. Tyto komplikovanější vztahy již řeší návazné modely FRBRoo a PRESSoo.

Při analýze pravidel RDA jsem došla k názoru, že se v nich hůře vyhledává vše, co se týká seriálů, které jsou svým pojetím od ostatních dokumentů velmi odlišné. Pravidla AACR byla zaměřena na jednotlivé druhy dokumentů v samostatných kapitolách, ale pravidla RDA neodlišují jednotlivé dokumenty samostatně, ale jejich instrukce platí obecně pro všechny dokumenty. Bylo by dobré, kdyby vývoj pravidel RDA umožnil lepší orientaci vzhledem k jednotlivým druhům dokumentů.

V diplomové práci je také naznačen budoucí vývoj katalogizační praxe, vzhledem k tomu, že MARC 21 je statický a neumožňuje flexibilitu. Lze tedy očekávat nástup nových formátů založených na jazyku XML, které jsou již dynamické. S tím, jak bude nutné tištěné dokumenty digitalizovat, bude kladen větší důraz na znalost dalších formátů pro popis těchto dat – formáty MODS, MADS, METS. Je tedy nutné počítat s tím, že v budoucnu dojde v katalogizační praxi k dalším změnám a tedy i k větším nárokům na znalosti katalogizátorů.

Abych mohla zhodnotit současnou katalogizační praxi, musela jsem nejdříve provést průzkum bibliografického zpracování periodik v ČR i v zahraničí. K prezentaci záznamů ve formátu MARC 21 jsem si zvolila celkem 4 tituly (2 české, 2 zahraniční). V jednotlivých záznamech jsem nejdříve označila důležitá pole, která odkazují na pravidla RDA a také na související tituly. Záznamy jsem poté mezi sebou porovnávala a zapsala souhrnný komentář k záznamům v českých knihovnách a v zahraničních knihovnách. V poslední kapitole jsem celkově zhodnotila zpracování jednotlivých titulů v ČR i zahraničí.

Z analýzy těchto záznamů vyplývá, že na pravidla RDA se postupně přechází. V některých knihovnách je záznam zpracován stále podle pravidel AACR a do záznamů jsou pouze přidána pole 336-338 MARC 21, pravděpodobně systémově. V oblasti nakladatelských údajů se objevují pole 260, někde i 264. Nová pravidla RDA přináší v poli 264 možnost odlišit, pomocí druhých indikátorů, zda jde o nakladatele, distributora či jinou odpovědnost. Zatím však pole 264 není vždy využíváno. Mnohem větší chybu spatřuji v tom, že v některých záznamech nebyla zapsána související díla či jejich jiné formy provedení v polích 7XX. V dnešní době, kdy je mnoho titulů dostupných i elektronicky, by bylo vhodné uvádět vždy také internetové odkazy na jejich digitální verzi či online archivy plných textů článků.

Aby přechod na nová pravidla RDA měl požadovaný efekt, je třeba, aby se pravidla RDA při zpracování používala vždy, kdy je to možné. V Národní technické knihovně, kde pracuji, se nové zahraniční tituly již katalogizují podle pravidel RDA. České tituly, které do knihovny docházejí, se také katalogizují podle pravidel RDA. Seriály, jejichž vydávání již bylo ukončeno, zůstávají zpracovány podle pravidel AACR. Do budoucna by bylo vhodné vyřešit systémový převod ukončených titulů z AACR do RDA tak, aby se v databázi nacházely záznamy zpracované pouze podle nových pravidel RDA. Myslím si, že systémově by mělo být možné opravit pozici 18 v návěští z „a“ na „i“, konvertovat pole 260 na 264 a přidat také pole 336 – 338. Potom by i tyto záznamy alespoň částečně odpovídaly pravidlům RDA a bylo by možné je lépe vyhledávat.

Závěrem lze konstatovat, že záznamy českých titulů jsou lépe zpracovány v českých knihovnách, stejně tak zahraniční tituly jsou lépe zpracovány v zahraničí. Je zřejmé, že pravidla RDA posunula způsob katalogizace správným směrem, vzhledem k vyvíjejícímu se prostředí v dnešní době digitalizace. Je však třeba, aby se dále vyvíjela a aby je katalogizátoři plně využívali.

Seznam použité literatury

- ALA et al., 2010. *RDA Toolkit* [online]. Chicago: American Library Association, Canadian Federation of Library Associations, Chartered Institute of Library and Information Professionals. [cit. 2017-05-13]. Dostupné po přihlášení z: <http://access.rdatoolkit.org/>
- BAYER, Jan, 2002. 27. zasedání ředitelů národních středisek ISSN v Záhřebu. *Národní knihovna* [online]. 2002(4), 315-317 [cit. 2015-09-15]. ISSN 1214-0678. Dostupné z: <http://full.nkp.cz/nkkr/NKKR0204/0204315b.html>
- ČSN 01 0187, 1989. *Mezinárodní standardní číslování seriálových publikací (ISSN)*. Praha: Český normalizační institut. Dostupné z: http://www.nkp.cz/soubory/ostatni/csn_010187.pdf
- DROBÍKOVÁ, Barbora, 2004. *Novinky v katalogizaci ve světle komunikačního formátu MARC 21* [online]. Brno: Biskupství brněnské. 10 s. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://brno.biskupstvi.cz/knihovna/files/setkaniknihovniku/setkani-brno-prednaska.pdf>
- DROBÍKOVÁ, Barbora, 2009. Naučme se rozumět FRBR. *Knihovna plus* [online]. 2009(2) [cit. 2016-04-08]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/drobik.htm>
- DROBÍKOVÁ, Barbora, 2013. Standardy pro knihovní katalogy v sémantickém webu. *Knihovna* [online]. 24(2), 72-83 [cit. 2017-05-13]. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <http://oldknihovna.nkp.cz/knihovna132/132072.htm>
- EGEMOVÁ, Linda, 2009. *Souborné katalogy seriálů a portály seriálů: analýza a porovnání lokalizačních systémů*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Eva Bratková. 91 s. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120064164/?lang=cs>
- HÁJKOVÁ, Zuzana, 2005. *Katalogizace pokračujících zdrojů*. [online prezentace] České Budějovice: Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, 52 s. [cit. 2017-05-13]
- ICOM, 2018. *CIDOC CRM* [online]. Paříž: ICOM: [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.cidoc-crm.org/>

JONES, Ed, 2005. The FRBR Model As Applied to Continuing Resources. *Library Resources & Technical Services* [online]. 49(4), 227-242. Dostupné také z:

https://www.academia.edu/172126/The_FRBR_Model_as_Applied_to_Continuing_Resources

JONES, Ed, 2013. *RDA and Serials Cataloging* [online]. Chicago, Illinois: ALA editions. 236 s. ISBN 978-0-8389-1139-6 ISBN (e-book) 978-0-8389-9622-5. Dostupné pro registrované v Národní knihovně ČR z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10880363>

KNIHOVNA AV ČR, 2015. *Pokyny ke katalogizaci časopisů změny RDA+CPK* [online]. Praha: Knihovna Akademie věd ČR. 16 s. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z:

<http://www.lib.cas.cz/podpora/data/pokyny-ke-katalogizaci-casopisu+RDA+CPK.doc>

KOVÁŘOVÁ, Dana, 2009. *FRBR a jeho aplikace*. Brno. 118 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Filozofická fakulta. Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí práce Zdeněk Kadlec. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/146677/ff_m/Studie_FRBR.doc

LIBRARY OF CONGRESS, 2003. *The FRBR Model* [online]. Washington: Library of Congress. 46 s. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/catdir/cpso/frbreng.pdf>

LIBRARY OF CONGRESS, 2012. *FRBR: FRBR, RDA, and MARC* [online]. Washington: Library of Congress. 55 s. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z:

https://www.loc.gov/catworkshop/RDA%20training%20materials/LC%20RDA%20Training/FRBR_Module%203_FRBR%20&%20RDA%20&%20MARC/FRBR%20%20RDA%20%20MARC_studentversion_20120818.pdf

LIBRARY OF CONGRESS, 2016. *Overview of the BIBFRAME 2.0 Model* [online]. Washington: Library of Congress. Publikováno 21.4.2016. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z:

<https://www.loc.gov/bibframe/docs/bibframe2-model.html>

LIBRARY OF CONGRESS, 2017. MARC 21 to MODS 3.6 Mapping. *MODS: Metadata Object Description Schema* [online]. Washington: Library of Congress. [cit. 2017-05-15].

Dostupné z: <https://www.loc.gov/standards/mods/v3/mods-mapping-3-6.html>

LIBRARY OF CONGRESS, 2018. *CONSER* [online]. Ohio: © 2018 [cit. 2018-02-17].

Dostupné z: <http://www.loc.gov/aba/pcc/conser/index.html>

MEZINÁRODNÍ CENTRUM ISSN, 2015. *ISSN Manual* [online]. Paris: ISSN International centre. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: http://www.issn.org/wp-content/uploads/2013/09/ISSNManual_ENG2015_23-01-2015.pdf. Dostupné též na <http://www.issn.org/understanding-the-issn/assignment-rules/issn-manual/>

MEZINÁRODNÍ CENTRUM ISSN, 2017. The ISSN International Register. In: *ISSN* [online]. Paris: ISSN International centre. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.issn.org/understanding-the-issn/the-issn-international-register/>

MEZINÁRODNÍ FEDERACE KNIHOVNICKÝCH ASOCIACÍ A INSTITUCÍ, 2002. *Funkční požadavky na bibliografické záznamy: závěrečná zpráva.*[online] 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR. 117 s. [cit. 2017-05-13]. ISBN 80-705-0400-5. Dostupné z: <https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frbr/frbr-cs.pdf>

MEZINÁRODNÍ FEDERACE KNIHOVNICKÝCH ASOCIACÍ A INSTITUCÍ, 2010. *Functional Requirements for Subject Authority Data (FRSAD) A Conceptual Model* [online]. Haag: IFLA. 38 s. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/files/assets/classification-and-indexing/functional-requirements-for-subject-authority-data/frsad-model.pdf>

MEZINÁRODNÍ FEDERACE KNIHOVNICKÝCH ASOCIACÍ A INSTITUCÍ, 2013. *Functional Requirements for Authority Data: A Conceptual Model* [online]. Haag: IFLA. 60 s. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frad/frad_2013.pdf

MEZINÁRODNÍ FEDERACE KNIHOVNICKÝCH ASOCIACÍ A INSTITUCÍ, 2014. *FRBR and serials: the PRESSoo model* [online]. Lyon: IFLA. 14 s. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: <http://library.ifla.org/838/1/086-leboeuf-en.pdf>

MEZINÁRODNÍ FEDERACE KNIHOVNICKÝCH ASOCIACÍ A INSTITUCÍ, 2016. *Definition of FRBRoo.*[online]. Haag: IFLA. 284 s. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/FRBRoo/frbroo_v_2.4.pdf

MEZINÁRODNÍ FEDERACE KNIHOVNICKÝCH ASOCIACÍ A INSTITUCÍ, 2017. *Definition of PRESSoo.*[online]. Haag: IFLA. 118 s. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: http://www.issn.org/wp-content/uploads/2017/05/pressoo_v1-3.pdf

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, 2008. *ISBD (CR) Mezinárodní doporučení pro bibliografický popis: pokračující zdroje* [online]. 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR. 114 s. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z: http://www.nkp.cz/soubory/fond/isbd-cr2008.pdf/at_download/file

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, 2016. *Informace pro knihovny: Katalogizace, zpracování* [online]. Praha: Národní knihovna [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/knihovni-procesy/katalogizace-zpracovani>

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, 2017. *Souborný katalog ČR* [online]. Praha: Národní knihovna. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.caslin.cz/caslin/spoluprace/jak-prispivat-do-sk-cr/standardy/standardy-pro-souborny-katalog-cr>

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, 2018a. *KTD – Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online] Praha: Národní knihovna ČR. [cit. 2015-09-15] Dostupná z přehleduází NK ČR na internetové adrese <https://aleph.nkp.cz/F/>

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, 2018b. *Minimální záznam RDA/MARC21 pro textové seriálové zdroje* [online]. Praha: Národní knihovna. 6 s. [Cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/minimalni-zaznam-rda-marc21-pro-textove-serialove-zdroje>

NOVÁ, Hana, 2001. Nákup periodik. In: *Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I.* [elektronický zdroj]. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK. [cit. 2015-09-15]

OCLC, 2010. OCLC Title History Tool. In: *OCLC Developer Network* [online]. Dublin: OCLC Online Computer Library Center, submitted on July 23, 2010. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: <http://www.oclc.org/developer/gallery/oclc-title-history-tool.en.html>

PĚNKAVOVÁ, Petra, 2002. *Nové pojetí seriálových dokumentů v elektronickém prostředí a způsoby jejich zpracovávání.* 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR. 38 s. Standardizace, č.25. ISSN 1211-7366. ISBN 80-7050-398-X.

PROQUEST LCC, 2018. *Ulrichsweb* [online]. ProQuest LCC: © 2018 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://ulrichsweb.serialssolutions.com/>

PŘIBYLOVÁ, Jarmila, 2014. Vývoj RDA a jejich prosazování ve světě. In: *Knihovny současnosti 2014*. [online] Ostrava: Sdružení knihoven, s. 94-99. [cit. 2017-05-15] ISBN 978-80-86249-71-1. ISSN 1805-6970. Dostupné také z:

<http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>

RDA Toolkit, 2016 [online]. Chicago: American Library Association. [cit. 2017-05-13].

Dostupné po přihlášení z: <http://access.rdatoolkit.org/>

RIVA, Pat, 2004. Mapping MARC 21 Linking Entry Fields to FRBR and Tillett's Taxonomy of Bibliographic Relationships. *Library Resources & Technical Services* [online]. 48(2), 130-143. Dostupné také z: <https://journals.ala.org/lrts/article/view/5422/6657>

SHADLE, Steve, 2006. FRBR and Serials: An Overview and Analysis. *The Serials Librarian* [online]. 50(1-2), 83-103. ISSN 0361-526X. Dostupné z DOI: 10.1300/J123v50n01_09.

Dostupné také z: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J123v50n01_09

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN, 2017. *Zeitschriftendatenbank* [online]. Berlín:

Staatsbibliothek zu Berlin. Poslední změna 27.09.2017 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z:

<http://www.zeitschriftendatenbank.de/startseite/>

STŘÍBRNÁ, Sylvie, 2001. Individuální příprava odborné či vědecké práce. In: *Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I*. [elektronický zdroj]. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK. [cit. 2015-09-15]

SVOBODOVÁ, Jaroslava, 2014. RDA - Nová katalogizační pravidla. In: *Knihovny současnosti 2014* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven, s. 100-105.

ISBN 978-80-86249-71-1. ISSN 1805-6970. Dostupné také z:

<http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>

ŠRAJBROVÁ, Magda, 2005. Pokračující zdroje: školení AACR2R [online prezentace].

Plzeň, SVK Plzeňského kraje, 72 s. [cit. 2015-09-15]. Dostupné z:

<http://slideplayer.cz/slide/2290575/>

TARANGO, Adolfo R, 2008. *FRBR for Serials: Rounding the Square to Fit the Peg* [online prezentace]. San Diego: University of California, 22 s. [cit. 2017-10-08]. Dostupné z:

<http://slideplayer.com/slide/8767233/>

Seznam zkratk

AACR	Anglo-American Cataloguing Rules
ALA	American Library Association
CD-ROM	Compact Disc-Read Only Memory
CIDOC	International Committee for Documentation
CPK	Centrální portál knihoven
CRM	Conceptual Reference Model
DNB	Deutsche Nationalbibliothek
DVD	Digital Video Disc
ELAG	European Library Automation Group
EURIG	European RDA Interest Group
FRAD	Functional Requirements for Authority Data
FRBR	Functional Requirements for Bibliographic Records
FRBRer	Functional Requirements for Bibliographic Records (entity-relationship)
FRBRoo	Functional Requirements for Bibliographic Records (object oriented)
GARE	Guidelines for Authority and Reference Entries
GSARE	Guidelines for Subject Authority and Reference Entries
ICOM	International Council of Museums
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions
ISBD	International Standard Bibliographic Description
ISSN	International Standard Serial Number
JSC	Joint Steering Committee
Knihovna AV ČR	Knihovna Akademie věd České republiky
LCMARC	Library of Congress Machine Readable Cataloging
MADS	Metadata Authority Description Schema
MARC	Machine Readable Cataloging
METS	Metadata Encoding and Transmission Standard
MODS	Metadata Object Description Schéma
OCLC	Online Computer Library Center
PCC	Program for Cooperative Cataloging
RDA	Resource Description and Access
RDF	Resource Description Framework
ROAD	Directory of Open Access Scholarly Resources

RSC	RDA Steering Committee
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy
UNIMARC	Universal MARC Format
UTF-8	Unicode Transformation Format
XML	eXtensible Markup Language

Seznam obrázků

Obr. 1	<i>Typologie bibliografických zdrojů – Model C</i>	15
Obr. 2	<i>Nástroj ve WorldCat k zobrazení historie titulu</i>	18
Obr. 3	<i>Kompletní historie titulu Sběrka zákonů ČR</i>	18
Obr. 4	<i>Srovnání ISBD (CR) a ISSN (převzato z Národní knihovna ČR 2008, s. 20)</i>	24
Obr. 5	<i>Grafické znázornění první skupiny entit FRBR</i>	32
Obr. 6	<i>Grafické znázornění entit FRBR ve vztahu k osobě a korporaci</i>	33
Obr. 7	<i>Grafické znázornění vztahů entit třetí skupiny a dílem</i>	34
Obr. 8	<i>Seriálové dílo podle FRBR</i>	36
Obr. 9	<i>Příklad vztahů celek-část</i>	37
Obr. 10	<i>Zobrazení vztahů s různými jazykovými verzemi jednoho titulu časopisu</i>	37
Obr. 11	<i>Vztahy mezi základními entitami (převzato z Jones 2005, s.238)</i>	38
Obr. 12	<i>Zobrazení vztahů mezi titulem, číslem časopisu a článkem s využitím tříd modelu FRBRoo</i>	42
Obr. 13	<i>Transformace seriálů v modelu Pressoo</i>	44
Obr. 14	<i>Absorbce seriálů v modelu PRESSoo</i>	44
Obr. 15	<i>Separace seriálů v modelu PRESSoo</i>	45
Obr. 16	<i>Sloučení seriálů v modelu PRESSoo</i>	45
Obr. 17	<i>Rozdělení seriálů v modelu PRESSoo</i>	46
Obr. 18	<i>Schéma titulu Science</i>	79
Obr. 19	<i>Schéma titulu Nature</i>	81
Obr. 20	<i>Schéma titulu Sběrka zákonů České republiky</i>	82
Obr. 21	<i>Schéma titulu Vesmír</i>	83

Seznam tabulek

Tab. 1	<i>Přehled některých údajů bibliografického záznamu v pravidlech AACR a RDA</i>	26
Tab. 2	<i>Přehled nejdůležitějších polí pravidel RDA pro seriály a jejich syntax v MODS</i>	52

Seznam záznamů

Záznam č. 1 Lidé a země podle AACR v Knihovně Akademie věd ČR.....	28
Záznam č. 2 Lidé a země podle RDA v SK ČR seriály.....	29
Záznam č. 3 Science – British Library.....	61
Záznam č. 4 Science – Library of Congress.....	62
Záznam č. 5 Science – The National Library of Finland.....	63
Záznam č. 6 Nature – Library of Congress.....	64
Záznam č. 7 Nature – The National Library of Finland.....	64
Záznam č. 8 Nature – British Library.....	65
Záznam č. 9 Sběrka zákonů České republiky – British Library.....	66
Záznam č. 10 Vesmír – British Library.....	67
Záznam č. 11 Sběrka zákonů České republiky – Národní knihovna ČR.....	69
Záznam č. 12 Sběrka zákonů České republiky – Národní technická knihovna.....	69
Záznam č. 13 Sběrka zákonů České republiky – Studijní a věd. knihovna Hradec Králové....	70
Záznam č. 14 Vesmír – Národní knihovna ČR.....	71
Záznam č. 15 Vesmír – Vědecká knihovna Kladno.....	72
Záznam č. 16 Vesmír – Vědecká knihovna Olomouc.....	73
Záznam č. 17 Vesmír – Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové.....	74
Záznam č. 18 Vesmír – Národní technická knihovna.....	75
Záznam č. 19 Science – Moravská zemská knihovna.....	76
Záznam č. 20 Science – Studijní a vědecká knihovna Plzeň.....	76
Záznam č. 21 Nature – Moravská zemská knihovna Brno.....	77
Záznam č. 22 Nature – Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice.....	77

Příloha

Minimální záznam RDA/MARC21 pro textové seriálové zdroje

Indikátory u polí jsou vyznačeny pouze, pokud znamenají rozdíl v typu zapisovaných údajů.

p – údaj je povinný vždy

a – údaj je povinný, pokud je aplikovatelný (= údaj je v předepsaném prameni popisu, lze ho zjistit apod.; podrobnosti viz příslušná pravidla RDA)

LDR	Návěští	p
001	Identifikační číslo	p
003	Identifikátor kontrolního čísla	p
005	Datum posledního zpracování	p
008	Údaje pevné délky	p
	00–05 datum uložení do souboru (RRMMDD)	p
	06 typ data/publikační status (kód)	p
	07–10 datum 1	p
	11–14 datum 2	p
	15–17 místo vydání, produkce nebo realizace (kód země)	p
	18 periodičita	p
	19 pravidelnost	p
	35–37 jazyk popisné jednotky	p
	38 modifikace záznamu	p
022	Mezinárodní standardní číslo seriálu (ISSN)	a
	\$a – ISSN	a
	\$y – nesprávné ISSN	a
	\$z – zrušené ISSN	a
040	Zdroj katalogizace (neopakovatelné pole)	p
	\$a – agentura zajišťující původní katalogizaci	p
	\$b – jazyk katalogizace	p
	\$c – agentura převádějící záznam do strojem čitelné podoby	a
	\$d – agentura, která záznam modifikovala	a
	\$e – použitá pravidla popisu	p

041	Kód jazyka (vždy v případě opakovaných výskytů \$a u vícejazyčných publikací)	a
	\$a – kód jazyka textu	a
044	Kód země vydání (vždy v případě opakovaných výskytů \$a, např. u koedic)	a
	\$a – kód země vydání	a
072 *	Kód předmětové kategorie	
	\$a – klasifikační znak jako součást skupiny Konspektu	
	\$x – slovní označení skupiny Konspektu	
	\$2 – kód zdroje – Konspekt	
080 *	Mezinárodní desetinné třídění (MDT)	
	\$a – klasifikační znak MDT	
	\$2 – vydání	
100	Hlavní záhlaví – osobní jméno	a
	\$a – osobní jméno	a
	\$b – římské číslice	a
	\$c – doplňky ke jménu jiné než data	a
	\$d – data související se jménem	a
	\$q – rozpis iniciál rodného/křestního jména	a
	\$7 – číslo autority	a
110	Hlavní záhlaví – jméno korporace	a
	\$a – jméno korporace nebo jurisdikce jako vstupní prvek	a
	\$b – podřízená složka	a
	\$c – místo konání akce	a
	\$d – datum konání akce nebo podpisu smlouvy	a
	\$g – další různé informace	a
	\$n – číslo části/sekce/ akce	a
	\$7 – číslo autority	a
111	Hlavní záhlaví – jméno akce	a
	\$a – jméno akce nebo jurisdikce jako vstupní prvek	a
	\$c – místo konání akce	a
	\$d – datum konání akce	a
	\$e – podřízená složka	a
	\$g – další různé informace	a
	\$n – číslo části/sekce/akce	a

	\$q – jméno akce následující ve vstupním prvku za jménem jurisdikce	a
	\$7 – číslo autority	a
245	Údaje o názvu	p
	\$a – název	p
	\$b – další údaje o názvu	a
	\$c – údaj o odpovědnosti atd.	a
	\$n – číslo označení části/sekce díla	a
	\$p – název části/sekce	a
246	Variantní názvy	a
	\$a – variantní název	a
	\$n – číslo části/sekce díla	a
	\$p – název části/sekce díla	a
264_0 **)	Vytvoření/vznik	a
	\$a – místo vytvoření/vzniku	a
	\$b – jméno tvůrce	a
	\$c – datum vytvoření/vzniku	a
264_1 **)	Nakladatel	p
	\$a – místo vydání	p
	\$b – jméno nakladatele	p
	\$c – datum vydání	p
300	Fyzický popis	a
	\$a – rozsah	a
310	Současná periodicitu	a
	\$a – současná periodicitu	a
	\$b – data označující současnou periodicitu	a
336 ***)	Typ obsahu	p
	\$a – slovní označení typu obsahu	p
	\$b – kód typu obsahu	p
	\$2 – zdroj	p
338 ***)	Typ nosiče	p
	\$a – slovní označení typu nosiče	p
	\$b – kód typu nosiče	p
	\$2 – zdroj	p

362	Data vydávání a/nebo sekvenční označení	a
	\$a – data vydávání a/nebo sekvenčního označení	a
490	Údaje o edici (neselekční)	a
	\$a – údaj o edici	a
	\$v – označení svazku/pořadí	a
5XX	Poznámky (povinné pouze v případech jednoznačně vymezených v RDA)	a
	\$a – poznámka	a
655 ****)	Žánr/Forma	p
	\$a – Žánr/forma či základní termín	p
	\$2 – Zdroj záhlaví nebo termínu	a
700	Vedlejší záhlaví – osobní jméno	a
	\$a – osobní jméno	a
	\$b – římské číslice	a
	\$c – doplňky ke jménu jiné než data	a
	\$d – data související se jménem	a
	\$q – rozpis iniciál rodného/křestního jména	a
	\$7 – číslo autority	a
710	Vedlejší záhlaví – jméno korporace	a
	\$a – jméno korporace nebo jurisdikce jako vstupní prvek	a
	\$b – podřízená složka	a
	\$c – místo konání akce	a
	\$d – datum konání akce nebo podpisu smlouvy	a
	\$g – další různé informace	a
	\$n – číslo části/sekce/akce	a
	\$7 – číslo autority	a
711	Vedlejší záhlaví – jméno akce	a
	\$a – jméno akce jako vstupní prvek	a
	\$c – místo konání akce	a
	\$d – datum konání akce	a
	\$e – podřízená složka	a
	\$g – další různé informace	a
	\$n – číslo části/sekce/akce	a
	\$q – jméno akce následující ve vstupním prvku za jménem jurisdikce	a

	\$7 – číslo autority	a
780	Předcházející název	a
	\$t – název	a
	\$x – ISSN	a
785	Následující název	a
	\$t – název	a
	\$x – ISSN	a
910	Údaje pro souborný katalog	p
	\$a – sigla vlastníka	p
	\$o – rok aktualizace odběru	p
	\$r – roky odběru nebo	p
	\$s – svazky odběru	p

*) Pro pole 072 a 080: fakultativní údaje: záznam splňuje rozsah minimálního záznamu, obsahuje-li buď znak MDT, nebo údaj skupiny Konspektu.

***) Pro pole 264: hodnota druhého indikátoru určuje typ uváděných údajů: 0 - Vytvoření/Vznik – používá se v případě nepublikovaných zdrojů (rukopis, nepublikovaná disertace apod.),

1 – Nakladatel – pro publikované dokumenty

****) V polích 336 a 338 by měly být zapsané tři údaje: celý výraz ze slovníku termínů (povinné podle RDA), kód pro tento termín (kvůli mezinárodní směnitélosti údajů) a označení zdroje výrazu a kódu („rda“). Počítá se s tím, že systém by po zapsání jednoho údaje (výrazu nebo kódu) měl dokázat doplnit další údaje v poli.

*****) Pole 655 má buď druhý indikátor s hodnotou 7 a v podpoli \$2 vyplněný zdroj termínu, nebo má druhý indikátor s hodnotou 4 a neobsahuje podpole \$2.